

128. dv

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET

ÉVKÖNYVE

1913 ÉVRE

SZERKESZTETTE

ERDÉLYI PÁL

FŐTITKÁR

KOLOZSVÁR

KIADJA AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET

1914.

311

Kivonat az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapszabályaiból.

1. §. Az egyesület célja az 1841/3. évi Erdélyi Országgyűlésen elhatározott és 1859-ben Kolozsvárt megalapított Erdélyi Nemzeti Múzeum főtartása, tovább fejlesztése, gyűjteményeinek tudományos földolgozása, a tudományok művelése, a honismeretnek és általában a magyar tudományosságának előmozdítása.

Az egyesület tagjai.

10. §. Az egyesület tagja lehet minden tisztességes honpolgár, férfi és nő, a 11—18. §§-ban meghatározott föltételek alatt. A fölvételt a jelentkezés vagy ajánlás alapján a választmány határozza el.

11. §. Ugyanazon föltételek alatt az egyesületnek tagjai lehetnek jogi személyek is, a melyek jogukat képviselő útján gyakorolják. A képviselő személye és annak megváltoztatása bejelentendő.

12. §. Az egyesületnek igazgató, alapító, rendes és pártoló tagjai vannak.

13. §. Igazgató tagok azok, kik az egyesületnek legalább 1000 koronát, avagy a Múzeumba fölvehető ennyi értékű tárgyat adományoznak.

Az igazgató tagok, mind a magán, mind a jogi személyek, az egyesület választmányának tagjai és a rendes tagok összes jogait élvezik.

14. §. Alapító tagok azok, kik az egyesületnek legalább 200 koronát, vagy a Múzeumba felvehető ennyi értékű tárgyat adományoznak.

Az alapító tagok a rendes tagok összes jogait élvezik.

15. §. Az igazgató és alapító tagoktól befizetett összegek, a mennyiben nem különleges célú adományok, az egyesület alaptökéjéhez csatolandók.

16. §. Rendes tagok azok, a kik kötelezik magukat, hogy öt éven át tagsági díj fejében évenként 8 koronát fizetnek.

Minden rendes tagnak választania kell a 3. §-ban felsorolt szakosztályok közül, ha valamelyik szakosztálynak működésében a 46—53. §-ban körülírt részt kívánja venni.

A tagdíj az év első negyedében fizetendő; a befizetés elmulasztása a tagsági jogok (55. §.) felfüggesztését vonja maga után; a kötelezettségek azonban fennmaradnak.

A rendes tag, ha kilépési szándékát az ötödik év vége előtt be nem jelenti, úgy tekintendő, mint a ki további öt évre rendes tagsági kötelezettséget vállalt.

17. §. Pártoló tagok azok, a kik kötelezik magukat, hogy három éven át évi 4 koronát fizetnek.

A tagdíj az év első negyedében fizetendő; a befizetés elmulasztása a tagsági jogok (55. §.) felfüggesztését vonja maga után; a kötelezettségek azonban fennmaradnak.

A pártoló tag, ha kilépési szándékát a harmadik év vége előtt be nem jelenti, úgy tekintendő, mint a ki további három évre pártoló tagsági kötelezettséget vállalt.

18. §. Évközben belépő tagok tartoznak a belépés évére eső egész tagdíjat megfizetni.

Tagsági jogaik és kötelezettségeik is az év elejével kezdődnek.

A tagok jogai.

54. §. Az igazgató tagok az alapító és a rendes tagoknak összes jogait élvezik és azonfelül tagjai a választmánynak. Az alapító és a rendes tagok egyforma jogokat élveznek.

55. §. A rendes tagok jogai a következők:

a) szavaznak a közgyűléseken;

b) indítványokat tehetnek; de azok érvényes határozat hozatala előtt a választmányban tárgyalandók;

c) választanak és választhatók; csupán az elnöki és két alelnöki állásra nem választható más, mint igazgató vagy alapító tag;

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET

ÉVKÖNYVE

1913 ÉVRE

SZERKESZTETTE
ERDÉLYI PÁL
FŐTITKÁR

KOLOZSVÁR
KIADJA AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET
1914.

Jun 9. 1.
1928 dr.

21.346/1913

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
II. Nyári. Kovácskerti
1914 év 142 sz.

A választmány jelentése az Egyesületnek 1913 évi működéséről.

Tisztelt Közgyűlés!

Egyesületünk alapításának félszázados fordulóját országos ünneppé tévén, számot vetettünk magunkban és magunkkal. E számadásban kivetettük, hogy atyáink lelkeségén és áldozatra kész önzetlenségén kívül az idők különös járása s a körülményeknek szerencsés összejátszása dajkálták az erdélyi magyarság múzeumát. Az 1859-ben alakult Egyesület, mint a létesítendő Erdélyi Múzeum társadalmi képviselője, szaporán látott teendői után s 1860-ban már megnyithatta könyvtárát, 1862-ben régiségtárát s 1863-ban megalakította természettudományi gyűjteményét. Az Egyesület 1913 évi működéséről szóló jelentés során legyen szabad megállani egy pillanatra a most jubiláló Múzeum félszázados fordulóján.

Az Erdélyi Múzeum az erdélyieknek száz esztendőös álmát valósította meg. 1759-ben, abban az esztendőben, mikor a British Museumot alapították, álmodta meg Bod Péter az Erdélyi Múzeumot s abban az időben, mikor gr. Széchenyi Ferencz a Magyar Nemzeti Múzeum alapításának gondolatával foglalkozott, Erdélynek már három múzeuma volt: a Teleki, a Batthyány és a Brukenthal-Múzeum, illetőleg könyvtár. Abban az időben, mikor a diéták Széchenyi alapítványát becikkelyezték, Erdélyben a Nyelvmívelő Társaság már mint társadalmi akció tört elő egy múzeum és könyvtár alapítására s mikor József nádor gondoskodásából a M. Nemzeti Múzeum mai palotája épülni kezdett, az Erdélyi Országgyűlés kimondotta az erdélyi Múzeum megalapítását. Akkor pedig, mikor Magyarország még félig kábultan, félig fásultan még mindig csak emlékein és fájdalmain s a reménység álmain borongott, az ötvenes évek derekán, Erdély társadalma megmozdult s ha testéről a politikai kötés bilincseit nem tudta is lerázni, lelkét fölszabadíthatta. A hazáját és erejét ismerő nép önbizalmának, hagyományainak, hitének, szivósságának és történeti jogának tudatában jövőjét kezdte munkálni, először is egy Múzeum alapításával.

Ezek a rövid párhuzamok éreztethetik, hogy Erdély a művelődés és nemzeti politika útjának megmutatásában, eszményei kitűzésében megelőzte nagy Magyarországot. Az Erdélyi Múzeum története azonban azt is éreztetheti, hogy az erdélyi lélek és hit eszményeinek megvalósítása nehezebben ment. Mennyi lemondásra, mily kitartó lelkesedésre és hány álmatlan éjszakára s fáradsalmas napra volt szükség, míg az egyszer célúl tűzött gondolat, testté válhatott. Az erdélyi magyarságnak politikai, társadalmi és földrajzi helyzete egyformán megértetheti, hogy itt Keleten a föl-

törő tervek merészebben csaponghatnak, de valóra váltásuk nyűgösebb körülmények miatt fáradalmasabb munka, nagyobb áldozatok, emésztőbb gond eredménye lehet. S talán ennek is van jelentősége, a XX. század nyelvén szólva, haszna. Mert a hirtelen jött örökség rohamosan elfogy, a nehezen összekuporgatott vagyon maradandóbb. Kinek minden vágya hamar teljesül, hamar megunja örömeit s ki küzdelemmel szerzi kenyerét, édesebb falatokban van része. A messzebbi cél edzi czombjainkat, a közeli siker elbiztottakká tesz; a nehezebb munka férfiút kíván, a könnyű áldozat hívságra visz. Vajjon abban, hogy a félszázados *Erdélyi Múzeum* társadalmi szervezetének mai fejlettségében, gyűjteményeinek gazdagságában, intézményeinek és embereinek elismert működésében a közélettel való jelentős kapcsolatában, tárainak szervezetében s egy részök elhelyezésében ma kivételes állást foglal el, nincs-e a jelenen kívül a múltnak is része? Csupán az az energia dolgozott és dolgozik-e működésében, melyet a ma nyújt s nem azok a becesebb erők is, melyet a múlt halmozott össze? Csupán a hivatalos kötelesség s a fizetésért kiszabott munka elegendő lett volna a mai eredmények elérésére?

Az Erdélyi Múzeum mindenkor több volt, még legárvább esztendeiben is, mert ilyeneket is át kellett élnie, mint más közművelődési intézmény s még a legnehezebb viszonyok között is érezte, hogy benne a fejedelmi Erdély s az Erdélyben tovább élő magyar királyság emléke s a nemzeti eszményeit szívósan edző magyarság tudata él. Nem könyvtár és múzeum, nem irodalmi és tudományos intézmény, hanem reprezentáns társadalmi alkotás, mely egyesít és gyökereit mélyre bocsátva ma már az egész magyar társadalomnak minden rétegét képviseli. Haladott az idővel, alkalmazkodott a fejlődés követelményeihez, beleállott az élet vizébe, mint hajdan Keresztelő Szent János. Ime ma már nemcsak a Szamos, Maros és Körös hajjai, hanem a Duna és Tisza hullámai is mossák eszményi birodalma partjait. A magyar közművelődési politikának első társadalmi alkotása és első intézményes megjelenése az Erdélyi Múzeum volt s ma a magyar könyvtári és múzeumi életnek egyik legjobban számon tartott s a tudományos működésnek egyik igazán számottevő tényezője. Gyűjteményeit szervezet, belső rend, elhelyezés és gazdagság tekintetében, kiadványait tudományos eredmények és megbízhatóság szerint előnyösen ismerik.

Egyesületi és múzeumi életünk félszázados fordulóján, nyugodt lelkiismerettel lehetett rámutatni az elért eredményekre, de nem azért, hogy velök hívalkodjunk. E tények megállapítása szükséges arra, hogy az Erdélyi Múzeumnak társadalmi képviselete, a Múzeum-Egylet, szerepét érezzük és kiemeljük.

Közművelődési intézményeink, az egy száz Verein kivételével, múzeumi egyesületeink, irodalmi és tudományos társulataink, az Akadémia s a Kisfaludy-Társaság kivételével, mind az Erdélyi Múzeum Egylet alapítása után keletkeztek. A merés kezdete, az

elért eredmények ösztökéje, a munkát irányító szervezet bevétele Erdélyben és Magyarországon a közművelődési, múzeális és tudományos föladatok társadalmi szervezésére tőlünk eredt. Gr. Mikó Imre ily czélok szolgálatát politikai szükségből bírta az erdélyi és a magyar társadalomra, a később alakult rokonintézmények, a munka fölosztására és gazdasági szükségből támaszkodtak a társadalomnak megfelelő rétegeire. Az erdélyi társadalom érezte akkor, hogy nem pusztán múzeumot és tudományt szolgál, hanem nemzeti kötelességet teljesít s ma is érzi, hogy a hegemon magyarság politikai és művelődési hatalmát tartja kezében. Itt a föladat egy, csupán eszközei mások; múzeummal, a tudomány művelésével, a honismeret kultuszával egyformán azt az egy föladatot látja el: a hódító nemzeti műveltség szolgálatát, itt tehát az egyesületnek minden szerve egy-egy eszköze a magyar műveltség fejlesztésének. Másutt minden egyesület csupán a maga czélját szolgálja, múzeumot tart fenn, tudományt mivel, műveltséget terjeszt, szabad oktatásból kér részt, társadalmi és emberi kötelességeket vállal, turisztikát ápol s mi más egyébben munkálkodik. Mindegy egyesületek közösen s együtt a társadalmi tevékenységnek külön-külön föladatait végzik s közösen, közös munkájok eredőjével munkálnak arra, a mit Erdélyben a Múzeum-Egylet hosszú időn keresztül egymaga végzett. Valamennyiök munkájának eredménye a nemzeti közművelődés gyarapítására, mélyítésére szolgál, mindmegannyian a magyar nemzeti politikát, külön-külön a közművelődésnek csupán egy-egy részletét, szűkebb körben meghatározott különleges föladatát szolgálják.

A nemzet társadalmi munkára való elhívását s ebben a nemzeti élet munkálását Erdélyben gr. Mikó Imre indította meg. Példája hatott s lassankint az uniált Magyarországon a társadalmi úton végzendő nemzeti munka ma már igen széleskörű egyesületi élet föladatává lőn. Az idő folyása Erdélyben is sok új egyesületet hozott létre, de egyet sem olyat, mely a Múzeum-Egyletet akár érintette, akár utólréhetne volna. Az újonnan alakult egyesületek működési köre szerencsésen csatlakozik a miénkhez, versengés nélkül munkamegosztást létesít s még azok a múzeumi- és irodalmi egyesületek is, melyek a mi föladataink megoldására alakultak, helyi vonatkozásukban és szűkebbre vont területen szinte tudatosan dolgoznak kezünkre. Így a Múzeum-Egylet félszázad alatt példájával nemcsak a társadalmi munka szervezésére hatott, hanem fiatalabb testvérei között, múltjára és hagyományaira támaszkodva, mintegy kényszerítve volt arra, hogy helyét és vezető szerepét megtartsa.

Az Egyesület múltjára visszpillantva, meg kell állapítani azt is, hogy a múzeumi munka társadalmi képviselőjének nehéz föladatára akkor vállalkozott, mikor a magyarságot a közjogi politika izgatta s a múzeumi és a könyvtári törekvéseket azokban a nehéz időkben tartotta ébren, mikor mindenre másra inkább gondoltak, mint a múzeumok és a könyvtárak által képviselt nemzeti vagyon

gyarapítására. E föladatokat csupán néhány állami intézmény képviselte, mely azonban a társadalom munkáját sajnosan nélkülözte. Abban, hogy e kérdések állami föladattá tétettek s abban, hogy a múzeum és könyvtár ügye országosan megmozdult s abban, hogy ez intézmények a vidéken új erőre kaptak, nem csekély része van a mi munkásságunknak és példánkunk. Abban pedig, amit mai napság szemünkkel látunk: a Múzeum-Barátok Egyesületének megalapítását, egyenesen a mi példánk mutatkozik. Az újonnan alakuló egyesület azonban külföldi analógiákra támaszkodik, a mienk ellenben hazai talajból és történeti szükségből sarjadt, tehát ez az eredeti és erősebb. Mert a mi Egyesületünk saját múzeumát tartja fent, annak társadalmi képvisellete, tehát kötelessége adva van, munkájára kötelezve van és jóban, rosszban egyaránt ki kell tartania saját múzeuma mellett. Az új egyesület pedig egyszerűen Meczenás, ki Horatiust, mert kedve tartja, támogatja, de nincs kötelezve arra, hogy múzeumokat tartson fönt. Az új intézmény gondolatban szép és nobilis, azonban még mindig az esetlegekre van fundálva. A múzeumok társadalmi fölkarolásában, a múzeumok társadalmi föladattá tételében ez már jelentékeny lépés, de még messzire esik attól, a miben a mi Egyesületünk ötven éve elől jár: a múzeumok kötelességszerű föntartásától.

A Múzeum-Barátok Egyesülete tehát egyik kései, de igen örvendetes jele annak, hogy az Erdélyi Múzeum-Egylet félszázadot meghaladó munkája és áldozatkészsége követésre talált. Természetes, hogy Egyesületünk az új alakulást szívesen köszönti. A múzeumok gyámolítása magában véve is nemes föladat ugyan, de cselekedetté akkor válik igazán, ha azt a nemzeti élet javára, a XX. század követelése szerint beleállítjuk a közművelődési ügy szolgálatába. Ezt a fontos kérdést, annak a kor igényei szerint sokfelé ágazott föladatait még mindig nem tettük általános és szigorú nemzeti kötelességgé. Pedig a külföld után nekünk sem szabad soká habozni, hogy a közművelődés szolgálatát valamenyünknek közös föladata gyanánt fogjuk föl. A társadalom szervezése bizonyára nehéz, de fölöttébb sürgős. Közéletünk legnagyobb baja, hogy társadalmunk szervezetlen és társadalmi intézményeink nélkülözik egymáshoz és a közhöz való viszonyukban, a nemzet-építő tervszerűséget, egy-egy ötletre vannak fundálva; szétdarabolják a nemzeti munkát és fölöslegesen megterhelik embereit. Irodalmi, tudományos és közművelődési egyesületeink és intézményeink gyakran szántanak egymás földjébe és mindannyia arra a kis társaságra támaszkodik, mely közművelődésünk ügyeit magára vette. Talán ebből lehet megérteni azt is, hogy e szervezeteknek nem mindenike él és hat egyformán, némelyik elmarad, némelyik elakad.

Bizonyos azonban, hogy a társadalom széles rétegeit a múzeumi gondolat és törekvések szolgálatára meg lehet nyerni, mivel abban lelkéhez nőtt gondolatok és szívéből fakadó érzések kultusza kínálkozik. Az a tény, hogy ez intézmények iránt a társadalom

érdeklődik, magában hordja a szervező munka sikerét, mert az a gondolatnak termékeny csiráira és az érzelemből fakadó cselekvési vágyra támaszkodik. A nemzeti műveltségnek összefoglaló hatalma, e hatalomnak megszerzésében való munka gyönyörűsége és kivívásának öntudata mi más lehetne, mint új hit a nemzet jövőjében és buzgóság annak a hitnek gyakorlására. Valóban a XX. század magyarjának szüksége van ilyen hitre és erre a buzgóságra. Egyesületünk nyilván példa ez állítás igazságára, mert megvalósította egy ország álmait, mert munkásságával évről-évre erősödve bizonyítja, hogy a közművelődést szolgálni kedves foglalkozás és még oly nehéz esztendőben is lehet eredményes, milyen a tavalyi volt.

Száz esztendővel ezelőtt Erdélyben Döbrentei Gábor és főúri társasága nagyjában ugyanarra a munkára szervezkedtek, melyet ma egyesületünk végez s mire ez a jelentés Évkönyvünkben napvilágot lát, kiadták az első erdélyi revuet, az első *Erdélyi Múzeumot*. Száz esztendő távlatában s távolságából az *Erdélyi Múzeum* s a köréje gyűlő társaság munkája és érdeme arányaiból és hatásából bizony sokat veszít. E százados fordulón önkénytelenül arra gondolok, vajjon száz esztendő múlva a mi mostani munkánk nem fog-e éppen úgy alakulni utódaink előtt, mint Döbrenteiéké alakult előttünk? Hogy törekvéseinket megbecsülik, mint mi Döbrenteiékét, hogy munkánkat hálásan emlegetik, miként mi tesszük, de hatánsukat és eredményeinket annyival fogjak föltülmúlni, mint a milyen eredménnyel ez az Egyesület Döbrenteiék társasága nyomába tudott lépni; a kinek egyetlen íze szereti nyelvét és nemzetét, meg fogja érteni, hogy ez lenne a mi legnagyobb dicsőségünk.

Az első *Erdélyi Múzeum* körül Döbrentei és író barátai, egy-két nemes ifjú s néhány lelkes erdélyi mágnás állott, a második *Erdélyi Múzeum* bölcsőjét egész Erdély reménysége ringatta és programját magáévá tette. Ma száz év múlva a nemzeti közművelődés ügyét az únióban összeforrott nagy Magyarországgal együtt intézi. Egyesületünknek nemes hagyományain s apáinktól örökölt erkölcsi és anyagi tőkéjén kívül legnagyobb ereje közönységünk szerető gondoskodása. El lehet mondani, hogy Egyesületünk tagjai valamennyien barátai a múzeumnak s hogy rajtuk kívül az erdélyi műveltségnek minden egyes részese szeretettel kíséri munkánkat. Viszont mi is el merjük mondani, hogy ezt a ragaszkodást hálával és munkásságunkkal szolgáljuk meg.

Az elmúlt év folyamán alakult *Böhm Károly Társaság*ot sok szál fúzi hozzánk. Böhm egy időben maga is munkás tagja volt Egyesületünknek, dolgozatai közül nem egy kiadványainkban jelent meg. Tanítványai, tanártársai és barátai javarészen itt élnek és dolgoznak, a Társaság megalakulása is itt történt. Böhm elismeretése ránk vet fényt s jogos örömmel hivatkozhatunk arra, hogy az új Társaságot egyik szakosztályunk vezető emberei fundálták. Ez alkalommal dr. Schilling Lajos képviselte Egyesületünket, a szeptember 28-án Besztercebányán tartott emlékünnepre szak-

osztályunk titkára dr. Bartók György vitte el üdvözetünket. Dr. Koch Antalt negyven éves tanári jubileuma alkalmával Egyesületünk igazgató tagjává és ásványtárunk tb. igazgatójává választotta.

Hunfalvy Pál kézmárki emléktáblája előtt egyesületünk részéről dr. Banczik Samu, Gaal Pál és Weiszer Róbert jelentek meg. A Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társaság október 5-iki közgyűlésén dr. Veress Endre, a Múzeumok és könyvtárak országos szövetsége közgyűlésén, Sopronban okt. 4—5-én, dr. Erdélyi Pál, az aradi közművelődési palota fölvatásán dr. Krenner Miklós, a Kolozsvárt tartott Bethlen és Eötvös ünnepen dr. Gerencsér István, Makkay Ernő és Bodrogi János társaink igazolták, hogy közműveltségünk munkájában és ünnepein egyaránt részt kívánunk magunknak. Bethlen Gábor fejedelemmé választásának háromszázados fordulóját Egyesületünk azzal ülte meg, hogy könyvtárában és régiségtárában alkalmi kiállítást rendezett. Ott az egykori magán és hivatalos élet írásos bizonyosságai, a korbéli könyvnyomtatás emlékei, a rávonatkozó újabb irodalom termékei, egykorú képek és újságok, rajzok, pecsétek eredeti és másolt példái egyaránt igazolták azt, hogy Bethlen korát méltán tartjuk a magyar szellemi élet reneszanszának és azt is, hogy könyvtárunk egymagában is mily gazdag tárháza e kor emlékeinek. A régiségtár kiállítása a polgári és hadi élet emlékeinek pompásan összeállított csoportjaival az erdélyi fejedelemség művészi iparát, fényűzését mutatta be. Ez a kiállítás, a mellett, hogy nagyon tanulságos volt a múltra, éreztette azt is, hogy mit veszít jelenünk, mikor nélkülözni kénytelen emlékeink állandó kiállítását.

Törekvéseink sikerét jelenti Torda város meghívója, mely Közművelődési Házának fölvatásán és abban elhelyezett múzeális gyűjteményének megnyitásán, alkalmat adott arra, hogy Egyesületünk 1913 évi vándorgyűlését a restaurált régi fejedelmi kuriában tartsa. Históriai emlékekkel megrakott, országgyűlések tartásával híressé vált és polgári és lelkiismereti szabadsága védelmezése által szívünkhöz nőtt ez a város, mely közművelődési házával a XX. század fegyverzetében válik küzdő társunkká a nemzeti műveltség hódításában. Egyesületünk vándorgyűlése, tagjai és vendégei, mindannyian vendégei Torda városának, mintha idősebb testvér tenné, szeretettel vette karjára és indította önálló életre a tordaiak közművelődési intézményét. Közgyűlésünk lefolyását, előadásaink szövegét, kirándulásainkat a vándorgyűlés emlékkönyve fogja adni, de már itt jól esik megemlékezni arról, hogy b. Josika Miklósnak emlékkövel megjelölt szülőházát felkerestük és emléktábláját megkoszorúztuk. Mindig öröm minden magyar embernek, ha Erdély romantikusát koszorújával megtisztelheti. Egyesületünk a tordaiak ünnepén egész vándorgyűléssel képviseltette magát s talán elég les. megjelenésünkről csupán annyit jegyezni föl, hogy a hetivásáros sokadalom a közművelődés ünnepét országgyűlés tartásának tekintette. A vándorgyűlés harmadnap Toroczkóra rán-

dult ki, mert úgy volt meggyőződve, hogy a személyes érintkezés és egymás megismerése erősebb és tartósabb kötelék a kolozsvári múzeum és a Székelykő népe között. Látogatásunk meleg fogadtatásra talált, bucsúzásunk nehéz elválásra adott alkalmat. Nektünk igen jól esett, hogy törekvéseink elismerését láthattuk, a Jókaitól pompásan rajzolt nép pedig örvendett annak, hogy művészetét és szorgalmát vendéglátó gazda képében mutathatta be. Vándorgyűlésünk eredménye gyanánt szívesen röjjük ide, hogy Tordán és Toroczkón új barátokat és munkában kedves társakat találjunk és hálás köszönettel ismerjük el, hogy vendégszeretőköt és munkájukat egyaránt nemes versenyre szólítottuk.

Egyesületi életünknek imént felsorolt mozzanatai mintegy tünnepi alkalmakul tekinthetők, mikor módunkban volt és kötelességünkben állott megjelennünk azok társaságában, kik velünk egy úton járnak és közös eszményeknek gyűjtanak áldozó-tüzet. Valódi munkásságunkat azok a részletes jelentések ismertetik, melyekben gyűjteményeink és szakosztályaink működéséről van szó. Ezek a jelentések alant egész terjedelmökben olvashatók levén, legyen elég itt csak annyit jegyezni föl, hogy mind gyűjteményeink, mind szakosztályaink az idén is derekas munkát végeztek s munkájuk eredményét, hálás elismeréssel ajánljuk a közgyűlés figyelmébe.

Gyűjteményeink gyarapítása, rendezése és tudományos fejlesztése az adott viszonyok között meglepő sikerrel járt. Könyvtárunk helyiségeiben a már említett Bethlen-kiállításon kívül a Társadalomtudományi Múzeum népegészségügyi kiállítása az elmúlt év tavaszán tartatott meg. A kiállítás eredményét a negyvenezret meghaladó látogató épülésén kívül az a kívánság bizonyítja, mely e kiállítást állandósítását szerette volna biztosítani. Sajnos, hogy ez az egyesületen kívül eső okok miatt nem történhetett meg, de örvendetes, hogy a közvélemény e nemes föladat teljesítésére Egyesületünket tartotta alkalmasnak. Másik kiállításunkat az érem- és régiség-tár bástya-utcai bérházában az év őszén bölcsészettudományi szakosztályunk rendezte. Három kolozsvári festő, Láposi Hegedüs Géza, Ács Ferencz és Benjámin Herman képei egy-egy termet töltöttek meg s velük együtt két oly fővárosi festőművész munkáit láttuk, kiket hozzánk közelebbi kötelékek csatolnak. Ferenczi az Erdély művelődési területéhez tartozó nagybányai művészi iskolának egyik kiváló képviselője, kivált pályája elején és derekán kapcsolódott Erdélyhez, Körösfői Kriesch Aladár művészetének egyes állomásait a *Tordai Országgyűlés* (1568) a *Hóra Kloska lázadás* (1784), és más képei jelzik és kapcsolják Erdély történetébe. Az erdélyi nép művészetének, kivált Kalotaszegnek, kevés olyan lelkes apostola van, mint Kriesch, ki művészi lelke fogékonyságával szívta magába a népi művészetnek azt a teljességét, mely Kalotaszeg magyar szigetét egészen megtölti. E népnek mindene, ruhája, eszközei, otthona, szokásai, élete és lelki világa népi művészetének mindent átfogó hatalmáról, ősi őstőne művészi formákban való megjelenéséről beszél. Kiállításunk méltán kép-

viselte ily módon művészeiben, a bemutatott művekben erdélyi törekvéseinket. E tárnak Bethlen-kiállításáról itt is és újra megemlékezve, örömmel állapítjuk meg, hogy gyűjteményeink keresik a közönséggel való érintkezés és összeköttetés alkalmait. Az állattár az idén rendezte be két új termét, mely Erdély faunájának újabb csoportjait fogja bemutatni, még pedig olyan szemléltető kiállításban, a milyent mai igényeink kívánnak. Növénytárunk életében személyi változás történt, a mennyiben az igazgató, dr. Richter Aladár nyugalomba helyeztetett s az intézet vezetésével dr. Páter Béla bízott meg, ki a növénytani tanszék teendőit is ellátja. Dr. Páter Bélát e czímen választmányunk üléseire is meghívtuk.

A közönséggel való kapcsolat gyümölcsöző eredménye gyanánt az egyes gyűjtemények támogatói, barátai, és meczenásai részéről történt adományok az idén is jelentékeny részét teszik táraink gyarapodásának. Az ásványtár Sebestyén Dávid úr ajándékából igen értékes őslénytani emlékeket kapott, melyek Kolozsvár diluviális állatai ismeretét gazdagítják. Illyés Sándor úr az érem- és régiségtár barlangkutató munkálatára 800 koronányi pénzzel járult, mellyel a Biharmegyei Igricz-barlang felkutatása vált lehetővé. Szekeres Péter úr az új mezőségi vasút mellől, Tósa György és Nagy István urak Kolozsvárról származó arheológiai emlékeket jelentettek be, illetőleg mentettek meg. Martin Lajos repülőgépét, gyermekei kegyelete régiségtárunkra bízta. B. Bálinti József és gróf Lázár István családi levéltárukat helyezték el, Farkas Ödön özvegye pedig néhai férje operái kéziratát, Makfalvi Dósa Katalin Dósa Elek íratait, Vályi Gábor öcscsének, Vályi Gyulának íratait, könyveit s egyéb ide tartozó emlékeit bízták gyűjteményeinkre. Ezek, az egy vagy más tekintetben kiemelkedő adatok és az egyes jelentésekben pontosan kimutatott ajándékoknak hosszú sora igazolja, hogy közönségünk szive hozzánk és felénk hajlik és ennek éppen oly őszintén örülünk, mint annak, hogy az Országos Szépművészeti Múzeum képzőművészeti gyűjteményünket 182.420 Kor. értéket képviselő 50 drb régi és modern festménnyel és rajzzal gazdagította, melyet letétül engedett át. Ez intézkedés értékét csak növelheti az az ígélet, hogy néhai gróf Andrássy Dénes hagyományaiból részesülni fog annak idején képtárunk is, melyet az 1913 évi közgyűléssel kapcsolatosan nyitottunk meg. A megnyitáskor elhangzott beszédek bőven méltatták az első állandó kolozsvári képzőművészeti tárlat fontosságát és azok érdemét, kik ezzel bennünket megleptek. Könyvtárunk az év folyamán kezdte meg a térképgyűjtemény fölállítását és anyagának olynemű földolgozását, mely könyvészeti és kartografiai igényt egyformán szolgálhasson.

Szakosztályaink üléseikkel, kiadványaikkal, társadalmi téren való munkásságukkal szolgálták Egyesületünk föladatait. A XX. század társadalmi problémája a tudatos művelődés és a művelődés szüksége érzéséből fakad. A múlt század szabadgondolkodói

a társadalmi fejlődést kormányzó régi elveket kikezdték, de újat és olyat, a miben a társadalom megnyugodhatott volna, nem tudtak ajánlani. Az elmélet mindig csillogó, azonban a gyakorlat igazságá, tehát szürkévé teszi. Ezért van mindig nagyobb közönsége a doktrinának s több ellensége a törvénynek. Az élet azonban nem doktrinák után igazodik, hanem igazságok után, melyeket saját törvényei szerint szab meg. Az emberek pedig, miután megtanultak kételkedni, kénytelenek a tudás forrásaihoz fordulni. Mivel a megismerés alapja minden tudásnak, a társadalom legújabb és legáltalánosabb szükségletéül a tanulás, tanítás, oktatás, közművelés alkalmával, eszközeivel és szerveivel rakják meg. Ha valamiben, abban lehet igazán reménységet keresnünk, hogy a társadalomnak ily irányú tudatos munkája következtében a fél igazságok és a téves tanítások hitelüket veszítik s a társadalom maga fog rájönni arra, hogy komoly munkára és állandó haladásra csak az igazán művelt nemzetek alkalmasak. Egyesületünk gyűjteményeivel és szakosztályaival, fölolvásásaival, tanfolyamaival és kiadványaival illeszkedik bele a társadalomnak e fontos törekvésebe.

Sajnálattal kell azonban megállapítani, hogy vagyoni helyzete korlátolja abban, amit s a hogyan dolgozni tudna és szeretne. Egyesületünk tevékenységét azonban számon tartják s a szabadoktatás statisztikájához szolgáló adatainkat tőlünk is bekérték.

Akik előttünk jártak, mint Benkő József, vagy velünk rokon lélekkel közös céljokért küzdöttek, mint Gyarmathy Zsigmondné, nem merülnek feledésbe. Benkő emlékét a székelyek akarják megörökíteni, melléjük állunk s támogatjuk őket törekvésekben; Gyarmathyné emléke fölállítására magunk indítottunk mozgalmat. Kegyeleti kötelességünknek könnyebben tehetünk eleget, mint mindama kérésnek, melyet szegény magyarjaink elhagyatottságukban intéznek hozzánk. Egyesületünk anyagi helyzete ugyan korlátoz ily irányú működésben, de a hol enged, szívesen tesszük meg a lehető. Ez év folyamán megint nagyobb számú könyvet osztottunk szét részint saját kiadványainkból, részint könyvtárunk fölös könyveiből, részint tagtársaink adományából. A zalathnai magyar Kaszinónak, az abrudbányai magyar közművelődési egyletnek, a kisenyedi magyaroknak, a gyulafehérvári vándorgyűlés alkalmával szíves vendéglátó gazdáinknak, üléseinken résztvevő iskolák ifjúságának, Torda város közművelődési házának, Torockó városi gazdakörnek kiadványainkból és duplumainkból az idén is szétesztottuk könyvajándékainkat.

Amint így felölelünk múltat és jelent, átfogunk a közművelődés, a tudomány és honismeret nevében közeli és távoli vidékeket s azok embereit barátainkká tesszük, végzett munkánk gyönyörűségén kívül még új munkatársak hozzánk csatlakozásának is örülhetünk. Alapítóink sorába Háromszék vármegye, özv. Gaal

Gyulané Dósa Katinka, gr. Eszterházy Anna, B. Bak Lajos és Farkas Ödön nevét örömmel iktatjuk, de egyúttal meghatottan gondolunk arra, hogy az utolsó három immár valóban csak nevével szerepel. Farkas Ödön, tőlünk ugyan távol, de lélekben annál közelebb, előttünk ismeretlen jöttévők volt. Csak holtá után s végrendelete fölbontásakor tudtuk meg, hogy alaptőkénkhez csatolandó 5000 koronát hagyott nekünk. Valóban nehéz eldönteni, élve, vagy halva volt-e jobb barátunk, élve mikor csak ő tudta, hogy barátunk, vagy halva, mikor azt mindenki tudja róla. Kolozsvár városa milleniumi alapítványából évenként 500 koronát szavazott meg Egyesületünknek kiadásunkban megjelenő irodalmi művek jutalmazására. Ezzel az intézkedéssel egy szinte húsz esztendeig lebegő kérdés nyert megoldást. A milyen nyilvánvaló, hogy városainknak irodalmi és közművelődési föladatai vannak, éppen olyan természetes, hogy ezekben a megfelelő intézmények támogatását kérjük és vegyék igénybe. Irodalmi alapítványainkhoz soroljuk a Lendvay-félt, melyet pénztárnokunk az idén is 1000 koronával gazdagított, úgy, hogy annak összege ma 8000 koronát meghalad és közgazdasági művek jutalmazására van szánva.

Ez alapítványt bejelentő levél, bár kétségtelenül igen örvedetes jelenség, mégis lehangoló érzéseket keltett választmányunkban, mert azt is jelentette, hogy pénztárnokunk állásától megválílik. A választmány, miután az a kísérlete, hogy bucsúzó pénztárnokát maradásra bírja, eredménytelen volt, őszinte sajnálattal vette tudomásul azt, a min nem változtathatótt. Lendvay Emil az újjaalakulás idején vállalta pénztárnok gondozását. Azt gondolom, hogy akárhol inkább kellene Lendvay Emil pénztárnoki működését méltatni, mint a t. Közgyűlés előtt, mely évek óta s évenként regisztrálta ennek a buzgó és minden tekintetben kiváló munkásságnak kézzelfogható eredményeit. Egyesületünk ez új időszakban jelentékeny munkásságot fejthetett ki, de csak azért, mert pénzügyi helyzete is jelentékenyen javult. Nem csupán abban, hogy Lendvay példadadó és agitatórius munkássága alaptőkénket újabb alapítványokkal növelte, nem is abban, hogy évi jövedelmünket, kivált tagsági díjaink tételét emelte, hanem és főként abban, hogy fejlesztési programja kitűzésével és következetességével állandóságot teremtett budgetünkben. A választmány ezekben a megállapításokban hálás érzelmek között méltányolta lemondó pénztárnoka érdemeit s kéri a t. Közgyűlést, hogy a köszönetnek és a hálás elismerésnek kifejezésével vegye tudomásul Lendvay Emil úr lemondását s fejezze ki köszönetét alapítványáért is, mely nemcsak önzetlenségét jelenti, hanem azt is, hogy Egyesületünk céljait és föladatait ezentúl is szolgálni kívánja.

Egyesületünk életének e vonásaiban már benne van mindaz, a mi az év folyamán választmányunkat foglalkoztatta s a mi a minket figyelemmel kísérő közönséget érdekl. Kiegészítéseül legyen szabad megemlíteni, hogy a választmány tíz rendes, négy rendkívüli és egy jegyzőkönyv-hitelesítő ülést tartott, intézkedéseit 254

pontban s 409 ügyiratban látta el s postai forgalma meghaladta a tavalyit s minden azelőtti évét.

Tagjaink száma az év folyamán nagyobb hullámmzáson ment keresztül, melynek végső eredménye 1913 december 31-én a következő volt:

	Igazgató	Alapító	Rendes	Pártoló	Kedv. Part.	Összesen
Bölcs.- ny.- és tört.-tud.	15	47	307	48	29	446
szakosztály -----	2	2	204	35	11	254
Jog- és társad.-tud. ---	—	5	97	26	5	133
Orvostud. ---	4	11	92	29	6	142
Természettud. ---						
	21	65	700	138	51	975

Látni való, hogy az Egyesület munkássága mind nagyobb körre terjed s valóban örvendetes, hogy a jogi szakosztály útján a társadalomnak az a rétege érdeklődik irántunk, melytől, mivel tagjai a gyakorlati élet emberei, Egyesületünk nevezetes szolgálatokat remélhet.

Sajnos, a halál az idén is számos tagtársunkat ragadta el. Alapítóink közül Farkas Ödönről már megemlékeztünk. Rendes tagjaink közül meghaltak: Földváry Károly, Gödri Ferencz, K. Köntzey Imre, Somodi István, Spáda János, dr. Száda Károly orvos, dr. Vajna Gábor, dr. Vályi Gyula. Pártoló tagjaink közül: Dr. Bálint Gábor és dr. Dirner Gusztáv.

Egy elfutó esztendő története mindig gazdagabb, mint a róla való beszámoló lehet. Az események és e'mondásuk pusztán a tényeket s azok följegyzését jelentik, pedig mindenki tudja, hogy a velök együtt járó körülmények és az azokat kísérő hangulatok nemcsak kísérik, hanem színezik és minősítik is a megtörtént valóságokat. Ez a jelentés nem kíván az elmúlt évnek pragmatikus története lenni, valóban nem is lehet az, de képet óhajt adni arról, a mi körülöttünk történt, a mi bennünket foglalkoztatott és egy esztendei munkánkat, irányunkat és törekvésünket összefoglalja.

Abban a reményben, hogy e czélt hűségesen szolgálta, kérjük a t. Közgyűlést, hogy jelentésünket tudomásul venni méltóztassék.

Kolozsvár, 1914. januárius 9-én.

A választmány nevében

Erdélyi Pál

főtítkár.

A gyűjtemények állapota, gyarapodása és munkája.

A könyvtár jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Az elmúlt esztendőről szóló beszámolóban beszélő adatait tulajdonképpen a mellé csatolt kimutatásokban kell keresni, a beszámoló maga csupán azoknak magyarázó szövege. Mert a könyvtár életéről s egy-egy évi munkásságáról semmi sem szólhat igazabban és hívebben, mint a hiteles statisztika, mely a könyvtár nyelvét értő közönségre a jelentés szövegét jó részben fölöslegessé is teheti. Mennél pontosabb a statisztika, annál rövidebb lehet a jelentés szövege s mennél részletesebbek a kimutatások, annál rövidebben kell szólnunk. Azonban mi még nem juthattunk el oda, hogy egy-egy esztendő történetét és munkássága ismertetését kimerítő statisztikával és rövid szöveggel adhassuk, mivel a mi nyilvánosságunk még nem tanulta meg a könyvtári statisztika nyelvét, mivel a hozzáfűződő egyes kérdések ilyenkor alkalmyszerűleg vehetők föl.

Ha kíváncsibb szemmel néznénk az alá a színes takaró alá, melyet a köztudat a könyvtári életre borított, észre kellene vennünk, hogy azt a takarót keleti fantáziánk szőtte tele színnel, virággal, illuzióval. Valóban könyvtári életünkről sok szépet mondhatunk és sok hímet varrhatunk, de csak úgy, ha összehasonlításnak nem vetjük alá a miénket a fejlettebb s a rendszeresen gondozott külfölddel.

Elmélkedés, a valóság megismerése s helyzetünknek a haladott nemzetek viszonyával való lelkiismeretes összehasonlítása mindenkit meggyőzhetnének arról, hogy úgy egyes könyvtáraink, mint egész könyvtári életünk állapota a XX. század színvonalát nem érte el, sőt a XIX. századéknak is alatta maradt. A köztudat formált ugyan valamelyes véleményt könyvtárainkról, de azt inkább a hagyomány tisztelete s a vágyakozás fantáziája alakította.

Közömbös közönség és küzködő könyvtárak jellemzik a mai helyzetet, amaz nem keresi s nem érti meg a könyvtárakat, ezek meg nélkülözik a legnagyobb tőkét, melyből élniök kellene és fejlődniök lehetne: az egész nemzet érdeklődését. Semmi sem mutatja a mi helyzetünket hívebben, mint az a tapasztalás, hogy

szakbeli könyvtári irodalmunk nehezen fejlődik és hogy rendszeres és állandó rovatunk a hírlapokban és szemlékben, mely a könyvtárak ügyét főlszínen, munkásságát ellenőrzés alatt tarthatná, nincs. Senki sem jönne nagyobb zavarba, mint az, a ki könyvtárainknak egy-egy esztendei működéséről összefoglaló képet akarna adni az évi szakirodalom alapján.

Könyvtáraink általában föntartó hatóságai áldozatkészségéből élnek, a nyilvánosság sem ellenőrző figyelemmel, sem támogató segítséggel nem kíséri munkásságukat. Ha mégis szóvá teszik a nyilvánosság előtt a könyvtárak ügyét, rendszeren akkor történik, mikor valami izgalom kapcsolódik hozzá. Ilyenkor az egész haza könyvtári szakértővé alakul s míg az izgalom tart, a könyvtárak napirenden is vannak. Ha azonban az izgalom biológiai folyama lejárt, mindenki elfelejtette, hogy szakértő és cenzor volt s még azt is, hogy ilyen izgalmat keresztül élt. Ezért nálunk a nyugatiak sarkigazsága megfordul: itt nálunk az jó, ha a könyvtárak ügye szóba nem kerül. Ily módon nálunk a könyvtári ügy nem nemzeti és nyilvános ügy, mint Amerikában és Európában, hanem a fenntartó hatóságok hivatalos ügye. E szerint a közönség is megnyugszik abban, hogy minden könyvtár títi véti a maga dolgát, már a hogy tudja s az időszaki és a napi sajtó sokkal többet foglalkozik egy hatodrangú versenylóval, vagy állásnélküli eladósodott színészszel, mint a XX. századnak leghatalmasabb közművelődési intézményével: a könyvtárral. Ezért a könyvtárak évi jelentései inkább hivatalos elszámolások, mint a nyilvánosság elé szánt fejtegetések s bár részben nyomtatás alá is kerülnek, feledésbe is merülnek.

Ezekből a jelenségekből azt kellene megállapítani, hogy úszni kellene az árral, tehát az évi jelentést lehető röviden és formálisan kellene elintézni. Azonban az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára fölött a múlt hagyományai és a jelen szerető gondja öröködik. Sem a Múzeum-Égyesületet, sem a Múzeumnak egyes osztályait nem hivatalnak alkották, a kik megteremtették, hanem a nemzeti élet s a magyar műveltség intézményes szerveül fogták föl és alkották meg. Ez a nagy hagyomány a mi könyvtárunkat egész életében kísérte s kíséri ma is s az a szerető gond, melyet a hagyomány táplál s mely a könyvtárat körülveszi, jelentéseinket a közgyűlés, tehát a nyilvánosság ítélete alá rendeli. Van tehát szerencsére alkalmom arra, hogy könyvtárunk s közönségünk évenként legalább egyszer, számon kérve és számon adva, találkozhassanak. Viszonyuk kölcsönössége és állandósága tehette lehetővé, hogy a könyvtár félszázados múltja alatt állandóan megtarthassa kivételes helyzetét, fejlődhessék a korrallal s kapcsolódhassék az egyetemi könyvtárral; hogy az egyesített két könyvtár hazánk nagy könyvtárai sorában gazdagsága szerint a harmadik helyet foglalhassa el, hogy mint hazai nagy könyvtáraink között legfiatalabb: elhelyezés, berendezés, belső munka és külső szolgálat tekintetében első helyen állhasson. Ha hazai könyvtáraink valamelyikében, a miénkben él, annak a

gyönyörűségnek tudata, hogy alapítóink nyomába segítőtársak, támogató, szerető, áldozó és gondozó közönség, lépett, melynek szeme rajtunk van s mely sáfárkodásunkat nemcsak segíti, de számon is tartja és számba is veszi. Nem csupán akkor, mikor jelentésünket meghallgatja, hanem az esztendőnek egész folyamán, a mikor sűrűn keres és talál velünk összeköttetést s figyelni érdekeinket s ügyeli munkánkat.

Ismételten volt már alkalmam rámutatni arra a szeretetre és gyengéd figyelemre, mely az erdélyi társadalom részéről könyvtárunkat dédelgette. Ennek eredménye az a meglepő tapasztalás, hogy könyvtárunk 1900—1912 évi gyarapodásában az ajándék útján beiktatott anyag igen tetemes, százalékban kifejezve, mintegy 45—48%. Ha kis könyvtárról lenne szó s ha kivételesen mutatkoznék ilyen kedvező arány, még akkor is örvendetes jelenségül szolgálhatna. Mivel azonban ez az arány szinte állandónak mondható s az évi gyarapodások rendszerint magas számot és állandóan emelkedést mutatnak; ez a jelenség méltán nevezhető az erdélyi társadalom dicséretének. S ez a valóság összevetve azzal a történetileg megállapított tényvel, hogy a könyvtár anyagának legértékesebb részét történetének első tíz esztendejében az erdélyi társadalom áldozatkészsége halmozta föl, nyilván mutatja a hagyomány élő erejét és azt, hogy a mi könyvtárunk ez idő szerint is megtalálta útját közönségünk szívéhez és méltányló elismeréséhez.

Hagyományaink és közönségünk figyelme köteleznek tehát arra, hogy az évi jelentésekben valami olyannal álljunk elő, a mi könyvtárunk lelkét és saját lelkiismeretünk éberségét illeti. A könyvtár fejlesztésében elérkeztünk immár a katalógusok kérdéséhez. Mivel a könyvtár anyaga belső természete szerint csoportosítva és a könyvtári rend követelményei szerint el van helyezve, mivel a személyzet fokozatos fejlesztése is folyamatban van s mivel végül kitűnő új épületünkben közönségünk szolgálatára állhatunk: ideje lenne, ha már ama föladatok ellátására is képesítve volnánk, a melyeket tőlünk, mint minden könyvtártól, a tudomány és irodalom egyaránt és méltán megkívánhat, jobban mondva megkövetelhet. Ezért már jó ideje megindítottuk az erre vonatkozó előmunkálatokat s remélünk kell, hogy nemsokára talán már a katalógus munkájába bele is foghatunk.

A mai kor könyvtára értékének, emberei munkájának és tudományos és közművelődési szolgálatának legmegbízhatóbb méréte, katalógusa és pedig a közönség kezébe adott katalógusai. Ez a kérdés sem hazai bibliográfiánk, sem a nemzetközi tudományos bibliográfia állapotához viszonyítva, nincs napirenden. A hazai bibliográfia csupán szórványos és egyes eredményeket tud fölmutatni, arra is csak egy-két kísérlet történt, hogy a nemzetközi bibliográfiába bele tudjunk szólni. S e tekintetben elmaradottságunk annál kietlenebb, mennél inkább igaz, hogy a tudományos munkának legszükségesebb és legáltalánosabb előfeltétele a tudományos könyvészet. Ha elismerjük, a mint el kell ismerni, hogy

a nemzetközi tudományossággal hazai tudományos munkásságunknak szorososan kell kapcsolódnia; ha belátjuk, a mint be kell látnunk, hogy e kapcsolatnak első és alapfölvétele a megbízható könyvészet: tisztán állhat az a parancs is, hogy hazai könyvészetünket nekünk, magunknak kell megcsinálnunk. Míg hazai könyvészetünk nincs, nem lehet szó annak külföldi kapcsolatáról sem s míg bele nem tudunk könyvészetünkkel a nemzetközi tudományos életbe lépni: nem szabad azon csodálkozni, ha mi és törekvéseink, tudományos munkánk s annak eredményei a külföld előtt ismeretlenül, számbavétel nélkül, nyomtalanul tűnünk el. Tovább menve, mi vagyunk okai annak, hogy ez így van s még tovább menve, szabad e békétlenkednünk, hogy ez így van?

A ki e kérdés fejlődését figyelemmel kíséri, meglepődve látja, hogy odakint mi minden történik első sorban az egyes nemzetek körében, azután a nemzetközi könyvészet terén. Még arról is tudomást kell vennie, hogy a nemzetközi bibliografiai törekvések fórumai hazánkat is megkísérelték a közös munkában való részvételre megnyerni s arról is, hogy e kísérletek rendszeres munkában nem valósultak meg. Természetesen, mert e munka alapját, a hazai könyvészet szervezését nem végeztük el, sőt meg sem kíséreltük. Ha tehát bele akarunk illeszkedni a nemzetközi tudományos életnek az egész művelt világra kiterjedő szervezetébe, első kötelességünk a hazai könyvészet megteremtése, a könyvészeti irodalom eddigi eredményeinek rendszeres összefoglalása.

Ha csupán ebből az egyetlen egy szempontból néznők is könyvészetünk mai állapotát, ösztönt kellene kapni a rendszeres könyvészeti munkára. S ha valakit a külfölddel való szükséges kapcsolat nem ingerel, az is közömbös-e előtte, hogy saját irodalmunk eredményeit sem tarthatjuk számon, hogy saját tudományunk alapja, tudományos munkák lehetősége sincsen kezünk ügyében? S ha valakit még saját szellemi világunk telekkönyve sem érdekel, a minnek a nemzeti könyvészetet mindennapi nyelvünkre fordítva méltán nevezhetjük, várhatjuk-e tőle tudományunk, irodalmunk, közművelődésünk és könyvtáraink szeretetét, megbecsülését, támogatását?

A nemzeti könyvészet kérdése, ha annak mélyére tekintünk, sokkalta nagyobb fontosságot nyer, mert tudományos életünkben és munkánkban a szervezettséget és tudatosságot, irodalmunkban a megbízhatóságot és rendszerességet, könyvtári világunkban a XX. század színvonalát és szellemi életünkben a művelt világhoz tartozásunkat jelenti. Bizonyos az, hogy könyvészetünk pangása minden irányban veszteséget takargat, a legnagyobb veszteség azonban, a mit takargatni sem lehet, abban van, hogy szellemi életünknek egyik igen nevezetes és értékes területe parlagon hever, hogy a nemzeti irodalomnak egyik mezeje műveletlen. A hasonlat újabb hasonlatra csábit s arra a jelenségre figyelmeztet, hogy hazánkban mily óriási terület marad évenként műveletlenül, tehát gyümölcsözetlenül az utak és vasútak mellett elfutó keskeny föld-

szalagokban, a rendezetlen hegyi patakok kanyargós folyású partjain, a parcellákat elválasztó határmesgyékben, a rendezetlen erdőbirtokok és hegyi gazdaságok parlagáiban. Ez is, az is veszteség s veszteségeknek összefoglalása és visszamenő megállapítása a nemzet szellemi és gazdasági életében igen tekintélyes, fájdalom, elveszett vagyont jelent, melyet kultúrával meg lehetett volna menteni. Erre a kultúrára szüksége van a magyar földnek is, a szellemnek is, mert az új idő és a fejlődés takarékoságra, belterjesebb és rendszeres munkára int.

Nemzeti könyvészetünk első sorban könyvtáraink anyagára támaszkodik, természetes tehát, ha könyvészeti irodalmunk első sorban a könyvtárak katalógusaira fog támaszkodni. Ily módon kapcsolódik nemzeti könyvészetünk kérdése könyvtáraink föladatához. Minden könyvtár katalógusa a hazai könyvészetnek forrása, de egyúttal a tudományos munkásságnak is segítő eszköze. Hogy a könyvtárak katalógusa azok használhatóságát jelenti, köztudomású s köztudomású az is, hogy mivel tudományos nagy könyvtárunk amúgy is kevés van, katalógusok hián azok is kevésbé használhatók, tehát a bennök rejlő tudományos készlet s a rájuk fordított költség egyformán kevésbé gyümölcsözik.

Ez a jelentősége a könyvtárak katalógusának a könyvtárakra, a nemzeti tudományra s a nemzetközi kapcsolatra. Mikor tehát bármely könyvtár katalógusa kiadását sürgeti, nagyobb fát mozgat, mint a mit a mindennapi fölfogás meg tud érteni. A katalógusnak azonban alapföltétele a könyvtár anyagának teljes és végleges elhelyezése és pontos földolgozása, mert a katalógusnak nemcsak azt kell megmutatni, hogy mi van meg a könyvtárban, hanem azt is, hogy az hol található. Mivel könyvtárunk végleges otthonában és emberi számítás szerint végleges elhelyezésében katalógusa kiadására, képesítve van, természetes, ha könyvtár fejlesztése érdekében katalógusaink kiadását sürgetjük. Annál is inkább, mert gyűjteményeinkben az erdélyi szellemnek és multnak emlékei olyan gazdaságban vannak fölhalmozva, a melynek ismerete nélkülözhetetlen a hazai tudományosságra. Annál is inkább, mert a hazai bibliografiának alapvető műve, Szabó Károly *Régi Magyar Könyvtára*, innen indult ki e könyvtárnak dicsőségére és hagyománya gyanánt. Annál is inkább, mert hazai könyvtáraink közül a mienk már a katalógus előmunkáit elvégezte és annak megindítására képesítve van.

Az elmúlt esztendő folyását két jelentékeny esemény őrzi. Egyik, anyagunk gyarapodása a régi, sőt növvő arányban történt; a másik, hogy könyvtárunk fejlesztésében is tehattünk egy lépést, térképgyűjteményünk rendszeres földolgozását megkezdhettük. Mikor a könyvtár vezetését átvettem, térképeink a nagy anyagba voltak a lehetőség szerint beletéve, leíró czédulájokat a régi szokáshoz ragaszkodva készítették. Részletező s a földrajzi tudomány és a kartografia szempontjait követő fölvételekről nem esett szó. Az anyag elválogatásakor, már 1902-ben, gondolkodtam a térképek

önálló osztályáról, de a helyi és személyzeti viszonyok következtében csak az új épületbe való költözéskor valósíthattam meg gyűjteményként való föllállításukat. Az új épület elfoglalásával a fölhalmozódó munkák ellátása s a személyzet szaporításával a párhuzamos szolgálat elvégzése járt együtt, különleges gyűjteményeink önállósítása csak lassan történhetett meg s ezek során az elmúlt évben a térképgyűjteményé. Ezzel lehetővé vált, hogy az eddig érintetlen anyag munkába vétessék, földolgozása a legmegfelelőbb módszerrel, mely a könyvészeti és kartografiai igényeket egyesíti, megkezdődhessék, azaz, hogy e gyűjtemény a könyvtár fejlesztése gyanánt önálló életre kelhessen.

Évi gyarapodásunkban a sajtóügyi köteles nyomtatványokon, a csere-viszonytól származó anyagon s az erdélyi társadalom áldozatkész támogatásának eredményén kívül, a mi együttvéve igen jelentékeny gazdagodást mutat, az idén kezdtük föltünőbb hiányaink pótlását. Törvényhatóságokhoz, hatóságokhoz és testületekhez e célból intézett kérésünk a várt eredménnyel járt s ez adományok által régebb idő óta hiányosan álló gyűjteményes és sorozatos műveinket sikerült lehetőleg teljessé tenni. E munka megkezdésekor meglepődve kérdeztük, hogyan is maradhattunk ezzel így el s meglepődésünk még inkább erősödött, mikor egyes munkák hiányait kezdtük pótolgatni. Hiányzó címlapok, tartalomjegyzékek, melléletek, egyes füzetek stb. pótlása sokkal több utánajárást igényelt, mint a mennyi eredménnyel kecsegtet. Mivel azt is tapasztaltuk, hogy a könyvtárban egészen mindennapi s eléggé sűrűn keresett művek is hiányoztak, ilyen mindennapi kenyér számbamenő munkákat is nagyobb számmal vásároltunk. Ha e rendszeres pótlások folytatására javadalmunk és körülményeink ezután is képesítenek, el fogjuk érni, hogy könyvtárunk a mindennapi szükségletet ki fogja tudni elégíteni. A csereviszony revíziója kettős eredménnyel járt. Első sorban azzal, hogy hiányzó darabjainkat pótolhattuk, másod sorban azzal, hogy újabb csereviszonyt létesíthettünk. A mit így pótlásra, kiegészítésre fordíthatunk, gyarapodási statisztikánkat ez a munka is növelte, azonban egy régebben vásárolt gyűjtemény földolgozása s adományaink, első sorban gr. Esterházy Kálmán elnök urunk ő nagyméltóságának gyalui könyvtára emelte magasra. Ez a gyűjtemény nemzetközi, főként francia, szépirodalmi köteteivel, a magyar politikai és közélet napi irodalmával, történetünk és közművelődésünk jelentékenyebb kérdéseire vonatkozó alkalmi kiadványaival az adományozó gróf hosszú közéleti tevékenységének és bennünket gyámolító szeretetének is egyformán becses kísérője és emléke. Külön ki kell emelnem, hogy Régi Magyar Könyvtárunk részint ajándékozás, legnagyobb részt vásárlás útján, igen szépen és bőven gazdagodott s ez alkalommal is hálásan köszönöm a Választmánynak, hogy a kínálkozó alkalmat rendkívüli kölcsön segélyével fölhasználhattam.

Kézíratárunk gyarapodásából néhai Farkas Ödön eredeti

zenei szerzeményeinek kéziratait, levéltárunkban a br. Bálintitt és gr. Lázár családok családi levéltárait kell különösen kiemelni. Farkas Ödön ama kevesek egyike volt, kik a magyar zenének nemzeti vonásait keresték s a nemzeti zene géniuszát keltegették. A dallam-vezetésben, összhangban, ritmusban rejülő, jórészen formai, sajátosságok megállapítása azonban még nem jelenti a magyar zene tiika ellesését, sőt az sem, ha ezeket a formailag csiszolt elemeket a műzene fölszívja és alkalmazza. Egyetlen művészet, tehát a zene sem elégedhetik meg a formáknak bármily készségével és gazdagságával s a nemzeti zenének a forma csak ruhája, mely lelki- valóját öltözteti és díszíti. A mit szóköltészetünk már egyszer meg- értett s most megint felejtteni kezd, oda zeneköltészetünk még nem érkezett el: de az erre való törekvésnek Farkas Ödön szerzemé- nyei mindenha jelentékeny emlékei maradnak.

Az újonnan letett két családi levéltárban Erdély köztörténe- nének és családéletének számos eddig ismeretlen aktája van s ezek annál fontosabbak, mennél jelentőségesebb volt az a szerep, melyet e családok tagjai játszottak. Az, hogy nálunk elhelyeztetvén, bevo- nódttak a történetkutatás és írás falai mögé, csak egyik epizódja e levéltárak történetének. S bármilyen értékes hatás rejlik ez újabb levéltárakban, a fő- és megnyugtató eredmény még is csak az, hogy br. Bálintitt József és gróf Lázár István urak, mint a levél- táruk letevői, nagy felelősségtől mentették meg magukat és utó- daikat és nagy hálára kötelezték maguk iránt a hazai történetírást s az egész nemzetet. A történelmi Erdély mágnási és nemesi családjainak levéltárai lassankint így kerülnek össze s így válnak a jövődönnek zálogaiul. Hamis tanítások és még hamisabb próféták kórusban zengik az új idők proletár bölcsességét, nyilván azért, mert sem maguknak nincs multjuk, sem tanításuknak nincs alapja. A kik a multat megtagadják, saját sírjukat ássák meg, maguk borít- nak földet magukra, teoriájukra és törekvéseikre. A fizikai élet csupán a maga sajátos világában élet, egyesek vagy nemzetek sem multjukat nem tagadhatják meg, sem maguk vagy fajtájuk jövőjéről nem mondhatnak le. Amazzal utódlásuk jogát játszották el, emez- zel jövődójüket adták el. Sem a lemondók, sem a kicsinyhitűek nem intézhetik hozzájuk tartozóik sorsát.

Ezek a gondolatok önkénytelenül kapcsolódnak a jelentés tényeihez. S ha a többi ajándékra gondolok, melyek sorát egyik kimutatásnak adja, majdnem mindenikhez kapcsolódnék egy-egy gondolat, észrevétel, emlék vagy benyomás. Egy pályát kezdő fiatalember értékes könyvadományával, mintha a jövődő hitét akarná megpecsételni s egy pályája delén álló jó barátunk fiatal- sága emlékeit bizza ránk. Esményi czélok és személyi hajlandóság, apáink hagyománya s a fiatalok reménye, művelődési ösztön és öntudatos kulturavágy szólalnak meg ezekben az adományokban. S valóban boldog az az ember, a ki nem szóval, hanem tettel beszélhet s a mi közönségünk nem szaval, hanem cselekszik. Hálás köszönetet mondunk adományaiért s ezért a tanúság gyanánt hoz-

zánk intézett szimbolikus beszédeért. S még jobban szeretném, ha föl tudnám mutatni, hogy mennyi örömet okozott ez nekünk.

Könyvtárunk főleg az anyag földolgozására törekedett. A nyomtatványi osztályban szinte soron vagyunk. Ez annyival többet jelent, mert a rendes gyarapodáson kívül még egy korábban vásárolt könyvtárat is földolgoztunk s az új gyarapodást föl is állítottuk. Anyagunk annyira készen van, hogy most már katalógusaink elkészítésére kell törekednünk. Azt gondolom, hogy a t. Közgyűlés fölment annak bizonygatása alól, hogy miként eddig sem a könyvtáron mult, ezután sem fog a katalógus munkája a könyvtáron mulni. Magunk dolgaival foglalkozván, észre kell vennünk még mindig jelentékeny hiányainkat. Gazdag gyűjteményünk könyvanyagában föltűnő fogyatkozásokat lehet megállapítani. Részint alapvető művek nincsenek, részint erdélyi és magyar könyvészetünkben vannak sokszor bántó hézagok. Könyvállományunk konzerválásában a kötetés hiányos voltára kell rámutatnunk és arra, hogy kötetni alig van módunk. Hirlapgyűjteményünk fölállítása munkája szünetel, mert kért polczainkat maig sem kaptuk meg, az anyag előkészítése és földolgozása folyamatban van. Mint említettem, térképárunk ma már önálló szakemberünk gondozása alatt áll s így könyvtárunknak ez a csoportja is önállósul.

Kézírártárunkban a gyarapodások földolgozása és az elkészült anyag fölállítása foly. Egyidejűleg és párhuzamosan készülnek a leíró czédulák is, kinyomandó katalógusunk kézírata gyanánt. Levéltárunkban a korábbi anyag elrendezése s vele a kisebb családok iratainak végleges elhelyezése és időrendi fölállítása folyik s a mellett az új letétek takarítása és kibontása is megtörtént. A Gaal-féle gyűjtemény az idén kerül sorra.

Az idén nyílt meg az első szakbeli kiállításunk. Bethlen Gábor fejedelemmé választásának háromszázados évfordulóját ült Erdély e kornak művelődési, irodalmi és történelmi emlékeiben láthatta Bethlen korát. A kiállításnak két becses tanúságát jegyezhetjük föl. Az első, hogy a magunk anyagából igen eszméltető és változatos kiállítást adhattunk, a második az, hogy érdemes volt ezt a kísérletet megtenni. Könyvtárunknak e korra vonatkozó anyaga most egyúttal egyformán tanít arra, hogy Bethlen uralkodása méltón van itt képviselve és arra, hogy nálunk nélkül e kor megismerése lehetetlen. Sajnos, hogy az összehalmozott gazdag készletet anélkül fogjuk ismét szétbontani, hogy annak az irodalom hasznát láthatná. Idevonatkozó emlékeink rövid leírása és fölsorolása, kivált még az okleveles anyagnak pontos közzététele mind szükséges és kívánatos, de sajnos, hogy csak mint elérhetetlen vágy támadt föl bennünk.

Földadatainkat tudva, megoldhatóságuk módját kellene csak biztosítanunk. S itt megint csak a kénytelen lemondás hangja tolul föl, mivel anyagi helyzetünk megfelelő javítására még nem számíthatunk. Reméljük és tudjuk, hogy ez időleges baj s e tudatban nyugodtan végezzük minden munkánkat.

Legyen szabad ezt még egyszer s azzal ismételni meg, hogy tisztviselőtársaim iránt, egyesek és az egész testület iránt hálás köszönetre vagyok kötelezve munkásságukért, hűségükért és törekvésükért.

Kérem a tisztelet Közgyűlést jelentésem tudomásulvételére.
Kolozsvár, 1914. januárius 14.

Erdélyi Pál
igazgató.

A kolozsvári Ferencz József Tudomány-Egyetem és az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára gyarapodása az 1913 évben.

	Egyetem				Múzeum			
	mű	kötet	füzet	darab	mű	kötet	füzet	darab
Nyomatvány — — — —	2756	4866	—	—	3883	6488	—	—
Ósnyomatvány — — — —	—	—	—	—	2	2	—	—
Régi Magyar Könyvtár — — — —	—	—	—	—	91	100	—	—
Folyóirat — — — —	23	1013	—	—	51	1025	—	—
Hírlap — — — —	—	13	—	—	22	331	—	—
Egyetemi nyomtatvány — — — —	—	—	329	—	—	—	—	—
Disszertáció — — — —	1501	—	1502	—	—	—	—	—
Értesítő — — — —	—	—	—	550	—	—	—	—
Vegyes nyomtatvány — — — —	17	—	—	19	53	—	—	133
Térkép — — — —	39	—	—	57	37	—	—	42
Kézirat — — — —	—	—	—	—	279	394	—	—
Szinlap — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—
Proklamáció — — — —	—	—	—	—	—	—	—	27
Egyleveles — — — —	—	—	—	—	—	—	—	8
Gyászjelentés — — — —	—	—	—	—	—	—	—	3576
Oklevél — — — —	—	—	—	—	—	—	—	251
Facsimile — — — —	—	—	—	—	—	—	—	551
	4336	5892	1831	626	4418	8340	—	4588
	4336	5892	1831	626	8754	14232	1831	5214

A muzeumi gyarapodás részletezése a nyomtatványi osztályban

	Nyomatvány		Ósnyomatvány	R. M. K.		Folyóirat		Hírlap		Vegyes nyomtatvány	Térkép	Proklamáció	Egyleveles	Gyászjelentés		
	mű	köt.		mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.						mű	köt.
Vétel útján —	1568	2613	2	271	80	1	113	7	29	—	—	9	9	27	—	1
Ajándékul —	1766	3078	—	19	19	13	159	5	106	53	133	28	33	—	8	761
Cserében —	26	258	—	1	1	2	86	3	59	—	—	—	—	—	—	—
Köteles —	523	539	—	—	—	35	667	7	137	—	—	—	—	—	—	2814
	3883	6488	2	291	100	51	1025	22	331	53	133	37	42	27	8	3576

Az ajándékozó neve	Nyomtatvány		Őnyomtatvány		R. M. K.		Vegyes nyomtatvány		Színlap	Proklamáció	Egyleveles	Gyászjelentés	Folyóirat		Hírlap		Térkép	
	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	darab	mü	kötet	mü	kötet	mü	kötet	mü	kötet	
Kolozsvári Munkásbiztosító Pénztár— — — — —		1																
Orsz. Munkásbetegségélyező Pénztár— — — — —		1																
Budapest szfv. Statisztikai Hivatala — — — — —		3											2					
Brassói kereskedelmi és iparkamara — — — — —	1	40																
Budapesti kereskedelmi és iparkamara— — — — —		5																
Kolozsvári kereskedelmi és iparkamara— — — — —		3																
Marosvásárhelyi keresk. és iparkamara— — — — —		10																
Abauj-Torna vármegye— — — — —	2	2																
Baranya " — — — — —	1	2																
Békés " — — — — —	1	3																
Fejér " — — — — —	1	5																
Hajdú " — — — — —	1	1																
Pozsony " — — — — —	1	1																
Sopron " — — — — —	1	2																
Temes " — — — — —	2	5																
Zala " — — — — —	1	2																
Hódmezővásárhely város		2																
Pozsony " — — — — —	1	7																
Sepsiszentgyörgy " — — — — —		1																
Szabadka " — — — — —	2	3																
Szeged " — — — — —	1	4																
Versecz " — — — — —	1	2																
A „Posta“ szerk. — — — — —																	1	
Erdélyi Múzeum szerk.— — — — —	5	6											2					
Genealogiai Füzetek szerk.													1					
Komáromi Lapok szerk. — — — — —																	1	
Komáromi Ujság szerk. — — — — —																	1	
Magy. Katonai Közlöny szerk.													1					
Pressburger Zeitung szerk.— — — — —	1	1																
Egyes nyomdák — — — — —	64	111					38	115			610		3					
Ajtai K. Albert — — — — —														1		4		
Békefi Remig dr. — — — — —		2																
Gr. Bethlen Józsefné — — — — —	10	13																
Bodor József — — — — —	1	1																
Boros György dr. — — — — —	1	1																
Butyka Vilma — — — — —	35	51															9	9
Chudovszky Móricz dr. — — — — —		1																
Concha Győző dr.— — — — —	1	1																
Csekme Ferencz — — — — —					1	1												
Darnay Kálmán — — — — —		1																
Erdélyi Pál dr. — — — — —	4	9						3			26							
Gr. Esterházy Kálmán — — — — —	1104	1823											10	118	2	89	17	22

Az ajándékozó neve	Nyomtatvány		Ósnyom- tatvány	R. M. K.		Vegyes nyomtatvány		Szinlap	proklamáció	Egyleveles	Gyászjelentés	Folyóirat		Hírlap	Térkép
	mű	kötet		mű	kötet	mű	kötet					darab	mű		
			mű					kötet	mű	kötet					
Ferenczy Sándor	1	1			16	16									
Fraknói Vilmos		1													
Özv. D. Gaál Gyuláné	6	15										8			
Gaál Jenő	1	2													
Gazelli Árpád		1													
Geitel H.	1	1													
Gyalui Farkas dr.	15	21			15	15			49						
Halil Edhem	1	1													
Haller Rezsóné	176	237							3	1	2			1	1
Hangay Oktáv	6	6													
Hangay Sándor	7	7													
Harmath Domokos	1	1													
Heilbronn Gebrüder	1	1													
Hesz Leó		1													
Janet Charles	5	5													
Jankovich Lászlóné					2	2									
Kalláni Adám	31	33												1	1
Br. Kemény Béláné	1	1													
Kenyeres Balázs dr.	14	135													
Kovács István dr.	1	1													
Kövesligethy Radó dr.	1	1													
Kronfeld Mór	1	1													
László Gyula	2	2													
Lehoczky Tivadar		1													
Major András		3													
Márki Sándor dr.	5	5												1	
Nagy Károly	59	81													
Orient Gyula	2	3													
Orosz Endre	2	2													
Páter János	1	1													
Pisztory Mórné dr.	123	222											1	6	
Puskás Endre dr.		1													
Radu Jakab dr.	1	1													
Radványiné, Ruttkay Emma	1	1													
Roska Márton dr.	3	3													
Rózsavölgyi Imre	1	2													
Sándor Imre	2	3													
Sebestyén Mihály														1	
Sipos Camilló dr.	3	3													
Sófalvy Károly	8	8													
Stein János		1													
Strasser Alajos dr.	1	1													
Surányi Oszkár	1	1													
Szádeczky Béla dr.	1	1													
Szántó Menyhért	5	5													
Özv. Szász Domokosné	4	10							8	1	2				
Gr. Széchenyi Dénes	1	1													
Székely Ödön											1	1			
Szentkirályi Gyula		3										21			

Az ajándékozó neve	Nyomtatvány		Ósnyom- tatvány		R. M. K.		Vegyes nyomtatvány		Színlap	Proklamáció	Egylevelés	Gyászjelentés	Folyóirat		Hírlap		Térkép		
	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	darab				mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	
Özv. Tatrossy Mórné — — —	2	2										64							
Téglás Gábor — — — —	1	1																	
Tóth László — — — —	1	1																	
Ványolós Miklós dr. — — —	1	1																	
Vargha Zoltán dr. — — — —	2	2																	
Veress Endre dr. — — — —	1	1																1	
Veress Endréné — — — —	1	1																	
Vincze Frigyes dr. — — — —	1	1																	
Welker József — — — —															1		1		
Összesen — — —	1766	3078			19	19	53	133				8761	13	159	5	106	28	33	

a kézírattári osztályban

Az ajándékozó neve	Mű	Kötet
Gróf Bethlen Józsefné — — — —	3	5
Gróf Esterházy Kálmán — — — —	3	3
Özv. dálnoki Gaál Gyuláné — — —	65	68
Özv. Farkas Ödönné — — — —	66	81
Gyalui Farkas dr. — — — —	2	2
Haller Rezsóné — — — —	7	7
Jankovich Lászlóné — — — —	96	191
Összesen — — —	242	357

a levéltári osztályban

Az ajándékozó neve	Oklevél	Lymbus	Czímeres levél	Pecset	Czímerkép	Arczkép és viseliet	Tájkép
Gr. Bethlen Árpádné, Kolozsvár — — — —	6						
Gr. Bethlen Karolina, „ — — — —				9			
Csekme Ferencz, Gernyeszeg — — — —	8						
Gr. Esterházy Kálmán, Kolozsvár — — — —						53	
Gyalui Farkas dr., „ — — — —						2	
Gyarmathy Zsigmond, „ — — — —		3				12	29
Haller Rezsóné, „ — — — —	5					3	
Kaliani Adám, Magyarborzás — — — —						66	67
Gr. Kornis Károly, Szentbenedek — — — —				18			
Krassoni Imre, Kolozsvár — — — —			1				
Sándor Imre, Kolozsvár — — — —	13						
Sternád Albert, Gyulafehérvár — — — —							5
Winkler Teréz, Torda — — — —					1		1
Összesen — — —	32	3	1	27	1	136	102

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárába az 1913 évben
beérkezett cserepéldák kimutatása

az orvosi és természettudományi szakosztály részéről

H o n n a n	Nyom- tatvány		Folyó- irat	
	mű	kötet	mű	kötet
Budapesti kir. Orvos-Egyesület	---	15	---	---
Erdélyi Kárpát-Egyesület	---	1	---	---
Magyar Bába-Egyesület	---	1	1	---
Magyar Kir. Földtani Intézet	---	11	1	2
Magyar Nemzeti Múzeum	---	---	---	1
Magyar Ornithologiai Központ	---	---	---	1
Magyar Turista-Egyesület	---	---	---	1
Magyarországi Kárpát-Egyesület	---	1	---	---
Kir. M. Természettudományi Társulat	---	2	---	2
Pozsonyi Orvos-Természettudományi Egyesület	---	5	---	---
Verein für Siebenbürgische Landeskunde	---	---	---	1
Erdészeti Kísérletek szerk.	---	---	---	1
Gyógyászat szerk.	---	---	---	1
Gyógyszerészeti Hetilap szerk.	---	---	---	1
Méhészeti Közlöny szerk.	---	---	---	1
Tuberkulózis szerk.	---	---	---	1
Naturforschende Gesellschaft, Bamberg	---	1	---	---
Naturforschende Gesellschaft, Basel	---	1	---	---
Srpska Kraljevska Akademija, Belgrad	---	1	---	---
Bergens Museum	---	1	---	2
Naturforschende Gesellschaft, Bern	---	1	---	---
Verein für Naturwissenschaft, Braunschweig	---	1	---	---
Société Entomologique de Belgique, Bruxelles	---	1	---	---
Verein für Naturkunde, Cassel	---	1	---	---
Société Nationale Sciences Nat. et Math., Cher- bourg	---	1	---	---
Naturforschende Gesellschaft Graubündens, Chur	---	1	---	---
Naturforschende Gesellschaft, Danzig	---	1	---	---
Westpreussischer Botanisch-Zoolog Verein, Danzig	---	1	---	---
Royal Dublin Society	---	1	---	---
Royal Irish Academy, Dublin	---	---	---	3
Physikalisch-medizinische Societät, Erlangen	---	1	---	---
Società Entomologica Italiana, Firenze	---	2	---	---
Physikalischer Verein, Frankfurt a/M.	---	1	---	---
Naturwissenschaftlicher Verein des Regierungs- bezirks, Frankfurt (Oder)	---	1	---	---

H o n n a n	Nyomatvány		Folyóirat	
	mű	kötet	mű	kötet
Thurgauische Naturforschende Gesellsch., Frauenfeld	—	1	—	—
Société de Phisique et d'Histoire Nat. de Geneve	—	1	—	—
Oberhessische Gesellschaft f. Natur- und Heilkunde, Giessen	—	6	—	—
K. Gesellschaft der Wissenschaften, Göttingen	—	1	1	—
Naturwissenschaftlicher Verein f. Steiermark, Graz	—	3	—	—
Verein der Ärzte f. Steiermark, Graz	—	1	—	—
Société Hollandaise des Sciences à Harlem	—	—	1	—
Societas pro Fauna et Flora Fennica, Helsingfors	—	2	—	—
Naturforscher-Gesellschaft bei d. Universität Jurjew	—	1	1	—
Physikalisch-ökonomische Gesellschaft, Königsberg	—	1	—	—
Matematyczno-przyrodnicza Akad. Umiejetnosci v. Krakowie	—	2	—	—
Société Vaudoise des Sciences Naturelles, Lausanne	—	—	1	—
Museum Francisco-Carolinum, Linz	—	1	—	—
Verein f. Naturkunde in Österreich ob der Ennz, Linz	—	2	—	—
Geological Society of London	—	1	—	—
Royal Society of London	—	—	1	—
Naturwissenschaftlicher Verein für das Fürstentum Lüneburg	—	1	—	—
Gesellschaft z. Beförderung d. ges. Naturwissenschaften, Marburg	—	1	—	—
Société Imperiale des Naturalistes, Moscou	—	1	—	—
K. B. Akademie der Wissenschaften, München	—	—	2	—
Naturhistorische Gesellschaft, Nürnberg	—	2	—	—
Société Zoologique de France, Paris	—	1	—	—
Società Toscana di Scienze Nat. resid. in Pisa	—	—	1	—
K. Böhmisches Gesellschaft d. Wissenschaften, Prag	1	2	—	—
Deutsch. Naturw.-med. Verein f. Böhmen „Lotos“ in Prag	—	—	—	4
Jednota Ceskych Matematiku v Praze	—	1	—	9
Verein d. Naturfreunde in Reichenberg	—	1	—	—
Verein der Freunde der Naturgesch. in Mecklenburg, Rostock	—	—	—	1
St. Gallische Naturwissenschaftliche Gesellschaft	—	1	—	—
Comité Géologique, St.-Petersbourg	—	6	—	—
Kungl. Svenska Vetenskaps Akad., Stockholm	—	—	—	3
Stavanger Museum	—	1	—	—
Upsala Läkareförening	—	—	—	1

H o n n a n	Nyom- tatvány		Folyó- irat	
	mű	kötet	mű	kötet
Provinciaal Utrechtsch Genootschap	—	4	—	—
Gesellschaft für innere Medicin u. Kinderheilkunde in Wien	—	—	—	4
K. k. Naturhistorisches Hofmuseum, Wien	—	—	—	1
Naturforschende Gesellschaft in Zürich	—	—	—	1
Museum of Comparative Zoologie, Cambridge	—	4	—	—
Cincinnati Museum Association	—	3	—	—
State Geological Survey, Illinois	—	3	—	—
New-York Academy of Sciences	8	8	—	1
Academy of Natural Sciences, Philadelphia	—	—	—	1
Instituto Oswaldo Cruz, Rio de Janeiro	—	1	—	—
Missuri Botanical Garden, St. Louis	—	1	—	—
Smithsonian Institution, Washington	—	5	—	—
Összesen	9	124	1	153

a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály részéről

H o n n a n	Nyom- tatvány		Folyó- irat	
	mű	kötet	mű	kötet
Magyar Földrajzi Társaság	—	—	—	1
Magyar Nemzeti Múzeum	—	—	—	2
Magyar Néprajzi Társaság	—	—	—	1
Magyar Numizmatikai Társaság	—	—	—	1
Magyar Irodalomtörténeti Társaság	—	—	—	1
Magyar Protestáns Irodalmi Társaság	—	—	—	1
Magyar Történelmi Társulat	—	—	—	1
Magyar Tudományos Akadémia	—	—	—	1
Országos Magyar Iparművészeti Múzeum	1	1	—	—
Országos Magyar Szépművészeti Múzeum	1	1	—	—
Országos Középiskolai Tanáregyesület	—	—	—	1
Alsófehérmegyei Tört.- és Régész.-Egylet	1	2	—	—
Biharvármegyei és Nagyváradí Régész.- és Tört.- Egylet	1	1	—	—
Borsod—Miskolczi Múzeum-Egyesület	—	2	—	—
Délmagyarorsz. Tört.- és Régész. Múzeumtársulat	—	—	—	1
Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület	—	1	—	—

H o n n a n	Nyomtatvány		Folyóirat	
	mű	kötet	mű	kötet
Gyöngyösi Irodalmi Társulat --- --- --- --- ---	1	2	—	—
Kassai Kazinczy-Kör --- --- --- --- ---	—	1	—	—
Pécs—Baranyamegyei Múzeum-Egyesület --- ---	—	—	—	1
Székely Nemzeti Múzeum --- --- --- --- ---	—	3	—	—
Szepesmegyei Történelmi Társulat --- --- --- ---	—	3	—	—
Budapesti Szemle szerk. --- --- --- --- ---	—	—	—	4
Család és Iskola szerk. --- --- --- --- ---	—	—	—	1
Erdély szerk. --- --- --- --- ---	—	—	—	1
Katholikus Szemle szerk. --- --- --- --- ---	—	—	—	1
Keleti Szemle szerk. --- --- --- --- ---	—	—	—	1
Keresztény Magvető szerk. --- --- --- --- ---	—	—	—	1
Magyar-Zsidó Szemle szerk. --- --- --- --- ---	—	—	—	1
Múzeumi- és Könyvtári Értesítő szerk. --- ---	—	—	—	1
Turán szerk. --- --- --- --- ---	—	—	1	1
Burzenländer sächsischen Museum, Kronstadt ---	—	1	—	—
Verein f. siebenb. Landeskunde --- --- --- --- ---	—	—	—	1
Foia Scolastica szerk. --- --- --- --- ---	—	—	—	1
Deputazione Fiumana di Storia Patria --- --- ---	1	3	—	—
Zemaljskog Muzeja u Bosni i Herceg. --- --- ---	—	—	—	2
Brooklyn Institute of Arts and Sciences --- ---	—	1	—	—
Academia Română, București --- --- --- --- ---	—	1	—	—
Gesellschaft f. Erd- und Völkerkunde, Cassel ---	—	2	—	—
Royal Society of London --- --- --- --- ---	—	—	—	4
Stadt-Bibliothek zu Mainz --- --- --- --- ---	—	—	—	1
K. B. Akademie der Wissenschaften, München ---	—	2	—	—
Westfälischer Provinzialverein f. Wissenschaft. u. Kunst, Münster --- --- --- --- ---	—	1	—	—
Kungl. Witterhets-, Hist. och Antikv. Akad. Stock- holm --- --- --- --- ---	—	1	—	—
Smithsonian Institution, Washington --- --- ---	—	7	—	—
Összesen --- ---	6	36	1	33

Az érem- és régiségtár jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

1913 évi jelentésünk mellékletei közt foglal helyet az a statisztikai kimutatás, a mely feltünteti annak a gyarapodásnak mértékét és természetét, a melyben az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárának volt része.

Ebből a kimutatásból látható, hogy a Régiségtár 8818 drb. régiséggel és az Éremtár 1406 drb. éremmel gyarapodott.¹

Minden évben igyekeztünk a puszta statisztikai adatok mellett bővebben is megvilágítani gyűjteménytárunk gyarapodásának természetét, abból a feltevésből indulva ki, hogy érdeklődésre tarthat számot az ilyen megvilágítás is, azonban az 1912-ik évről szóló gyűjteménytári jelentések tárgyalásánál — emlékezetem szerint — a választmány részéről az a felfogás jutott kifejezésre, hogy a gyűjteménytárak jelentéseiket lehetőleg rövidre szabják, egyrészt tehát lehetséges, hogy tévedés volt fentemlített feltevésünk, de másrészt még abban az esetben is alkalmazkodni kívánunk a választmány felfogásához, ha feltevésünk helyes volt is.

Tartózkodunk tehát attól, hogy a szerzemények természetéről szóljunk és pusztán az osztály működéséről igyekszünk lehető röviden beszámolni.

Gyűjteménytárunk anyagának óriási méretű gyarapodásával nem tartott mértéket sem a személyzeti viszonyok javulása, sem a gyűjteménytárnak elhelyezése.

Hogy ennek következtében bajok bajokra halmozódnak, az természetes; hogy a régi bajokhoz újak járultak, az is könnyen megérthető. Kifejtettük több mint egy évtizedre terjedő évi jelentéseinkben mindezeket bőven. E kifejtéseinknek eredménye nem volt. Nagy naivítás lenne tehát részünkről, ha munkásságunkat továbbra is olyan irányban folytatnánk, a mely első sorban a személyzeti viszonyoknak megfelelő megoldására és a gyűjteménytárnak tisztességes elhelyezésére törekszik.

Meddő munkát végezni annyit tesz, mint erőt fecsérteni. Az Érem- és Régiségtár azonban hazánk életében — éppen Erdély területén — sokkal elhatározóbb jelentőségű, hogyses ne tudnók kötelességünknek a minden erőfecsérléstől való tartózkodást.

¹ A fel nem dolgozott marosgombási, marosdécei, porolissumi és csákgorbói anyag nélkül.

Ez szabta meg azt az új irányt, a melyben munkálkodásunk már a múlt évben megindult és a melyben ez évben teljes erővel haladtunk.

Hogy Erdély fényes magyar kulturájának emlékeit minden erőnkkel meg kell menteni; hogy azokat a tudományos kincseket, a melyeket Erdély földje az általános emberi művelődés különböző szakaszaiból magában rejt, lehető legteljesebb mértékben és a legszigorúbb szakszerűséggel fel kell tární és a tudományosság számára hozzáférhetővé kell tenni; ezek olyan szempontok, a melyek bennünket korábban is vezettek. Ezeknek a szempontoknak szolgálatában halmoztuk össze csaknem másfél évtized óta a művészeti és tudományos kincseknek egész halmazát gyűjteménytárunkban.

Eddig azonban abban a reményben, hogy megfelelő tudományos személyzet és múzeumi helyiségek iránt úgy az egyesületnél, mint a közoktatásügyi kormánytól teit számtalan előterjesztésünk sikerre vezet s e fontos tényezőknek birtokába jútunk, az összehalmozott anyagot raktárszerűleg kezeltük. Most, hogy újszabta jöttünk törekvéseinknek meddőségével, szakítottunk az elraktározással és minden erőnkkel arra fordítjuk, hogy a már összegyűjtött és a tovább gyűjtendő anyagot bérelt és még bérlendő helyiségekben szakszerűen állítsuk fel és ez által akár milyen szegényesen is, de mégis megfeleljünk annak a fontos feladatnak, hogy a felgyűjtött kulturális kincseket minden tényezőnek rendelkezésére állítsuk.

Az eddig is követett első két szempontnak hatalmas áldozatokat hoztunk ez évben. *Műkincsekből* olyan példákat mentettünk meg, a melyek gyűjteménytárunknak és az Erdélyben virágzott művészeteknek örök büszkeségei lesznek. *Szakszerű ásatásaink* kiterjedtek ez évben az őskor, a rómaikor és a honfoglaláskor emlékeire, gazdag és tudományos szempontból is megbecsülhetetlen értékű eredményeket szolgáltatva.

Mindez hihetetlen mértékben terhelte javadalmainkat és terheket rótt rá, a melyek jövő években is súlyosan terhelik majd azokat annál is inkább, mert e javadalmak messze alatta állanak a megoldandó feladatok mértékének.

Az új iránynak első fontos ténye a szakszerű leltározás keresztülvitele egyrészt az Éremtárnak — ilyen leltározást nélkülözött — régebbi anyagában; másrészt a Régiségtárnak elraktározott, de eddig fel nem dolgozhatott részében.

Az Éremtárban elkészült az *ó-görög*, a *római köztársasági* csoport egészen; az *italiai közép- és újkori* érmek nagy része, a *svájci, portugál, spanyol, francia* csoport pedig szintén egészen.

A Régiségtárban ebből a szempontból elkészült az *óriási felsőújvári bronzkori lelet*, a szintén nagyszámú darabból álló *erődi praemykenaei* és az *igricz-barlangi palaeolithos korból származó lelet*. Ez a három fontos — mert hiszen szakszerű

megfigyelések mellett megmentett — lelet magában 8000-en jóval felüli leltározott tárgyat jelent.

Megindult a *Torma Zsófia*-féle tordosi leletek földolgozása, ez azonban óriási tömegével olyan feladatok elé állított bennünket, a melyek képtelen helyiségi viszonyaink következtében ez évben teljesen legyőzhetők nem voltak.

Megkezdettük emlékeink múzeális elhelyezésének munkáját is. Erre a célra sikerült 20 kiállítási szekrényre tennünk szert abból a javadalomból, a melyet erre a célra külön sikerült megnyernünk a közoktatásügyi kormánytól. Nyomott pénzügyi viszonyaink azonban azt idézték elő, hogy a szekrények, üveg hiányában, csak az év vége felé adattak át, a mi munkánkat persze a legnagyobb mértékben gátolta. Az év vége felé szerezhettünk négy más olyan szekrényt, a melyekben kiállításra nem kerülő anyagunkat szakszerűen állíthatjuk el.

Ezek a technikai előfeltételek lehetségessé tették, hogy a Bástya-u. 2. sz. alatti bérhelyiségben az I. emelet egyik végén megindultunk őskori emlékeinknek kiállításával. Itt egy kicsiny szobában a *marosdécsei* in situ kiemelt őskori temetkezéseket állítottuk ki. A következő szobában három szekrényben folytattuk a marosdécsei telep rendszeres kiállítását. Megtörtént az *erődsi telep* szétosztása, azonban ennek kiállítása a szükséges fényképezések miatt félbeszakadt.

A lépcsőház felőli teremben a késő csúcsíves stílus emlékeinek felállításával kezdtük meg a munkát. Kiállítottuk festett szárnyas oltárainkat, faragott kórus-székeinket, asztalainkat és szekrényeinket.

Ebben a teremben tervezzük még XVII. századbeli emlékeink kiállítását is és azért a XVIII. század emlékei (a melyeket az e korú protestáns egyházi berendezési tárgyakkal indítottunk meg) az e teremre következő baloldali szobában nyertek kiállítást. Tovább nem haladhattunk, mert ismét sok technikai nehézség győzendő előbb le, a melyeket a jelzett képtelen helyiségi viszonyok állítanak elénk.

A földszinten a kapubejárat területét római felíratos emlékek kiállítására használtuk fel. Egy kis szabad fülkében pedig egy in situ kiemelt vaskori kettős temetkezést állítottunk ki a skytha periodust megelőző korból. Kénytelenek voltunk ezt tenni, mert az egész földszinten nincs olyan ajtónyílás, a melyen ez a temetkezés befért volna.

A kapubejáratától jobbra induló földszinti szobasorban árpád-kori in situ kiemelt temetkezések kiállításával nyitottuk meg a sort. Ezt követték a XV. sz.-tól a XVIII. sz.-ig terjedő szobrászati emlékeink, a sírkövek és síremlékek kiállítása. Három szobát rendeztünk be ezekből is és e ponton munkánk 1914-ben vár folytatásra, főképpen azért, mert a kiállításához szükséges asztalos kérelmek elkészítésére való pénzünk 1913-ban már elfogyott.

Néprajzi csoportunkat a reánk kényszerített hurokzoklás következtében igyekeztünk lehetőleg egy helyre koncentrálni a

Ferencz József-út 2. sz. alatt a II. emeleten bérelt helyiségben. Ebből a csoportból eddig a halászlé rész egy szobára való anyagának kiállításával készültünk el s a halászlé anyag kiállítását kívánjuk folytatni ez évben legelső sorban.

A Bástya-utczában sikerült egy szobrászati műteremnek elkészítése, a melyben építészeti és szobrászati emlékeink restaurálása, karbantartása céljából sikerült megnyernünk *kolozsvári Szeszák Ferencz* szobrászművészt, a ki májustól szeptemberig éppen úgy díjtalanul áll rendelkezésére ennek a fontos gyűjteménytárunknak, mint *Merész Gyula* festőművész úr múlt évben megnyitott képtárunknak.

Ha tekintetbe vesszük azt a fontos szobrászati anyagot, mely gipsz másolatokban rendelkezésünkre áll, persze helyiség hiányában egyelőre csak ládába csomagolva, szép fejlődés várható Szeszák úr működése alapján építészeti és szobrászati csoportunk számára is. Mi minden erőnkkel törekszünk ennek megvalósítására, bárha tudjuk, hogy ez sokkal nehezebb a képtár dolganál és többre is kerül, de hát a magunkét megteesszük.

Röviden jelezzük, hogy ez évben két kiállítást rendeztünk és pedig: egy *képkiallítást* Ferenczy Károly, Körösfői Kriesch Aladár nagymesterek, továbbá Ács Ferencz, Benjámín Herman és Láposi Hegedüs Géza művész urak műveiből. E kiállításnak rendezése főképpen Merész Gyula festőművész úr, képtárunk lelkes őrének érdeme. Emelte annak vonzóerejét az a rokokoszenves, kedves, mélyen átértett előadás, a mellyel Dr. Schilling Lajos egyet. ny. r. tanár úr Öméltósága, a bölcs-, nyelv- és történettudományi szakosztály elnöke a kiállítást megnyitni szives volt.

A másik kiállítást *Bethlen Gábor korának emlékeiből* az Egyesület választmányának kívánsága folytán rendeztünk.

Intézetünk tudományos anyagának közkinccsre tételét minden esetre a leghatalmasabban szolgálja az a folyóirat, amely „*Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárából*” címmel immár IV-ik évfolyamát fejezte be.

E magyar- és franczianyelvű folyóirat első és második füzeté 27 nyomtatott íven jelent meg bő franczia abrégé-vel. Az első füzetben *Dr. Kovács Istvánnak: a korpádi őstelepről*, *Dr. Buday Árpádnak: a Bácsbodrog vármegyei római sánczokról*, továbbá *kiadatlan római feliratos emlékekről*, azonfelül *Erdélyben felfedezett római villákról*. *Dr. Roska Mártonnak a vajdahunyadi árpádkori temetőről*, *Sándor Imrének a kolozsvári farkas-utczai ref. templom régi sírköveiről* szóló régészeti, *Dr. Roska Mártonnak a csengettyűöntő készülékről* szóló néprajzi tárgyú ismertetése, illetve tanulmányai jelentek meg 81 drb., a szövegbe nyomott rajzzal.

A második füzetben *Dr. Roska Márton a piskii skytha sírokat*, *Dr. Buday Árpád és János Béla erdélyi szórványos római leleteket*, *Dr. Kovács István a mezőbándi ásatásokat*, *Dr. Roska Márton a magyarköblösi mellrevaló díszeket* tárgyzó dolgozatai jelentek meg 103, részben a szövegbe nyomott, részben külön mellékleteként alkalmazott rajzzal.

Messze vagyunk természetesen attól a terjedelemtől, a melyet gazdag gyűjteményeinknek ismertetése megkívánna, de nyugodt lélekkel elmondhatjuk, hogy ebben a tekintetben megtettünk minden tőlünk telhetőt.

Intézetünket ez évben is felkeresték adományainkkal lelkes hazánkfiak. Ezeknek élén ebben az esztendőben *Illyés Sándor* marosvásárhelyi földbirtokos úr áll, a ki 800 korona készpénzzel tette lehetővé azt a fontos ásatást, a mely az *Igricz-barlangban* hazai palaeolithos korunknak végtelenül fontos leleteit hozta napfényre. Meleg szeretettel állítjuk nevét ez évben lelkes pártfogóinknak élére és mondjuk el a közgyűlés színe előtt a legőszintébb hálának vele szemben mélyen érzett szavait, hiszen az ő meleg érdeklődése többet jelent reánk nézve a nyujtott pénzbeli értéknél, munkakedvünket fokozza, lelkesedésünket emeli és munkálkodásunk igazolásául szolgál, mert annak olyan méltánylását jelenti, a mely megértésre mutat.

Hálával tartozunk *br. Zeyk József* földbirtokos úrnak is. A báró úr Őméltósága intézetünk számára lehetővé tette a *marosgombási* nagy temető telep feltárását. Sokat jelent Őméltósága megértő közreműködése, hiszen ezen a telepen több egymást követő olyan kor emlékei táruznak fel, a melyeknek virágzása között nem hiányzik az intervallum sem. Pusztítást jelentett volna ezen a területen bármely értelmetlen kutatás, vagy nem szakembernek bármiféle kísérlete is, ezért Őméltóságának előkelő gondolkodása, a mely minden eféjét határozottan kizárt és a mely éppen lehetővé tette, hogy e tudományos szempontból fontos terület szigorú szakszerűséggel tárassék fel, a legőszintébb hálára kötelezi nemcsak intézetünket, de egész hazai tudományos világunkat is. Az ő példája szintén egyik örvendetes jelensége a kétségtelen haladásnak, a mely vigasztalan körülményeink között erőt ad nekünk.

A névsor azonban nem záródik itt, fényes nevek következnek: ezek közt régi ismerőse a közgyűlésnek *Dr. Kőváry Ernő* vajdahunyadi főorvos úr. Ez idén sem lankadt az ő buzgalma, hiszen a *kisteleki* ásatásnál feltárt emlékekre ő hívta fel figyelmünket, ő volt a pártfogója intézetünknek a *kaláni bányatársulat*nál, a mely ingyen állította a munkásokat rendelkezésünkre, de megkönnyítette munkáját az a körülmény, hogy nagyműveltségű emberekre akadt ott is, a hol különösen sok segítséget köszönhetünk a *nagyérdemű bányatársulat igazgatóságának* és megbecsülhetetlen segítséget *Szabó József* bányagondnok úrnak.

Méltó, hogy nagy szeretettel szóljunk *Szabó György* úrról is, *porolissumi* ásatásainknak régi, lelkes támogatójáról. Kevesen voltak abban a gárdában, a mely intézetünk fontos munkáját segítette, akkor, a mikor ő már egész lelkével a mienk volt és most, hogy nő ez a lelkes csapat, nő a mi szeretetünk is azok iránt, a kik, mint ő, az elsők között voltak.

Csákigorbóval zárom e sort, a melynek fennkölt lelkű ura, *br. Jósika Sámuel* Őnagyméltósága szintén régi nagylelkű jóakarónk.

Ez évben is elhalmozott bennünket soha eléggé meg nem hálálható jótéteményeivel. Csak megnyitotta ez évben egy rendkívüli érdekességű ajándékozásával, egy római szemorvos receptjével a sort, hogy aztán elárassza intézetünket lelkes és határtalan jótéteményeivel. A csákgigorbói ásatások minden tudományos eredményét ő tette lehetővé és igazán nem szólhatok a legmélyebb meghatottság nélkül róla akkor, a mikor azokat kell felemlítenem a tisztelt közgyűlés előtt, a kiknek intézetünk szomorú viszonyai között olyan sokat köszönhet. Egészen természetes, hogy az ő környezetében intézetünknek csak lelkes támogatóira akadhattunk és ha mély hálával tartozunk ezen ásatások lelkes támogatói között *Turcsa Tivadar* hitbizományi mérnök úrnak, nem kisebb az a tartozás sem, a melyre *Tüzes Karácson* bérlő úr kötelezte le Intézetünket.

Fontos munkálataink közé tartoznak azok a kutatások is, a melyeket már évek óta végzünk az erdélyi római limes vonalának és erődítésének felderítése szempontjából. Ezekben a munkáinkban kötelezett le bennünket szíves segítségével *Fekete Ferencz* uradalmi főerdész úr, a kinek jól esik itt a közgyűlés színe előtt mondani köszönetet.

Most engedje meg a t. közgyűlés, hogy hivatkozzam arra a jelentésünkhöz csatolt névsorra, a melyben egybeállítottam azokat a neveket, a melyeknek viselői ajándékaikkal kerestek fel bennünket, hogy jelentésemnek végét ez a vigasztaló sor zárja be és illetve az a köszönet, a melyet nekik mondunk és az a kérés, a mellyel hozzájuk és a hozzájuk hasonlókhöz fordulunk, hogy azt a jóindulatot, a melyet lelkükbe hazájuk szeretete ültetett, tartsák meg a jövőre is, vigasztalásul és buzdításul intézetünk számára.

Kolozsvár, 1914. januárus 19-én.

Dr. Pósta Béla

egyetemi ny. r. tanár,

az E. N. M. Érem és Régiségtárának igazgatója.

Ajándékozók névsora.

Régiségtár:

Dr. Barabásy István
Buday János
Csiki Gábor
Deák Dénes
Donogán Valéria
Duka Péter
Fancsalí Mihály
Fiam Alajos
Fogarassy József
Özv. Dr. Heure Josephine
Dr. Hirschler József
Illyés Sándor
Br. Jósika Samú
Komáromy Andor
Lörinczi Mihály
Mikle Dani
Molnár Gyula
Pálfi Antal
Péter Pál
Rózsa János
Sándor Dezső
Bölöni Sykó Juliska
Székely György
Ifj. Vastagh György
Dr. gr. Teleki Domokos
Tódor Zsófia
Zeyk Károly

Éremtár:

Özv. Angyal Jánosné
Bitai Béla
Bocsánczy Márton
Bör János
Buday Gyuricza
Buday Kálmánka
Donogán János
Ébner Sándor
Dr. Entz Béla
Enyeter Ferencz
Dr. Ferenczi Miklós
Galambosi Károly
Gál Miklós
Gócs Jenő
Hidvéghi Sándor
Klész Árpád
Kolb Jenő
Körmöczbányai pénzverő hivatal
Dr. Kovács István
Kovács Lajos
Dr. Kőváry Ernő
Pataki András
Dr. Papp Ernő
Pissenberger Adolf
Szabó Miklós
Weisz Dezső
Gr. Teleki Domokos
Vallás és Közokt. miniszterium

Kolozsvár, 1913 december 31.

Dr. Pósta Béla.

Kimutatás az E. N. M. Régiségtárának 1913 évi gyarapodásáról.

Anyag	Beszerzés módja	csoport													Összesen	Főösszeg			
		Egyiptomi	Óskori	Római	Népvándor- laskori	Árpádkori	Fegyvertári	Közép- és újkor őtrősség	Ipártörténelmi	Costumé	Architekto- nikus s szkulpturális	Kegyeleti	Képz. rajz, festmény	Gyógyszer- tári			Néprajzi	Vegyés	
Arany	Ásatás Vétel Ajándék Letét		1	5					2									8	8
Ezüst	Ásatás Vétel Ajándék Letét								11 1									11 1	12
Réz	Ásatás Vétel Ajándék Letét									4						1		4 1	5
Bronz	Ásatás Vétel Ajándék Letét		4 5819	4	1					3 1		1						4 5828 2	5834
Vas	Ásatás Vétel Ajándék Letét							5 5		4 4						6	1 7	10 23	33
Hő	Ásatás Vétel Ajándék Letét		141 6		2													141 8	149
Agyag	Ásatás Vétel Ajándék Letét		1892 1	9 1		30				1						16		5 19	1936 1955
Fa	Ásatás Vétel Ajándék Letét									2		1		1		14		3 15	18
Üveg	Ásatás Vétel Ajándék Letét									1						1		1 1	2
Csont	Ásatás Vétel Ajándék Letét		601 1 4			28		1								1 1		629 3 5	637
Egyéb	Ásatás Vétel Ajándék Letét									27			125			5 2	6	6 157 2	165
Összesen	Ásatás Vétel Ajándék Letét		2638 5821 12	9 9 3	1	58		6 5	13 1	41 6		1 1	126		6 41	11 1 8	2716 6025 77		
Főösszeg			8471	21	1	58	11	14	47		2	126		47	20		8818		

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Éremtárának ajándéko-

			Ókori				Középkori			
			Folyó				Folyó			
			ar.	ez.	br.	össze- sen	ar.	ez.	br.	össze- sen
Ókori és Bizantinus	Ó-görög	{ vétel	2	56	9	67				
		{ ajándék		1	2	3				
	Róm. közt.	{ ajándék		2		2				
	Róm. csász.	{ vétel		33	8	41				
		{ ajándék		8	13	21				
	Barbarus	{ vétel		2		2				
		{ ajándék		2	1	3				
	Bizantinus	{ vétel					4			4
		{ ajándék						2		2
Hazai	Magyar	{ vétel					1	26		27
	Erdélyi	{ ajándék								
Külföldi	Ausztria és ör. tart.	{ vétel								
		{ ajándék								
	Olasz	{ vétel								
		{ ajándék								
	Svájczi	{ vétel								
		{ ajándék								
	Francia	{ vétel								
		{ ajándék								
	Belga	{ vétel								
		{ ajándék								
	Holland	{ vétel								
		{ ajándék								
	Dán	{ vétel								
	Angol	{ vétel								
		{ ajándék								
	Svéd	{ vétel								
		{ ajándék								
	Német	{ vétel								
		{ ajándék								
	Orosz	{ vétel								
Lengyel	{ vétel									
	{ ajándék									
Balkán	{ vétel									
	{ ajándék									
Török	{ ajándék						5		5	
Perzsa	{ vétel									
Japán	{ vétel									
Tengeren túli	{ vétel									
		{ ajándék								
			2	104	33	139	5	31	2	38

A növénytár jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

A kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem math. és természettudományi karának intézkedésére alulírott lettem megbízva a megüresedett növénytani tanszéknek az 1913/4-dik tanévben való helyettesítésével, az Erdélyi Múzeum-Egyesület pedig 1913. november 5-én tartott választmányi ülésén az Erdélyi Nemzeti Múzeum növénytani tárának ideiglenes igazgatását ruházta reám. E tisztemből kifolyólag van szerencsém az Erdélyi Nemzeti Múzeum növénytani tárának 1913 évi állapotáról röviden beszámolni.

Megbízatomat az évnek már előre haladott időszakában kaptam meg, a mikor már sem a gyűjtésre, sem kirándulásokra tervet és programot kidolgozni már nem lehetett; miután továbbá megbízatom csak rövid időre és ideiglenesen — t. i. a növénytani tanszék végleges betöltéséig — szól, ezért mélyreható és hosszú időre való munkaprogrammal nem állhattam elő. Tevékenységem tisztán arra szorítkozhatott, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület növénytani tárának további fejlesztését a körülményekhez képest elősegítsem, a rendelkezéseimre bocsátott anyagi erőt pedig okszerűen kihasználjam.

A növénytár életében jelentős változás állott be a herbarium átköltöztetésével. Miniszteri intézkedés folytán a herbarium Ferencz József-úti 2. sz. a. bérhelyiségei a régiség- és éremtárnak adattak át, a herbariumot tehát az új botanikus-kert területén fekvő Majális-utca 28. sz. alatti ú. n. Holdampf-éle házba költöztettük.

A költözés már csak a herbarium tömegénél fogva is nagy munka volt, melynek végrehajtását november hó 12-én kezdtük meg. Tekintettel a növények törékenységre, továbbá arra, hogy szállításkor különösen a virágtalan növények könnyen kihullhatnak az ívekből, az egyes fascikulusokat erős papirosba kellett csomagolni, mindeniket megszámozni, hogy tartalmuk könnyen helyretehető legyen. A növény-fascikulusok gondos csomagolásának s számozásának megtörténte után a szekrények és növény-csomagok (457 db) 23-án már az új helyiségekben voltak s hozzá lehetett fogni azoknak berendezéséhez. A berendezés, a csomagok kibontásának és az egyes fascikulusok helyretevésének munkája december 22-én fejeződött be s karácsonyra az új helyiségek már teljes rendben voltak.

A herbarium az új helyiségekben négy nagy szobát foglal le. E 4 szobában 22 háromtagu szekrényoszlop 1312 rekeszében vannak elhelyezve a növények. Egyik szobában tisztán a virágtalanok vannak, a többi háromban a virágosak.

A herbariumnak a bérhelyiségből való kiköltöztetésével kapcsolatosan az eddig a régi botanikus-kert egy kis üvegház melletti szobájában szorongó *Baumgarten-herbarium* elhelyezésének kérdése is megoldást nyert, a mennyiben e herbarium szintén a Holdampf-féle ház helyiségében helyeztetett el, 3 szekrényosorban (272 rekesszel).

Jelenleg tehát az Erdélyi Múzeum-Egyesület herbariumai egy helyen és együtt vannak s ezzel megszűnt a gyűjtemények széttagoltsága.

Az új helyiségekbe való költözködés befejezése után rögtönösen megkezdődött a herbarium most is folyó rendezése. E rendezési munka előreláthatólag hosszú időt vesz ugyan igénybe, de befejezésével gyűjteményeink teljesen rendben lesznek, azok felállítása teljes lesz.

Jelenleg a szaporulat beosztásra való előkészítése az egyik főmunka; eddig készen és leszámozva van 40773 herbariumi ív. A szaporulat beosztásával párhuzamosan és fokozatosan folyik a herbarium rendezése a *Kew-Index* és *Gandoger: Conspectus Flora Europae* s az erdélyi anyagot illetőleg *Simonkai: Erdély edényes Flórája* című munkák alapján, a sérült példányok újból való felragasztása vagy más úton való karbahozása s az egyes fajok borítólapjainak új s az E. M. E. címével ellátott borítóívekkel való kicserélése.

Ugyancsak megkezdődött a *Baumgarten-herbarium* növényeinek felragasztása is (erre a célra 57000 drb kékes merített félv-papírost szereztünk be), hogy az erdélyi flórára oly nevezetes gyűjtemény egyrészt hozzáférhetővé váljék, másrészt pedig anyaga a sokszor már százéves papiros közül kiszabadítván, felragasztás után konzerválható legyen.

A herbariumok konzerválása céljára a Holdampf-féle ház egyik souterrain-helyiségében 2 drb szénkénegező láda van felállítva, a hova a már kész és rendezett fascikulusok rendre bekerülnek.

A herbarium letelt évi gyarapodásáról az alábbiak nyújtanak tájékoztatást.

Csere útján kaptuk meg:

A. v. Hayek: Centaureae exiccatae criticae, fasc. I., Flora Hungarica Exsiccata a sectione musei nat. Hung. Cent. I. c. exsiccatumok 1—1 fascikulusát.

Vétel útján szereztettek be:

Toepfer: Salicetum exsiccatum, fasc. --- --- --- --- --- VIII.
Sydow: Uredinaeae fasc. --- --- --- --- --- LI.

Sydow: Ustilagineae fasc. --- --- --- --- ---	XII.
„ Phycomyces et Protomyces fasc. --- --- --- --- ---	VIII.
Paulin: Flora exsiccata carniolica fasc. --- --- --- --- ---	IX—X.
Lilienfeld: Hepaticae Poloniae, fasc. --- --- --- --- ---	I.
Zmuda: Bryotheca Polonica. fasc. --- --- --- --- ---	I—II.
Mikutowicz: Bryotheca Baetica, fasc. --- --- --- --- ---	I—X.
Prager: Samml. europ. Harpidium-u Calliargonform, fasc. --- --- --- --- ---	I—II.
„ Sphagnotheca germanica, Lfg. --- --- --- --- ---	I—IV.
Bauer: Musci Europaei exsiccati, Series --- --- --- --- ---	1—19.
Schiffner: Hepaticae europeae exsiccatae, Series --- --- --- --- ---	1—10.
Schroeder: Filices exoticae exsiccatae drb --- --- --- --- ---	141.
Mousset: Plantae javanicae, Lfg. --- --- --- --- ---	2—3.
Herbarium cecidiologicum, Lfg. --- --- --- --- ---	21.
Kollekt. von Moosen u. Flechten aus Siebenbürgen, gesammelt von Zschacke (21+129) drb. --- --- --- --- ---	150.

A személyzet *kirándulásai*, melyekből úgy a herbarium, mint a szemléltető gyűjtemények gyarapodtak, a következők voltak:

1. Április 23. Sztána.
2. „ 25. Szénafű.
3. Május 12. Tordai hasadék.
4. „ 25. Szénafű.
5. Junius 5—18. Suhaehora, Jablonka, Pekelnik, F. Zubricza, (Árva m.) Kralován (Liptó m.)
6. Julius 7—9. Szénafű.
- „ 10. Tordai hasadék.
7. Október 14.—November 3. Ogulin, Fiume, Cattaro, Castelnuovo, Gravosa, Ragusa, Fiume, Ogulin.

A herbariumból tanulmányra kölcsön adtunk:

A *Linum*-nemből 52 lapot a wieni tud.-egyet. növénytani intézetbe és az *Arabis*-nem összes példányait Tuzson János budapesti tud.-egyet. tanárnak,

Urtica-inkat Gomba Károly tanárjelöltnek és

Rumex-einket Bihari Gyula tanárjelöltnek.

Viszont mi kértünk kölcsön a növénytárral kapcsolatos tanulmányok céljaira:

Wieni Hofmuseum-ból a *Daphne*-kat Bogsch Sándor részére, Berlin, st. Petersbourg és Kiew egyet. növényt. intézetéből pedig az *Urtica Kioviensis*-csoportját Gomba Károly részére.

A szakosztályi növénytani előadások céljaira beszerezzük most a következőket: Egy epidiaszkopot vetítésre és egy nagy vetítőkészüléket, melynek segítségével jövőben az előadásoknak szemléltetésbeli érdekességét is tudunk majd adni.

Szemléltető gyűjteményeink (botanikus múzeum) gyarapodását jelentik a *Pichler*'s *Wittwe*-től beszerzett 50 drb virág- és magmodell, továbbá a *Schmeil*- (1—19), *Haecker*- (1—3) és *Kohl*-féle (1—18) falitáblák (összesen 40 drb.)

A Közp. Dohányjöv. Igazgatóságának ajándékaként kell meg-

köszönnünk azt a nagy és magyarországi összes dohánygyártmányokat és feldolgozásra kerülő nyers dohányfajtákat magában foglaló collectioakat, mely részint a kolozsvári m. kir. dohánygyár igazgatósága, részint pedig az aradi, békéscsabai, belyei, miskolci, nagyatádi és nyiregyházai m. kir. dohánybevéltő hivatalok révén került szemléltető gyűjteményeinkbe.

A gyergyóölgyesi m. kir. járási és palánkai m. kir. erdőgondnokságok a nm. földm. Minister ajándékeként küldöttek egyes múzeumi tárgyakat (mohok, zuzmok és fatörzsek).

További ajándékok, melyekért e helyen is köszönetet mondok:

Dr. Apáthy István: *Acacia horrida*-ból való töviskoszorú,

Dr. Győrffy István: *Seligeria recurvata* moha kövön,

" " *Larix decidua* proliferációs tobozai,

Rosenberger Sándor: Maggyűjtemény 120 tubussal,

Waltz Lajos: *Citrus Limonum* termése,

Budapesti növénykert igazgatósága: 1—1 darab *Grevillea* és *Royend* törzs.

A központi egyetem és régi színház helyiségeiben elhelyezett szemléltető gyűjteményt az eltelt év folyamán 572-en látogatták meg.

Dr. Péter Béla.

Jelentés az ásványtár állapotáról az 1913. évben.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Ásvány- és Földtani gyűjteményei, mint az alábbi részletes adatok mutatják, 1913-ban minden zavar nélkül, sőt részben igen jól végezték életműködésüket. Örövendetes jelenségül kell registálnunk, hogy az *Ásványtár Értesítőjét*¹ sikerült megjelentetni, hogy az első kötetnek immár két terjedelmes, a mi viszonyainkhoz képest elég jól illusztrált füzete fekszik előttünk, a magyaron kívül teljes terjedelemben idegen nyelven is, csupa olyan cikkekkkel, amelyek gyűjteményünkre vonatkoznak.

Ezzel a jelentős eseménnyel megkezdte és remélem, zavartalanul folytatni fogja az Ásványtár az ilyenmű, számottevő gyűjtemények egyik legfontosabb működését, azt, amelyik egy élő szervezetben a rendes emésztésnek és gondolatai önálló közlésének felel meg. Hogy a kezdetnél szállásadó gazdájának, az Egyetemnek segítségére is nagy mértékben rászorul, az keveset változtathat örömről. Ennek a symbiosisnak kapcsán az Egyetemi Ásvány- és Földtani Intézet könyvtára is a csereviszonyból származó folyóiratok révén igen jelentős, rendes szaporodáshoz jut.

Eddig a következő egyesületek fogadták el cserébe az ő, sokszor rendkívül gazdag publicatiojukkal szemben a mi szerény viszonyok közt megjelenő Értesítőnket. Ezek az egyesületek eddig-
előleg legnagyobb részben sem az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel nem állottak csereviszonyban, sem az Egyetemi Könyvtárba nem jártak kiadványaik, tehát kiadványaik könyvtárainkra értékes nyereségek:

Königl. Naturalienkabinet, Stuttgart.

Société Belge De Géologie, De Paléontologie Et De Hydrologie, Bruxelles.

Kaiserliche Akademie der Wissenschaften. III. Math. Naturwissenschaftliche Abteilung. Kraków.

Naturwissenschaftlicher Verein, Elberfeld.

Geological Survey of Canada, Ottawa.

Commissao Do Serviço Geologico, Lisboa.

Magyarhoni Földtani Társulat, Budapest.

Magyar Királyi Földtani Intézet, Budapest.

Grossh. Badische Geologische Landesanstalt, Freiburg i. B.
Institut Lithogae, Moscou.

¹ Múzeumi Füzetek. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Ásványtárának Értesítője.

Geological Society Of South-Africa, Johannesburg.
Bureau Of Geology And Mines, Rolla.
Naturwissenschaftliche Gesellschaft, Sanct Gallen.
Naturhistorische Gesellschaft, Hannover.
Cuerpo De Ingenieros De Minas Del Peru, Lima.
Geological Survey Of Queensland, Brisbane.
Dansk Geologisk Forening, Kjobenhaven.
Institutul Geologie Al Romanie, Bucuresci.
Societa Toscana Di Scienze Naturali, Pisa.
Naturforschende Gesellschaft, Solothurn.
Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark, Graz.
Gesellschaft Für Erdkunde, Leipzig.
Société Des Naturalistes, Kijew.
Naturwissenschaftlicher Verein An Der Universität, Wien.
Naturwissenschaftliche Gesellschaft, Winterthur.
Hrvatsko Naravoslovno Drustvo, Zagreb.
Naturwissenschaftlicher Verein, Hamburg.
Louisiana State Museum, New Orleans.
United States Geological Survey, Washington.
Laboratoire De Geologie De La Faculté Des Sciences De L'Université, Grenoble.
A magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Szakosztály, Budapest.
Montan-Zeitung Für Oesterreich-Ungarn Und Die Balkanländer, Graz.
Thurgauische Naturforschende Gesellschaft, Frauenfeld.
Verein Für Naturwissenschaft, Braunschweig.
Naturforschende Gesellschaft Des Kantons Glarus, Glarus.
Naturhistorisches Museum. Wiesbaden.
Verein Für Naturfreunde, Reichenberg.
Grossh. Hess. Geologische Landesanstalt, Darmstadt.
Società Di Naturalisti, Napoli.
Naturforschende Gesellschaft, Görlitz.
Naturhistorische Gesellschaft, Nürnberg.
Mineralogisch-Geologisches Institut, Hamburg.
Klg. Preussische Akademie Der Wissenschaften, Berlin.
Naturwissenschaftliche Gesellschaft Isis, Dresden.
The Geological Society, Glasgow.
Bosnisch-Herzegovinisches Landesmuseum, Sarajevo.
British Museum Natural History Mineralogical Society, London.
Naturforscher Gesellschaft Bei Der Kaiserlichen Universität, Jurjew.
Naturwissenschaftlicher Verein, Karlsruhe.
Société Géologique De Belgique, Liège.
Australian Museum, Sydney.
Königliche Geologische Landesanstalt, Berlin.
University of California, Berkeley.

Ez a sorozat elegendő bizonyíték arra, hogy a mi céljainkra égetően szükséges volt Ásványtári Értesítő a nemzetközi irodalomban is jól megállja helyét és földünk legnagyobb, leggazdagabb publicáló intézetei részéről jóleső, nagyon kitüntető fogad-

tatásban részesül. Ez míg egyrészt örömmel tölt el, másrészt igen komoly feladatot ró ránk a jövőben.

Szívesen kell teljesítenünk már most ezt a feladatot, nemcsak azért, mert legfontosabb érdekeinkkel esik össze, hanem azért is, mert az egyetemi Ásvány- és Földtani Intézet könyvtárának hiányos felszerelését eddig is 242 kötettel, illetőleg füzettel gyarapította.

Sokkal szomorúbb képet nyújt Ásványtárunk elhelyezésének ügye. Amennyiben a jelenlegi tarthatatlan állapot javítását a központi egyetemi helyiségből pár év múlva kiköltözködő növénytani intézet helyiségeivel való bővüléstől várjuk, kellemetlenül hat reánk, hogy a Növénytani Intézet építkezésének ügye a múlt esztendőben nem haladt előre. Így le kell mondani a reménységről, hogy rendesen szaporodó gyűjteményünk a jelenlegi helyiségeiben elszoronghat a növénytani intézeti helyiségek felszabadulásáig.

Ez a tartós nehéz helyzet arra kényszerített, hogy Ásványtárunk régi, czélszerűtlen kiállítási szekrényeit, — melyeknek háta a kezdő idők nehéz viszonyainak jeléül papirossal van bevonva, a mi a legtöbb helyütt szétszakadva, teljesen szabad utat ad a gyűjtemények legnagyobb ellenségének, a pornak behatolására, — alapos portalanításnak vessem alá. Erre a merész lépésre csak úgy határozhattam el magamat, hogy az egyetemi Ásvány- és Földtani Intézet Gergely György szolgának kinevezésével ügyes asztalosra tett szert, a ki mint az intézethez tartozó, kipróbált egyén alkalmasnak mutatkozik ilyen kényesebb természetű igen aprólékos, gondos és rendkívül hosszadalmas munkának a végzésére. A gondosan kijavított szekrényekbe tisztára megmosva kerülnek vissza a kiállított tárgyak. A kisedés, mosás és visszarakás kényes munkáját Dr. Szentpétery Zsigmond adjunctus állandó felügyelete mellett nagyrészt Szilágyi Márton intézeti szolga végzi. A ki e folyamatban lévő munkát egy rövid szempillantásra méltatja, a ki látja, milyen más képet nyújtanak a látszólag változatlan külső megjelenésű régi és újonnan átdolgozott szekrényekben az ásványok, az kellő fogalmat alkothat magának arról, mit nyer ezzel a munkával az Ásványtári Gyűjtemény kiállított része.

A palaeontologiai kiállított gyűjteményt, ezt az eddigi, nehéz helyzetünkben csak igen kevésbé ápoltt részt is megkezdjük kissé modernebb formába öltöztetni. Ez azáltal vált lehetségessé, hogy az egyetemi Ásvány- és Földtani Intézet részéről a múlt évben egy új gyakornoki állás rendszeresített, a melyre Tulogdi Jánost nevezték ki, a ki nagy szeretettel foglalkozik palaeontológiával.

A múlt esztendőnek fontosabb változásairól egyébként a következő statisztikai adatok adnak képet. Ezek felsorolása előtt ki kell emelnem az elmúlt év rendes szaporodásából azt a becses gyűjteményt, a melyet a XII. nemzetközi geologiai kongresszus canadai üléseivel kapcsolatban Canada geologiailag legjobban áttanulmányozott vidékeire szervezett expedíciókon gyűjtöttem. Ezek egyrésze a föld legrégebb ismeretes kérgéből, a praecambri „Canadai paizs”-ból való és reánk nézve rendkívül becses, mert

gyűjteményünk ilyen régi anyaggal eddig nem birt. A másik része, a mely szintén teljesen képviseletlen vidékről juttatott bennünket értékes összefüggő sorozathoz, a canadai Cordillerákból való és különös becszel bír ránk nézve azért is, mert részben Erdély Nyugati Határhegységéhez hasonló képződési sorozatot tartalmaz.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum ásványtárának gyarapodása 1913-ban.

1. Gyűjtés útján:

	Ásvány	Kőzet	Kövület
Dr. Szádeczky Gyula gyűjtése:			
Erdélyi Medenczéből: Sármás, Mezőzáh, Kolozsvár, Mezősámsond, Bács és Kardosfalva környékéről --- --- --- --- ---	19	72	10
Vlegyásza hegységéből: Malomszeg, Sebesvár és Marótlaka környékéről --- --- --- --- ---	2	43	2
Tokaj-Eperjesi hegységéből: Szerencs, Sárospatak, Herczegkút, Tokaj, Bodrogkeresztúr, Szögi, Sátoraljaujhely, Szöllöske, Kovácsvágás, Királykút, Telkibánya és Göncz környékéről --- --- --- --- ---	8	148	1
Bükk hegységéből: Miskolcz, Tapolcza, Diósgyőr környékéről --- --- --- --- ---	15	9	2
Szepes-Gömöri Érczhegységéből: Margitfalva, Richno, Jekkelfalva, Zakárfalva, Szomolnokhuta, Gölniczbánya, Uhorna, Pacsa, Krasznahorka és Rozsnyó környékéről --- ---	9	36	2
Magas Tátrából: Csorbató, Hradek, Tichavölgy, Kondracka, Tomanova, Zakopane, Javorina, Kopahágó, Matlárháza és Tarpatak vidékéről --- --- --- --- ---	—	43	3
Canadából: Sudbury, Anaping, Windylake, Wermillion, Moose Mts., Garsonlake, Coniston, Cobalt, Temiskaming, Coniagas, Hollinger, Porcupin, Temigami, Montreal, New Glasgow, St. Jeromos, St. Sophia, Mt. Johnsson, Niagara, Torontó, Felsőtó, Steeproclake, Mine centre, Bearspass, Winnipeg, Banff, Bankhead, Mirorlake, Louiselake, Field, Glenogle, Albert canon, Revelstoke, Sicamous, North Bend, Helligate, Victoria és Vancouvre vidékéről ---	42	302	18
Dr. Szentpétery Zsigmond gyűjtése: Kolozsvárról, Baross-térről, Egyetem-utczából és Trefort-utczából --- --- --- --- ---	—	46	5
			4

	Ásvány	Közet	Kövület
Dr. Balogh Ernő gyűjtése az Erdélyi Medenczéből: Borsa, Sólyomkő és Kajántó környékéről	—	21	—
Xántus János gyűjtése a Balaton környékéről: Badacsony, Balatonacsád és Balatonfüred vidékéről	—	23	—
Ferenczi István gyűjtése az Erdélyi Érczhegységből: Cseb, Nádasdia, Nagyalmás, Tekerő, Kénesd környékéről	3	222	21
Tulogdi János gyűjtése az Erdélyi Medenczéből: Kolozsvár, Szucsák, Méra és Torda vidékéről	—	11	18
Schranz János gyűjtése Vas megyéből: Őri bányából, Hamvasd és Sámfalva vidékéről, továbbá a radnai havasokból: Magura, Anyesvölgy és Kormájavölgy környékéről	17	26	—
Szász Károly gyűjtése a Hargita és Bereczki hegysegből: Tusnád, Büdös, Zágon, Papolcz, Csomakőrös, Kovászna, Páva, Zabola, Osdola, Bereczk és Lemhény vidékéről	—	64	—
Gyűjtésből származó gyarapodás	115	1066	82

2. Ajándékozás útján:

	Ásvány	Közet	Kövület
Dr. Győrfy Istvántól Lőcse és Szepesdaróc vidékéről	—	4	—
Óbert Ferencztől Szászfenes és Túri hasadék környékéről	1	1	2
Hubert Ivántól Szilágysomlyóról	—	—	1
Sebestyén Dávidtól Kolozsvárról	—	—	18
Bihari Gyulától Felekről	—	—	1
Ajándékozásból származó gyarapodás	1	5	22

3. Meghatározásra küldött anyagból:

	Ásvány	Közet	Kövület
Mátéh Lajostól: Kosna, Valemare, Major és Újös vidékéről	6	20	—
Dr. Győrfy Istvántól: Bélai havasokból, Liptói havasokból, Szepesi Magura vidékéről és Branyszkóról	—	68	—
Meghatározásra küldött anyagból a gyarapodás	6	88	—

4. Vétel útján:

	Ásvány	Közet	Kövület
Themák Ede temesvári ásványkereskedőtől	47	3	2
Grebel, Wandler et Co. genevei cégétől	118	—	22

	Ásvány	Kőzet	Kövület
Jak. A. Jetzelsberger salzburgi czégtől --- ---	14	—	—
Det Norske Bergselskab christianiai czégtől--- ---	2	—	—
C. Droop dresdeni czégtől --- --- --- ---	11	1	—
Franz Thuma brüxi czégtől --- --- --- ---	13	—	2
Freibergi bányászakadémiai ásványraktártól --- ---	—	39	—
Csizmásy János zalatnai kereskedőtől--- --- --- ---	1	—	—
Vételből származó gyarapodás --- ---	206	43	26

Az 1913 évi gyarapodás összesen 328 drb. ásvány, 1202 drb. kőzet, 130 drb. kövület, tehát 1660 drb.

Ásványtárunkkal kapcsolatban álló, erdély földjére vonatkozó 1913. évi irodalom.

Múzeumi Füzetek. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Ásványtárának Értesítője. I. kötet, 1. szám. 1—96 lap, 10 képpel és 1 táblával. 2. szám. 97—258 lap, 4 képpel és 2 táblával.

Dr. Szádeczky Gyula:

Dr. Koch Antal negyvenéves egyetemi tanári jubileuma Múzeumi Füzetek. I. kötet, p. 97—98. Kolozsvár, 1913.

Zum 40-jährigen Jubiläum des Professors Dr. Anton Koch. Múzeumi Füzetek. Mitteil. a. d. Mineralogisch-Geologischen Sammlung d. Siebenb. Nat. Museums. Bd. I. p. 173—175. Kolozsvár, 1913.

Amphiboladesit-ásványtufák az Erdélyi Medencze DNy-i felében. Múzeumi Füzetek. I. k. p. 99—113. Kolozsvár, 1913.

Amphibolandesittuffe in der südwestlichen Hälfte des Siebenbürgischen Beckens. Mitteil. a. d. Mineralogisch-Geologischen Sammlung d. Siebenb. N. M. Bd. I. p. 176—190. Kolozsvár, 1913.

Adatok az Erdélyi Medencze tektonikájához. Előadta a Magyarhoni Földtani Társulat 1913. márczius 5-iki szakülésén.

Jelentés az 1912-ik évi fölvételről. Jelentés Medencze földgáz előfordulásai körül eddig végzett kutató munkálatok eredményeiről. II. k. I. füzet. p. 197—222. Budapest, 1913.

Naturalgaz in Transylvania. Előadta a XII. nemzetközi geologiai congressuson Torontóban, 1913. VIII.

Jelentés az Ásványtárról. Erdélyi Nemzeti Múzeum Egyl. Évkönyve 1912-ről. Kolozsvár. 1913.

A Canadában tartott XII. nemzetközi geologiai congressus. Előadta a Magyarhoni Földtani Társulat 1913 december 3-iki szakülésén.

Dr. Szentpétery Zsigmond:

Albitoligoklaskőzetek a Túr-Toroczkó hegységből. 2 táblával és geologiai szelvényekkel. Múzeumi Füzetek. I. k. p. 113—171. Kolozsvár, 1913.

Albitoligoklasgesteine aus dem Túr-Toroczkóer Höhenzuge. Mit 2 Tafeln und mit geologischen Profilen. Múzeumi Füzetek. Mitteil. a. d. Mineralogisch. Geologischen Sammlung. d. Siebenb. Nat. Mus. Bd. I. p. 191—250. Kolozsvár, 1913.

Közzetani adatok Belső-Ázsiából. Tienshan, Kuldzsai Nanshan, Nyugati-Taklamakan, Kászári-Alpok, Kiakbasi-Pamir és Nyugati-Kuenlün kőzetei. 3 táblával. A m. kir. Földtani Intézet Évkönyve XXI. k. p. 237—341. Budapest, 1913.

Mammuthmaradványok Kolozsvárról. Előadta az E. M. R. természetudományi szakülésén, 1913 április 4 én.

Ferenczi István:

Zalatna környékének geológiai viszonyai, különös tekintettel a harmadkori eruptívus kőzetekre. Geológiai térképpel és 3 táblával. Múzeumi Füzetek. II. k. p. 1—59. Kolozsvár, 1913 (különlenyomatban).

Dr. Túzson János múzeumunk kövült fenyőtobozait és diótermését határozta meg, köztük új fajt (*Pinus Szádeczkyi*) is leírt és eredményeit a m. kir. Földtani Intézet Évkönyve XXI. kötet 8. füzetében (p. 209—233)^t tette közzé.

Tulogdi János a Felekihegy miocénkorú növényeit, Schranz János pedig Magura (Besztercze-Naszód m.) vidékének eruptívus kőzeteit dolgozta fel tanári szakdolgozatban.

*

Az Ásványtár és vele kapcsolatban az Egyetem gyűjteményei régi szokás szerint vásár- és ünnepnapokon délelőtt 10—12-ig a közönség számára nyitva voltak. Ez alatt 797 látogató fordult meg gyűjteményünkben.

Dr. Szádeczky Gyula

igazgató.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Állattárának gyarapodása
az 1913. évben.

Folyószám	A tárgy rövid leírása	Fajok száma	Példák száma	Megjegyzések
1	Emlősök (Mammalia):			
	Kitömötték --- --- --- --- ---	3	5	Vétel Führer Lajostól
	Bőrök --- --- --- --- ---	2	3	" " "
	Koponyák --- --- --- --- ---	3	4	" " "
	Alkoholban (Denevérek) ---	(?)	60	" " "
2	Madarak:			
	Kitömötték --- --- --- --- ---	119	582	" " "
	Bőrök --- --- --- --- ---	73	234	" " "
	Fészkaljak --- --- --- --- ---	12	27	" " "
	Fészek --- --- --- --- ---	1	1	" " "
	Oikologiai csoportok:			
	Szarkák csoportja --- --- ---		1	Összeállította: Führer Lajos
	Csonttollú madarak (Bom- bycilla garrulla, selyemfar- kú locska) csoport --- ---		1	" "
	Vázrészek --- --- --- --- ---	1	2	Vétel Führer Lajostól
3	Halak --- --- --- --- ---	12	21	" " "
4	Olajfestmény --- --- --- ---		1	Dr. Richter Aladár pro- fesszor ajándéka
5	Bogarak (Insecta) --- --- ---	(?)	1101	Intézeti gyűjtés (a fajok meghatározása folyamat- ban van)
6	Kerekes-Férgék (Rotatoria)	58	123	Mikroszkopiumi készít- ményekben előállította: Varga Lajos állami int. gyakornok, az Egyetem 1912/3. tanévében kitű- zött pályadíjra végzett gyűjtés közben
	Összesen --- ---	284	2166	

Kolozsvár, 1914 márczius havában

Dr. Apáthy István.

Szaksztályok működése.

Jelentés a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szaksztály 1913. évi működéséről.

Szaksztályunk ez évi működése is abban a mederben haladt, amelyben a megelőző nyolcz esztendő munkássága folyt le: nyilvános felolvasó gyűlések tartása által óhajtottuk a tudományos munkásság némely eredményeit megismertetni, egyes kérdések fontosságára nemcsak a szakférfiak, hanem a nagyközönség figyelmét is felhívni. Ennek a törekvésnek szolgálatában állott az „Erdélyi Múzeum“ is a maga füzetivel, amelyek ez évben is dr. Erdélyi Pál szakavatott és gondos szerkesztése mellett gazdag és értékes tartalommal jelentek meg, a magyar nemzeti kultúra gyarapodására. Felolvasó-ülést hetet tartottunk, amelyen nyolcz dolgotz került bemutatásra. Az első ülésünk jan. 23-án volt a Tudományegyetem aulájában, ahol nagy és díszes közönség jelenlétében dr. *Cholnoky Jenő* egyetemi tanár adott elő „Amerikai utamból“ czimen, előadását vetített képekkel kísérvén. Többi ülésünk sorrendje és tárgya a következő vala:

2. Januárius 29-én felolvastak: *Révész Imre*: „A ker. egyháztörténetírás történetéből“ és dr. *Varga Zsigmond*: Az elő-ázsiai történet fontossága az uralaltai philológiára nézve, nyelvtörténeti alapon kimutatva“ czimen.

3. Februárius 23-án tartott ülésünkön *Csüri Bálint* olvasta föl „A nyelvtudomány ismeretelméleti vizsgálata“ cz. tanulmányát.

4. Április 26-án dr. *Schilling Gábor* tartott előadást vetített képekkel „Utazásom a Dauphinében“ czimen.

5. Május 26-iki ülésünk tárgya dr. *Erdélyi László*: „Az Árpád-kori társadalom rendszere“ cz. tanulmánya volt.

6. Október 24-iki ülésünkön dr. *Borbély István* olvasta fel „Stilistikai problémák“ cz. dolgozatát.

7. És végül november 26-iki ülésünkön *Révész Imre* „Dévai Biró Mátyás forrásairól“ cz. forráskritikai tanulmányát mutatta be. A januárius 29-én tartott felolvasó-üléssel kapcsolatban tartotta meg szaksztályunk rendes évi közgyűlését is, amelyen a szerkesztő és a titkár jelentései tárgyalatván, elfogadtattak. E közgyűlésen ejtetett meg a választmány egyharmad részének megújítása is. Választmányi tagokul megválasztattak: dr. *Schneller István*, dr. *Török*

István id., Pálfi Márton, dr. Buday Árpád, dr. Gyalui Farkas, dr. Incze Béni, dr. Pauler Ákos. A választmányi tagságról lemondott *Hangay Oktáv* helyére dr. *Ravasz László* választatott meg egy évi tartamra.

Szakosztályunk f. év november hó 12-én nyitotta meg harmadik képzőművészeti kiállítását a régiségtár bástya-utcai helyiségében. Ezuttal Ács Ferencz, Benjámín Herman, L. Hegedüs Géza kolozsvári festőművészek, valamint Körösfői-Kriesch Aladár, Ferencz Károly mesterek művei mutattattak be a kolozsvári közönségnek, amely szép számban keresi fel a még fiatal, de egyre izmosuló képtárát is Egyesületünknek. E kiállítást is, mint az előző évekéit, dr. *Pósta Béla* múzeum-igazgató és *Merész Gyula* képtárőr rendezték, amelyen megnyitó beszédet pedig ezúttal is dr. *Schilling Lajos* szakosztályunk elnöke tartott. Szakosztályunk harmadik képzőművészeti kiállítása is fényes bizonyosságot szolgáltat azon tény mellett, hogy az EME. a rendelkezésére álló csekély összegekkel is felelősségének tudatában igyekszik minél nagyobb mértékben megfelelni kitűzött céljának: nemcsak a tudományok terjesztésén fáradozik szüntelen, hanem az esztétikai kultúra részére is fogékonnyá akarja tenni a lelkeket. Most már csak Erdély közönségén a sor, hogy Egyesületünk ezen munkáját a maga teljes erejével támogassa s törekvéseinket célhoz segítse.

A *Kovács Sámuel*-pályázat ez évben is kiíratott. Beérkezett összesen négy drb. pályamű. A kiküldött bíráló-bizottság azonban egyetlen művet sem talált jutalmazásra méltónak s így a pályázat tulajdonképpen eredmény nélkül járt.

Ezekben óhajtottam a t. közgyűlésnek 1913. évi jelentésemet megtenni és tisztelettel kérem annak tudomásulvételét.

Kolozsvár, 1914 januárus 26.

Dr. Bartók György
szakosztályi titkár.

A természettudományi szakosztály jelentése.

A szakosztály működése 1913-ban az eddig megszokott keretek közt, de az eddigi évekhez képest kevesebb sikerrel folyt. A szakosztály folyóirata számára a kért és várt állami segítséget nem kaptuk meg. Pedig e nélkül a tudományos dolgozatok közlésére hivatott három részre tagolt folyóiratunk meg nem élhet. Ma 2200 K-ból az évi három füzet nyomtatási költségeit fedezni nem lehet; hiszen az Ásványtári Értesítő egyetlen füzetére a múlt évben kiadtunk majdnem annyit, mint a mennyit két évre szántunk. Csakis az könnyft a Múzeumi Füzetek helyzetén, hogy az ásványtár a folyóirat költségeit részben az állami javadalomból fedezheti. Ezen a módon várunk most már könnyftést a másik két természeti tár részéről is, ha a növény és állattári értesítő is megjelenhetik. Az első megjelenését azonban késleltette a tár igazgatójának nyú-

galomba vonulása; a három évről felvett 1800 K ezért került vissza felhasználatlanul az egyesület pénztárába. A második megjelenése azért késik, mert az előző évekről elmaradt Múzeumi Füzetek szerkesztése és kinyomatása igénybe veszik az állattár igazgatójának erre az ügyre fordítható idejét. Az előző évekről elmaradt füzetek közül az Ásványtár Értesítő 1912. évre járó 2. száma és az 1906. évi 3-ik füzet elhagyta a sajtót, az 1907. évi 3-ik füzet is szinte készen van. Ha ezt is szétküldjük, csak az 1908. és 1910. évi teljes folyam, az állattár értesítőjének 1911., 1912. és 1913. évi számai és a növénytári értesítőnek füzetei ugyanezekről az évekről lesznek hátra. Az Ásványtári Értesítő 1913. évi füzete most van nyomás alatt.

A múlt évi szakosztályi ülések száma három.

Márczius 10-én vetítő képekkel kísért előadásban *Cholnoky Jenő* dr. mutatta be a Yellowstone National Park szerkezetét.

Februárius 18-án *Szádeczky Gyula* dr. „Új közzetypus az Erdélyi Medencze délnyugati részében” címmel vetítő képekkel kísért előadásban számolt be Balázsfalva környékén és az Erdélyi Érczhegységben végzett tanulmányairól.

Április 4-én *Bournáz János* vendéggként szerepelt „Az $X^n + Y^n = Z^n$ egyenletre vonatkozó Fermat-tétel általános bizonyítása” című előadással. Ugyanakkor előterjesztette *Gróf Lajos* „A kolozsvári gyógynövénytelepen az 1912. évben észlelt növénybetegségekről” című tanulmányát és dr. *K. Szentpétery Zsigmond* mammut maradványokat mutatott be Kolozsvárról. Remélhető, hogy az 1914. év szakosztályi munkássága az előző évet felül fogja múlni.

A szakosztály átalánya 1913-ra is 2200 K volt. A növénytartótól visszafizetett 1800 K-val és az 1912-ről áthozott 4687 K 18 f-rel együtt az összes bevétel 8687 K 18 f volt.

Ezzel szemben kifizetett a pénztár

Pápai J. szolgának jutalmul és bélyegköltségre	—	44·34	K-t
Stief Jenőnek címszalagért, meghívóért, jegyekért		66·78	”
Dr. Szádeczky Gyulának az Ásványtári Értesítőre	—	1200·—	”
Külön növénytani szakosztályi meghívóért	— — —	8·56	”
Füzetek kötéséért Rohonyinak	— — — — —	60·—	”
” ” Goldbergernek	— — — — —	70·—	”
Ajtay K. Albertnek az 1906. és 1907. évi füzetekre		679·10	”
		<hr/>	
		2128·78	K-t.

Maradvány az 1914. évre áthozva 6558 K 40 f. Ez összeget az említett hátrálékos füzetek kiadása terheli.

Szakosztályunk tagjainak száma 5 új rendes és 10 pártoló taggal szaporodott. Törülte a választmány 2 szakosztályi rendes tag nevét, tehát rendes tagunk 94, pártoló 34 van.

Szabó Imre

a term. tud. szakosztály titkára.

Az E. M. E. orvostudományi szakosztályának jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Az Erdélyi Múzeum Egyesület orvostudományi szakosztályának 1913. évi működése, az előbbi évekéhez teljesen hasonlóan, tisztán tudományos irányú volt, úgy hogy szakosztályunknak majdnem összes munkálkodását látta és ismerheti az, aki szaküléseinknek rendes látogatója volt. A szaküléseinken kifejtett tudományos munkálkodáshoz, ha még hozzá vesszük azt, hogy az E. M. E. jog- és államtudományi szakosztályának népszerű ismeretterjesztő előadásai közül is kettőt szakosztályi tagunk tartott, akkor ez évi munkálkodásunk minden egyes pontjáról megemlékeztünk.

Az üléseinken kifejtett tudományos munkálkodásban összesen 33 helyi tagunk vett részt, tehát az összes cselekvőképes helyi tagjainknak 50%-a.

Üléseink jegyzőkönyvi kivonatainak közzététele semmi kívánni valót nem hagy, mert hiszen úgy az Orvosi Hetilap és Gyógyászat, mint a Budapesti Orvosi Ujság idejében és a közlésre szánt terjedelemben hozza azokat. A jegyzőkönyveinket német nyelven ez évben is a Pester medicinisch-chirurgische Presse-ben közzeltük, de azzal az előnyös változással, hogy azon közleményeket, melyek Értesítőnkben látnak napvilágot a Revue egész terjedelmében közli a nevezett lap. A Pester medicinisch-chirurgische Presse-nek a jegyzőkönyvekért a szerkesztőnek küldött tisztelet példányát, a mentő-állomásnak adjuk át.

Ez év folyamán megjelent kiadványainkra vonatkozólag van szerencsém jelenteni, hogy az 1912. évi III.-ik füzet 93 oldal magyar és 14 oldal Revue terjedelemben jelent meg a következő tartalommal: 1. Dr. Issekutz Béla: A gyógyszerek synergismusáról. 2. Dr. Issekutz Béla: A digitalin csoportba tartozó mérgek együttes hatásáról. 3. Kiss Ferencz: Tanulmány a londoni „Royal College of Surgeons“ emberi koponya gyűjteményéről. 4. Dr. Zacher Pál: Chorion epithelioma malignum egy esete. E füzetben 3 szöveg közötti képmellékletet is találunk és pedig egyet a Kiss Ferencz, kettőt a Zacher Pál dolgozatában.

Közli e füzet az 1912. évi okt. 5-én, október 12-én, október 19-én, október 26-án, november 9-én, november 16-án, november 23-án, november 30-án, december 7-én és december 14-én tartott szaküléseink jegyzőkönyvi kivonatát, továbbá az 1913. évre szóló füzetek magyar és német tárgymutatóját.

Az 1913. évre szóló I-ső füzet 224 oldal magyar és 16 oldal Revue terjedelemben jelent meg s csupán Dr. Davida Jenőnek „Adatok az átmeneti varratok persistálásához“ című eredeti dolgozatát hozza. E füzetben 54 szöveg közötti ábrát is találunk. Közli

e füzet az 1913. évi januárus 18-án, februárus 1-én, februárus 8-án, februárus 15-én, februárus 22-én, márczius 1-én, márczius 8-án és a márczius 15-én tartott szaküléseink jegyzőkönyvi kivonatait.

Az 1913. évi II.-ik füzet 38 oldal magyar és 8 oldal Revue terjedelmű. E füzetben Dr. Kenessey Béla: Magától megrepedt aorta; Dr. Benedek László: A paralysis progressiva aethiologiájáról és Dr. Koleszár László: Aneurysma permagnum esete, című közlemények jelentek meg. Úgy a Kenessey dr. mint a Koleszár dr. közleményében egy-egy szöveg közötti ábrát is találunk. E füzet az 1913. április 5-én, április 12-én, május 10-én és május 31-én tartott üléseinek jegyzőkönyvi kivonatait is közli.

Az 1913. évi III.-ik füzet 40 magyar és 10 oldal Revue terjedelemben jelent meg. Közli e füzet 1. Dr. Lechner Károlynak „A beszámítás és jogorvoslás kérdése a büntető törvénykönyv revisiója alkalmából” című dolgozatát, továbbá dr. Benedek László és Dr. Zsakó Istvánnak a) Juvenilis paralysis progressiva; b) Spasticus pinalis paralysis és c) A Brown-Sequard féle bénuláshoz című dolgozatait, végre Dr. Benedek Lászlónak: Acut traumás cerabralis ataxia esete című közleményét. A felsorolt eredeti dolgozatokon kívül az 1913. évi október 4-én, október 18-án, október 25-én, november 8-án, november 15-én, november 22-én, december 6-án és december 13-án tartott szaküléseinek bő jegyzőkönyvi kivonatait is közli e füzet. A III.-ik füzetet végre magyar és német tartalomjegyzék egészíti ki.

Értesítőknek tehát 1913. évre szóló füzetei, összesen 19 iv magyar és 3 iv Revue terjedelemben jelentek meg.

Szakosztályunknak 1913-ban 137 tagja volt, ebből 77 helyi és 60 vidéki.

A lefolyt szakosztályi évben 20 szakülést tartottunk s ez üléseken 33-an vesznek részt a tudományos munkálkodásban, 29 önálló dolgozattal, 27 betegbemutatással és 11 részint makroszkopikus részint mikroszkopikus készítmény bemutatással. A munkásságban részt vevők névsora a következő: Dr. Apáthy István, Dr. Ács-Nagy István, dr. Benedek László, dr. Büchler Dezső, dr. Davida Jenő, dr. Ditrói Gábor, dr. Döri Béla, dr. Elfer Aladár, dr. Feszt György, dr. Fugulyán Katalin, dr. Geber János, dr. Gyergyai Árpád, dr. Hanasiewicz Oszkár, dr. Hatiegán Gyula, dr. Hevesi Imre, dr. Imre József, dr. Issekutz Béla, dr. Kenessey Albert, dr. Koleszár Sándor, dr. Lechner Károly, dr. Mátyás Mátyás, dr. Mátyás Jenő, dr. Matusovszky András, dr. Makara Lajos, dr. Reinbold Béla, dr. Steiner Pál, dr. Szabó József, dr. Veress Géza, dr. Vértes Oszkár, dr. Veszprémi Dezső, dr. Vidakovich Camil, dr. Zacher Pál és dr. Zsakó István.

Szaküléseink tárgysorozata részletezve a következő volt:

I. szakülés 1913. januárus hó 18-án.

1. Dr. Hanasiewicz Oszkár ezredorvos az Oettinger mastisolos sebkezeléséről tart előadást. Saját vizsgálatai alapján meg-

állapítja, hogy a mastisolos kezeléssel úgy a sebszélékhez, mint a műtő kezéhez tapadt fertőző mikroorganizmusokat sikerült odaragasztani. Előadó bakteriológiai és állatkísérletei nyomán, a mastisol alkalmazását a sebészetben értékes vívmánynak tekinti s jobbnak tartja a jodtinctura beecseteléseknél, mivel a mastisol nem izgatja a bőrt s nem hagy foltot a fehéreneműn.

II. szakülés 1913. februárius hó 1-én.

1. *Dr. Szabó József.* Elmebetegek gerinczagi folyadékának erjesztő hatásai címén tartott előadásában azon kísérleti tapasztalatáról számol be, hogy a gerinczagi folyadék általában kevés féle és gyenge hatású enzimet tartalmaz, amelyek valószínűleg a plexus chorioideusokból jutnak a liquorba. Hogy a liquor enzimeinek a kimutatása diagnostikai vagy prognostikai jelentőséggel bír-e? csak további vizsgálatok dönthetik el.

2. *Dr. Géber János* a Noguchi Luetin reactio klinikai értékéről számol be. Vizsgálatai eredménye képpen kimondja, hogy a reactio syphillisre specificus és különösen a késői syphillisnél állandóan positiv e reactio.

A betegre sem fájdalommal, sem veszéllyel nem járó reactio, könnyen végezhető és az antilueticus kezelés kevésbé befolyásolja e reactiót, mint a Wasserman félet. Ha alapos kezelés után a Noguchi reactio negatív volt, ez esetben a beteget gyógyultnak lehet tekinteni.

III. szakülés 1913. februárius hó 8-án.

1. *Dr. Hatiegán Gyula.* A Winkler-Schultze féle oxydase reactio klinikai jelentőségéről tartott előadásában, az eredeti Winkler-Schultze féle eljárással végzett vizsgálatairól számol be. Vizsgálatai eredményét a következőkben foglalja össze: 1. Az oxydase reactio a csontvelői sejtek sajátosága (granulocysták). A reactio gyors kivihetősége miatt gyakorlati eljárás gyanánt ajánlható. A heveny fehérvérüségnek e reactio alkalmazása klinikai követelmény. 2. Fertőző betegségek közben nem szenved változást az oxydase reactio.

IV. szakülés 1913. februárius 15-én.

1. *Dr. Vértés Oszkár* az 1912. évben, a kolozsvári nőgyógyászati klinikán végzett 80 laparatomiaról számol be.

V. szakülés 1913. februárius hó 22-én.

1. *Dr. Gyergyay Árpád.* Új eljárás a fülkürt egyenes úton való tágtítására címen tartott előadásában, ismerteti tuba-tágtítási eljárását. Előadó a fogászatban használatos lenyomat anyaggal különböző korú és nemű emberek hullájának porczos fülkürt

részéről lenyomatokat készített s a lenyomatok után fém öntvényeket csináltatott, amelyeket megfelelő szárral látott el. Új eszközének alkalmazását betegen is bemutatja s ennek hasznáról máris meglepő eredményekről számol be. Tuba tágitási eljárása különben nem helyettesítője, hanem kiegészítője kíván lenni a gyakorló orvos által is könnyen kivihető Politzerezésnek, katheterezésnek és bougizásnak s különösen csak a speciálísták alkalmazására számíthat.

2. *Dr. Szabó József* egy 25 éves férfi betegnél tumor pontis esetet mutat be. A betegnél az összes zavarok a baloldali abducens magvának tájékán, a pons Varoliban levő góczból vezethetők le.

VI. szakülés 1913. márczius hó 1-én.

1. *Dr. Vértes Oszkár* egy 54 éves nőbeteget mutat be, ki klimakteriás vérzések miatt kereste fel a klinikát. A betegnél ezenkívül cystiticus panaszok és vizeleti zavarok is voltak. A beteg egy reggel bűzös, genyes vizelettel echinococcus hólyagokat ürített ki. A cystoskopiás vizsgálat azt deríti ki, hogy a betegnél egy a hólyag kupján tapadó echinococcus hólyag van, s e lelet alapján primaer hólyag echinococust vettek fel diagnosísul. Oly ritka e betegség, hogy az irodalomban csak kettő van fölemlítve.

2. *Dr. Davida Jenő* tartja meg előadását: „Vizsgálatok az átmeneti varratok persistálásáról“ című dolgozatának első részéből.

VII. szakülés 1913 márczius hó 8-án.

1. *Dr. Hevesi Imre és dr. Benedek László* a: „Foerster-műtétek gyermekkori spasticus paraparesisnél és haemiplegia infantilis spastica eseteinél“ czímen tartanak előadást két operált eset kapcsán, s szerintök a műtét helyesen választott esetekben jogosult, mert a physiologiai alapon épült műtét nem veszedelmesebb más nagyobb műtéti beavatkozásnál, haszna pedig mint a demonstrált esetekben látható, nyilvánvaló.

2. *Dr. Mátyás Mátyás*: Elsődleges vagina carcinoma Wertheim műtéttel operált esetéről referál készítmény bemutatással kapcsolatosan. A készítményen látható, hogy kétoldali sactosalpinx van jelen és hogy igen sok parametran és perivaginalis kötőszövet és mirigy távolított el.

3. *Dr. Apáthy István*: „Újabb beágyazási és metélési módszer“ czímen tart előadást, módszere keresztülvitelének bemutatásával.

VIII. szakülés 1913 márczius hó 15-én.

1. *Dr. Davida Jenő*: „Vizsgálatok az átmeneti varratok persistálásáról“ című dolgozatából tartja meg a második előadást.

2. *Dr. Mátyás Mátyás*: A Richter-féle „Glanduitrin“ hatásáról tartott előadásában egyrészt ennek a hazai készítménynek méh összehuzódásokat kiváltó hatásáról értekezik saját vizsgálatai

nyomán, másrészt az előidézte hatást összehasonlítja a külföldi hasonnemű készítmények hatásával. Vizsgálatai eredménye képpen azt találja, hogy a Richter-féle glanduitrin a külföldi készítményekkel szemben sok előnyös tulajdonsággal bír s így a méltánylást megérdemli.

IX. szakülés 1913 április hó 5-én.

1. *Dr. Kenessey Albert* egy 67 éves napszámostól eredő kórboncztnai készítményt mutat be. Az illető munkaközben roszszul lett, mellkasi fájdalmai támadtak. A klinikára jövele után 6 óra mulva hirtelen elhalt. A demonstrált kórboncztnai készítményen spontan aorta repedés volt megállapítható. Az illetőnél a környéki és agyalapi erek előrehaladt arteriosclerosist mutattak.

2. *Dr. Veszprémi Dezső*: a) Volvulussal szövődött atresia ilei congenita esetének kórboncztnai készítményét demonstrálja. A vékony belek nagy puffadtságának oka gyanánt teljes 360°-os bélsavarodást talált, amely az ileum alsó részén erős lezorítást is okozott.

b) Egy 47 éves nőtől származó kórboncztnai készítményt mutat be, ahol a ductus hepaticusban, a májból jövő nagy epeutakban mintegy beékelődve néhány ascaris találtatott és így ascarisok által okozott cholangitis állott fönn.

3. *Dr. Makara Lajos*: a) Egy ascarisok által okozott ileust (ileus verminosus) operált esetéről számol be. A betegnél mintegy 20 cm. hosszú olyan bélrészletre akadnak, amely ascarisokkal ki van tömve. Nyomkodással sikerül az összegombolyodott ascarisokat annyira szétmozgatni, hogy a bél átjárhatósága helyre állott. A beteg 18 nap mulva gyógyultan távozik. Megemlíti előadó, hogy Erdélyben, a laparatomiák alkalmával szerzett tapasztalatai szerint, az ascaris rendkívül elterjedt bélféreg.

b) Mediastino-pericarditis adhaesiva miatt Brauer szerint végzett cardiolysis esetről számol be. A 22 éves napszámónál a Brauer-féle mediastino pericarditis minden tünete meg volt: a mellkasfal systolés behuzódása és diastolés előboltosulása, a Pick-féle hypertrophiás májcirrhosis, a pleura kérgesedések, a paradox pulsus, ascites, cyanosis és így méltán várható volt, hogy a szívvel összenőtt csontos mellkasfal mobilisálása jó eredményt ad. Részben teljesült is e remény, amennyiben jelentékeny javulás állott be, a munka képesség még nem tért vissza. A műtét kivitele aránylag egyszerű, csak a narcosis aggályos a rossz körülmények közt levő szív miatt.

4. *Dr. Reinbold Béla*: „Adatok a methaemoglobin szerkezetének ismeretéhez“ című előadásában szerző, az oxyhaemoglobin és ferricyanokálium között végbemenő reakciót a célból tanulmányozta, hogy a folyamat stöchiometriáját megállapítva, ebből a methemoglobin chemiai szerkezetére következtethessen.

X. szakülés 1913 április hó 12-én.

1. *Dr. Veress Géza* két aránylag ritka universalis syphiliticus leukoderma esetet mutat be. Főleg a fertőzés első felében jelentkező betegség, ilyen kifejezett formában ritkán látható mint a két bemutatott esetben, valószínűleg a bőr különben természetes pigmentációja teszi ily típusossá az eseteket.

2. *Dr. Benedek László* a paralysis progressiva aethiologiájáról tart referáló előadást.

XI. szakülés 1913 május hó 10-én.

1. *Dr. Veress Géza* egy 25 éves fiatal embernek 5 év óta fennálló és a két szemöldök ív között székelő ulcus rodensét mutatja be. A szövettani vizsgálat basocellularis epitheliomát derít ki. Ez aránylag jobb indulatú cancer ily fiatal korban igen ritka.

2. *Dr. Zacher Pál*: Többszörös máj- és hasüreg echinococcus kórboncztoni készítményét mutatja be.

3. *Dr. Vidakovics Kamill* egy ritka elhelyeződésű echinococcus hólyagot mutat be, amelyet a sebészeti klinika járóbeteg rendelésén egy 34 éves férfibeteg nyelvalatti tájékról irtott ki.

4. *Dr. Kenessey Albert* egy 12 hónapos és egy 10 hónapos csecsemőtől származó vulvovaginitis gonorrhoeica infantumhoz társuló, belső ivarszervi gonorrhoeas szövödmény két esetének kórboncztoni készítményét mutatja be.

5. *Dr. Matusovszky András* a carotis interna s innen az ér egész kerületére kiterjedő, jó diónagyságú aneurisma kórboncztoni készítményét mutatja be. A aneurisma a b. o. n. opt. teljesen elszorvasztotta, úgy, hogy ép idegrostot a szövettani vizsgálat alkalmával sem lehetett találni.

XII. szakülés 1913 május hó 31-én.

1. *Dr. Koleszár László*: „Aneurisma permagnum egy esete“ címen egy beteget mutat be, kinek a jobb mellkas felén egy emberfejnyi aneurismája van. Az aneurisma növekedése előfelé történt s kikoptatva maga előtt a bordákat és a szegycsont egy részét, közvetlenül a bőr alá került.

2. *Dr. Steiner Pál*: „Adatok Magyarország húgykő statisztikájához“ című előadásában Erdélyt húgykőben gazdag országrésznek találta.

3. „Prostata atrophia sebészi gyógykezelése“ című előadásában a prostata atrophia kóránát, kórjelzését és gyógyítási módját ismerteti s operált esete kapcsán a prostatectomiát mint célhoz vezető műtétet ajánlja.

4. *Dr. Vidakovich Kamil*: A veseerek sérüléseiről tart előadást egy nephrektomia által gyógyult eset kapcsán.

XIII. szakülés 1913 október hó 4-én.

1. *Dr. Fugulyán Katalin*: Egy 22 éves nőbeteget mutat be, akinél közvetlen közelből történt és az állán keresztül fölfelé irányított lövés folytán exophthalmus pulsans fejlődött ki. A betegség kiinduló pontja koponya alapi törés volt.

2. *Dr. Elfer Aladár*: „A duodenalis sonda klinikai jelentőségéről“ szóló előadásában a duodenalis sondát a duodenalis váladék vizsgálatára a legalkalmasabb eszköznek tartja s használatának elsődrendű kórismei jelentőséget tulajdonít. Fontos szerepe jut a sondának a mesterséges táplálásnál is.

3. *Dr. Benedek László és dr. Zsakó István*: Dystrophia musculorum progressiva (juvenalis alak) esetet mutatnak be, akinél nedves fűre fekvés után a csipőizületben szokatlan gyengeség lépett fel, úgy, hogy egyedül nem volt képes járni. Hetek mulva pedig az erőtlenség a czomb izmaira is ráterjedt s egy év mulva a folyamatba a vállöv izomzata is bevonatott. Az atrophia legnagyobb fokát a bal váll izomzatában éri el.

4. *Dr. Lechner Károly*: „A beszámítás és a jogorvoslás kérdése a büntető törvénykönyv revisiója alkalmából“ czímen tartott előadást.

XIV. szakülés 1913 október 18-án.

1. *Dr. Hevesi Imre* egy 33 éves napszámosnál minden külső ok nélkül fellépett spondilitis ankylopoetica esetet mutat be. A külsőben ép, erős testalkatú férfi beteg hátgerincze ív alakban, annyira hátra görbült, hogy álla a szegycsontjához ér, s a gerincz annyira merev, hogy az áll és szegycsont közé csak egy újjat lehet beszorítani.

2. *Dr. Szabó József*: a) Egy 26 éves napszámosnál, fáról leesés folytán keletkezett conus medullaris és cauda aequina traumás laesiojának esetét mutatja be.

b) A nervus medianus izolált bénulásának olyan esetét mutatja be, ahol a bénulás azáltal keletkezett, hogy jobb könyökével a bal kéztől izületére támaszkodott, miközben bal keze az asztalon feküdt. Érdekes, hogy a bénulás csak az ideg érző ágait illeti, a motoricus functiok és a villamos ingerlékenység a nervus medianus által beidegzett kézizmokban teljesen épek.

3. *Dr. Benedek László és dr. Zsakó István*: a) Juvenilis paralysis progressiva, b) spasticus spinalis paralysis esetet mutatnak be.

4. *Dr. Benedek László*: Egy acut traumás cerebellaris ataxia esetet mutat be, bő magyarázattal kísérvé.

5. *Dr. Ditrói Gábor*: A kancsalság orthopaedicus kezeléséről tartott előadásában először a kancsalság kérdését szemorvosi megvilágításban tárgyalja, azután a kancsalság műtéti, illetve orthopaediás kezelésének indicatioit állítja fel s végre az orthopaediás kezelés módjait tárgyalja kimerítően.

XV. szakülés 1913 október 25-én.

1. *Dr. Benedek László*: A Noguchi-féle Luetinnel paralyticus betegeknel végzett bőrreakciókról tartott előadásában az irodalmi adatok előrebocsátása után rátér az oltás technikájára s ismerteti a reakció végrehajításánál, elbírálásánál származható hibákat. Végül beszámol a 81 paralyticusnál végzett reakcióból nyert eredményekről s közli, hogy eseteiben 34·6% erős, 28·4% közép erős, 17·4% nál gyenge reakciót kapott, 19·7% nál az oltás eredménye negatív volt.

XVI. szakülés 1913 november 8-án.

1. *Dr. Géber János*: a) Egy 19 éves lányt mutat be, akinél az egész arcra terjedő lupus erythematodes van jelen és különösen feltűnő a betegnél a nagyfokú elszarusodás, főképpen az orr hátán.

b) Második bemutatott betege egy 22 éves ember, kinél súlyos rupia syph. van jelen. Ez esetben a fertőzés 4 hó előtt történt, de már 2 hó óta fennállanak a most látható súlyos elváltozások. Előadó kiemeli, hogy ilyen esetekben bámulatos hatása van a salvarsannak.

2. *Dr. Apáthy István*: „A kiválasztó szervek különleges festődése resorcina fuchsinával“ czímen tart előadást, mikroskopiumos készítmények bemutatásával kapcsolatosan.

3. *Dr. Ács Nagy István*: „A tüdőtuberculosis kórai diagnózis a Koch-féle tuberculinnal“ czímen tartott előadásában azon vizsgálatairól számol be, melyet idevonatkozólag 161 betegen végzett. Vizsgálatai alapján a tuberculinnak kórai diagnózis céljából való alkalmazását — az ellenjavaslatok szigorú betartása mellett — az orvosi gyakorlatban is ajánlja.

XVII. szakülés 1913 november 15-én.

1. *Dr. Hatiegan Gyula*: Egy 41 éves beteget mutat be, akinél egyoldali dobverő újjak láthatók és akinél a fizikalis és Röntgenvizsgálat egy az arcus aortae-ről, az arteria anonymára ráterjedő aneurismát derít ki. Az irodalomban klinikailag bebizonyított hasonló esetről csak 5-ről van említés téve.

2. *Dr. Hatiegan Gyula és dr. Dőri Béla*: „Adatok a pellagra tünetéhez“ czímen tartott előadásukban azon gyomor-bél vizsgálatokról számolnak be, melyeket az utóbbi két évben a klinikán előforduló pellagrás betegeken végeztek s vizsgálataik alapján a gyomor-bélrendszer hibás működésének kiindulását a gyomor lefokozott működésében keresik.

3. *Dr. Benedek László*: A Brown-Sequard-féle bénulásról tart előadást, betegbemutatással kapcsolatosan.

XVIII. szakülés 1913 november 22-én.

1. *Dr. Imre József*: Tehén szarvától okozott szemsérülés esetét mutatja be idősebb földmivesen, akinél a három súlyos vál-

tozás — exophthalmus, a szemizmok teljes bénulása és a vakság bizonyosan azonos anatómiai okokból keletkezett. A bemutatásig eltelt 2 heti klinikai kezelés alatt az exophthalmus alászállott, a látás már javult annyira, hogy az illető kézmozgásokat észrevesz, de a szemnek még semmi mozgása sem tért vissza.

2. *Dr. Feszt György*: A közeli napokban előfordult löfegyverekkel okozott sérüléseknek, két törvényszéki orvosi szempontból érdekes esetét mutatja be.

3. *Dr. Lechner Károly*: Az impressiókról és a revelatiókról értekezve, a hosszú évek során eszközölt idevonatkozó megfigyelései és kísérletezései eredményéről számol be.

XIX. szakülés 1913 december 6-án.

1. *Dr. Imre József*: Az anisometropia jelentőségéről tartott előadásában a felemás fénytörés fontosságát abban látja, hogy ez a leghathatósabb előmozdítója a kancsalságnak és a két szem fénytörésbeli különbsége miatt kancsalság nélkül is igen gyakran az egész életen át tartó egy szemes látás áll fenn, mely az egyént sokféle foglalkozásra alkalmatlanná teszi. Minthogy pedig felnőtt egyéneknél már a különböző fénytörés nem sokszor javítható teljesen, minél előbb kell a helyes szemüveg használatát megkezdeni. Ezért ajánlja, hogy a tanulók szemének megvizsgálására az iskolaorvosok, a részükre tartott tanfolyamon, rendszeresen gyakoroltassanak.

2. *Dr. Hatiegán Gyula*: „Az alimentaris galactosuria klinikai jelentőségéről a máj különböző megbetegedéseinél” címen tartott előadásában 41 idevonatkozó vizsgálatáról számolva be, megállapítja, hogy az alimentaris galactosuria az icterus catarrhalisnak állandó kísérő tünete és hogy a galactose beadása utáni hőemelkedést choleangitis eseteiben nem tartja szabályszerűnek és állandónak.

XX. szakülés 1913 december 13-án.

1. *Dr. Szabó József*: a) Syringomyelia esetet mutat be, egy 26 éves postaszolgánál. b) Egy 58 éves férfinál fellépett apoplectiformis bulbaris paralysis esetről számol be, bemutatással kapcsolatosan.

2. *Dr. Elfer Aladár* egy lien migrans esetről tesz említést, akinél a kocsány-csavarodásos vándorlópia miatt Makara tanár lépképzést végzett. A betegnél a cseplesz gyűjtőereinek óriási trombosisa volt jelen, mely magában is szerfelett ritkán észlelhető ilyen mértékben. A beteg teljes felgyógyulása remélhető. A bemutatott betegnél a lépén kívül a nagy cseplesz trombotizált felét is eltávolították.

3. *Dr. Mátyás Mátyás*: Igen ritka kettős kéz esetet mutat be, egy különben egészséges 10 éves fiúnál. A gyermek balkeze kettős, az ulnaris részen négy rendes ujj van, a hüvelykujj hiány-

zik. A radialis részen két újja van, melyek közül a külső a rendes kis újj, az utána következő pedig a rendes gyűrűs újj. A két kéz között egy kis 2 cm.-nyi 2 izpercből álló csökevényes újj van, mely talán a hüvelyk maradványa. Az összes újjaknak jól fejlett kézközépcsontjuk van.

4. *Mátyás Jenő*: Az emberi és állati csontok közötti különbségekről tart előadást.

* * *

A szakosztályi év folyamán két választmányi ülést tartottunk és pedig 1913 januárius 18-án és februárius hó 22-én. A januárius hó 18 án tartott választmányi ülés tárgyát a közgyűlés előkészítése képezte s ugyanez ülésen jelenti be Szabó Dénes tanár az Értesítő füzeteinek szerkesztéséről való lemondását. Miután Szabó tanár a választmány ismételt kérése daczára megmaradt elhatározása mellett, a választmány Szabó Dénes tanárnak azért a sok fáradságért és utánjárást igénylő munkájáért, melyet 18 éven át a szakosztály érdekében, a füzetek szerkesztésével végezett, háláját és köszönetét fejezi ki. A februárius hó 22-én tartott ülésen a választmány a füzetek további szerkesztéséről gondoskodva a titkárt és dr. Konrádi Dániel jegyzőt bizza meg a füzetek szerkesztésével.

Ami végre pénztárunk állását illeti erre vonatkozólag a következőket van szerencsém jelenteni:

Bevételünk volt 1913-ban

- a) Készpénzmaradvány 1912 évről --- --- --- 209 K 19 fill.
 b) Az E. M. E-től járó, 1913-ra szóló általány 2200 K — fill.

Összes bevétel --- --- 2409 K 19 fill.

Kiadásunk volt --- --- 2259 K 08 fill.

Van tehát pénztári készletünk --- --- 150 K 11 fill.

E pénztári maradvány az előbbi években föltüntetett maradványtól lényegesen különbözik abban, hogy ez tiszta maradvány és nem terheli, mint az előbbi évek maradványát, az előző év III-ik füzetének kiadási költsége. Nem akarom elhaglatni azt, hogy e pénztári maradvány abból származott, hogy dr. Davida Jenőnek az 1913. évi kiadványunk I-ső füzetében megjelent 224 oldalra terjedő közleményéből, a szakosztály pénztára csak 3 ív nyomdai költségét viselte.

Jelentésem tudomásul vételét kérve vagyok a t. közgyűlésnek

alázatos szolgálja:

Dr. Jakabházy Zsigmond

az orvostudományi szakosztály titkára,

A jog- és társadalomtudományi szakosztály jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Egy korrajzot olvastam volt a római tudományos élet ismeretéről, a hol különösen az volt előtérbe helyezve, hogy az írók és nyilvános fölolvasók úgy elszaporodtak és oly szenvedélyvel űzték a fölolvasásokat, hogy a hallgatóság valósággal menekült a fölolvasások elől.

A mi napjainkban is van valami a levegőben: a tudományos szellem, a dolgok lényegével való beható foglalkozás szükség-szerűsége mintegy megköveteli, hogy foglalkozunk a fölmerülő kérdésekkel.

Nálunk azonban egyelőre a tudományos írók, a nyilvános fölolvasók még nem tekinthetők elszaporodottnak, sőt határozott nehézséggel kell megküzdeni, hogy az egyes kérdésekkel tudományosan, vagy a gyakorlati élet szempontjából foglalkozó felolvasásokat megnyerhessük.

Szakosztályunk — elnökünk tapintatos és mindenre figyelő irányítása mellett — megtalálta azt a helyes középutat, a melyen haladva a tudományos fölolvasók élénk érdeklődését fölkellette és tudományos előadásaink hallgatóságát is mind jobban működési körébe vonja.

Örvendétesen jelenthetem, hogy dr. Róth Hugó ügyvéd szakosztályunk tagjaként az EME. alapítótagjai sorába lépett. Remélhető, hogy szakosztályunk tagjai közül a jövőben többen fogják ezt a dicséretes példát követni.

I. Tudományos előadások.

1. A múlt évi program csekély eltéréssel megvalósult. Az 1912—13. évi ciklusban megtartott előadások:

1. 1912. november 30-án: Dr. Finkey Ferenc.
2. 1912. december 7-én: Dr. Kiss Géza.
3. 1913. január 18-án: Dr. Menyhárh Gáspár.
4. „ január 25-én: Dr. Kenyeres Balázs.
5. „ február 2-án: Dr. Boér Elek.
6. „ „ 8-án: Dr. Navratil Ákos.
7. „ „ 15-én: Dr. Kolosváry Bálint.
8. „ „ 22-én: Dr. Deák Albert.
9. „ márczius 1-én: Dr. Somló Bódog.
10. „ április 12-én: Dr. Borbély Sándor.
11. „ november 22-én: Dr. Meltzl Balambér: Az ó-babyloni perrend.
12. 1913. november 8-án: a) Dr. Bochkor Mihály: Az ősi indus jog és Manu törvénykönyve s b) Dr. Büchler Pál: Manu törvénykönyvének fordítása az eredeti szanszkrit nyelvből.

2. Az 1913—14. évi ciklusra esőleg előadást tartottak:

a) 1913. december 6-án: Horváth Emil dr.: A parlamenti választói jogról; b) Dr. Horváth Jenő: Az európai koncert küzdelmei; c) Dr. Réz Mihály: Bosznia és Hercegovina közjogi helyzete.

Legközelebb előadást fognak még tartani: Dr. Biró Balázs és Dr. Kiss Géza szakosztályi tagok.

II. Szakosztályi kiadmányok.

Tudományos előadásaink a kiadmányok által mind szélesebb és szélesebb keretekben válnak ismeretesebbé s a szaklapok is mind inkább foglalkoznak szakosztályunk működésével.

A Jogállam 1913. évi 2. füzetében kiadmányunkat ekként méltatja:

„Kolozsvár jelentősége nem merül ki abban, hogy Erdély művelődési és tudományos központja, e városban többet kell látnunk: Kolozsvár délkeleti Magyarország nemzeti jellegét, kulturáját, a magyar állammal való benső egységét tartja fenn és védelmezi a nemzetiségek centrifugális törekvései ellen.

Erdély három-négy millió román lakossága Bukarestben keresi kulturája főhelyét, a szász nemzetiség hajlandó meghúzódni ősi kis városaiban, a melyek kétségkívül sok becses emléket őriztek meg az ezredéves Magyarországnak s abban méltánylandó szerepet tölthettek be mindenkor.

Sokszorosan növekedik tehát a fontossága annak, hogy Erdély egyetlen művelődési góczpontja, a mely az irodalom, művészet, tudomány haladását követni tudja, rendíthetetlenül a magyarság *nemzeti eszményeit* szolgálja.

Az előttünk fekvő könyv olvasása közben első sorban ez a kissé érzelmi momentum lesz urrá rajtunk. Öröm fog el bennünket, hogy Magyarország kisebbik fővárosa ily magas színvonalú és országos jelentőségű tudományos testületet volt képes megteremteni és két évi ily tartalmú munkásságáról tud beszámolni.“

A többi szaklapok és a napi sajtó is nagy elismeréssel méltatták szakosztályunk munkálkodását.

Legújabbban a „Turáni Társaság“ fordult az E. M. E.-hez, hogy kooperációra bírja, mivel az asszír s szumir nyelv, *jog* és művelődési viszonyok feltárása, valamint a fajrokon népek ismeretése terén kifejtett állandó, értékes munkáját a Turáni Társaság különös becsben tartja.

Eme tények méltó elismerésül szolgálhatnak azért a fáradságért, a mit szakosztályunk minden egyes működő tagja kifejtett. Buzdító arra, hogy munkásságunkban nem szabad lankadni, hanem a *helyesnek, közérdekűnek* jelentkező cél felé kitartással, fokozott energiával kell haladni.

Az elmúlt ciklus előadásait a szerkesztő bizottság most ren-dezi sajtó alá és pedig akként, hogy:

Dr. Bochkor Mihály előadása és Manu törvénykönyve egy füzetben külön és a többi előadások egy füzetben megint külön fognak megjelenni.

A szakosztály határozatához képest 300—300 példányban fognak megjelenni, amiből a tagoknak és tiszteletpéldányul 250 pld. lesz igénybe véve és csak a többlet fog könyvpiacra kerülni.

Itt kívánok rátérni arra, hogy a nagyméltóságú m. kir. kultuszminiszter úr 1913. V/30-án 520/913. szám alatt (100/913) 2000 korona segélyben részesítette szakosztályunkat azzal a meghatározással, hogy e két ezer korona felerészben az 1911/912. évi; másik fele az 1912/1913. évi szakosztályi előadások *kiadására* és az előadók díjazására lesz fordítandó. Ezzel az összeggel és a szakosztályi átalánynak 1913. évi maradványával kívánjuk fedezni a sajtó alá kerülő kiadványunkat és az előadói tiszteletdíjakat.

Az 1913/914. évi ciklus kiadásaira az államsegély utalványozását kérni fogjuk különös tekintettel Manu törvénykönyvének kiadására.

A kiadások fedezetére van ezidő szerint:

a) államsegélyben — — — — — 2000 K — f.

b) szakosztályi átalánymaradványban 1295 K 20 f.

A nyomdai költség fedezetén fölül maradó összeget aránylagosan az előadók között fogjuk felosztani.

III. Iskolán kívüli oktatás

A kereskedők szabad iskoláját szakosztályunk legutóbb az 1910/11. évben rendezte volt.

A folyó 1913/14. évben ez iskola újból megnyitandó lett volna, azonban ennek eleddig legyőzhetetlen akadályai vannak.

A kultuszminiszter 1910. V/28-án 40988. sz. alatt új szervezeti szabályzatot dolgozott ki.

Szakosztályunk fölterjesztésére az országos szabadoktatási tanács útján azt a választ kaptuk, hogy *szabadoktatási jellegű* működésünk a kereskedelmi tanfolyamokra fennálló szabályok keretén kívül esik s ez okból az iparoktatási főigazgatónak 741/913. sz. értesítése szerint csak abban az esetben tarthatnánk *500 K. segélyre* igényt, ha a „Kereskedők Szabad Iskoláját“ az említett 40988/910. számú rendeletnek megfelelően szerveznők.

A kultuszminiszter úr pedig abból az okból tagadta meg a segélynyújtást, mert a kereskedők szabad iskolájában folyó tanítás nem vonható az *általános ismeretet terjesztő* szabadoktatás körébe.¹

A szakosztály választmánya (az 1914. 1/9-én tartott ülésben) dr. Biró Balázs ügyvéd indítványára kimondotta, hogy „A Kereskedők Szabad Iskolája“ az eddigi keretekben az 1914/15. tanévben megnyitandó lesz.

Kimondotta, hogy a kolozsvári kereskedőkhöz, bankokhoz és a kereskedelmi iparkamarához anyagi támogatásért fölhívást intéz.

¹ L. 1912. évkönyv 88. lapján.

Kimondotta, hogy a tanfolyam megnyitása céljából az előmunkálatok mielőbb megindítandók s az elkészített tervezet a helyi viszonyok megfelelő ismertetése mellett a kereskedelemügyi miniszteriumhoz fölterjesztendő s ezekre való figyelemmel a segélyezés kérelmezendő.

A mélyen tisztelt közgyűlés a választmány ez intézkedéséhez hozzájárulva, egy nagyfontosságú helyi actió eredménydús fejlesztését mozdítja elő.

A szakosztály elnöksége a kifejtett irányban a szükséges intézkedéseket sürgősen meg fogja tenni.

IV. Népszerű ismeretterjesztő előadások.

Az 1913/914. évszakban a következő program alapján folytatjuk az ismeretterjesztő előadásokat.

A) Egyes előadások :

1913. november 14-én. *Dr. Konrádi Dániel* egyetemi magántanár :
a) Az állatok szerepe a fertőző betegségek terjesztésében ;
november 21-én. b) A száj szerepe a fertőző betegségek terjesztésében ;
november 28-án. *László Gyula* unitár. főgimn. tanár : Miképpen lehet az ipari munkások egészségét védeni ?
december 5-én. *Dr. Varju János* r. kath. főgimn. tanár : A sajtó és a társadalom ;
december 12-én. *Seprődi János* ref. főgimn. tanár : A magyar népdalról ;
december 19-én. *Hangay Oktáv* keresk. akad. tanár : Az édesítő anyagokról ;
1914. január 16-án. *Dr. Rosnyay Dávid* az Erd. Pártfogó-Egyesület titkára : A gyermekvédelem a büntetőjogban és a rendőrség ;
január 23-án. *Hüber Imre* r. kath. főgimn. tanár : a) A földgázzal (vetített képekkel) ;
január 30-án. b) A kőszó a természetben és az ember háztartásában (vetített képekkel) ;
február 6-án. *Dr. Biró Balázs* ügyvéd, egyet. magántanár : a kolozsvári czéhekről ;
február 13-án. *Dr. Pordea Gyula* ügyvéd : A váltó és annak szerepe a gazdasági életben, különös tekintettel kisiparunkra ;
február 20-án. *Asztalos Károly* polg. isk. tanár : A művészet és ipar ;
február 27-én. *Dr. Tóth György* kir. törvényszéki bíró : A háború és az ipar.
- Ezek az előadások a F. J. Tudományegyetem I. emelet IV. sz. termében tartatnak (Farkas-u. bejárat) este $1/28$ — $1/29$ órakor.

B) A polgári perrendtartásnak

az iparosokra és kereskedőkre vonatkozó fontosabb rendelkezései. (3 előadás).

Előadók: 1. *Dr. Biró Balázs* ügyvéd, egyet. magántanár.
2. *Dr. Tóth György* kir. törvényszéki bíró.
3. *Dr. Pordea Gyula* ügyvéd.

Az utóbbi előadások *helye és ideje* később fog meghatározatni.

A szabadoktatási tanács 280 K. segélyt helyezett kilátásba. Az eddig megtartott előadások látogatottsága tekintettel arra, hogy előadásaink tárgykörüknél fogva vetítéssel nem kísérhetők — csökkenő irányzatot mutat. A mozgófénykép színházakkal a reklámnélküli előadások nem bírják a versenyt. Ez általánosságban észlelt jelenség s a mi előadásaink sem képeznek kivételt a mozi hódításával szemben.

IV. Néphivatal.¹

A néphivatal azt a hivatást, a mely a szegény és tudatlan néposztály ingyenes jogi tanácscsal ellátásában áll, 1913. év folyamán is kellő buzgósággal teljesítette. Minden egyes hozzáforduló félnek ügye természetéhez képest segítségére volt jogai megvédésében, kérelmei elérésében. Ha pedig az ügyállásából azt látta, hogy annak megindítása, tovább folytatása a félre morális, vagy existenciális hátrányokkal jár, az illetőt a reá nézve hátrányos lépések megtételéről meggyőzéssel lebeszélni igyekezett.

Sajnos, egy téren a hivatal ténykedése a legtöbb esetben csak az illetőnek megvigasztalására, a további életküzdelemre való bátorításra szorítkozhatott. Ez a tér a *segélyezés*. Számos eset merült fel ugyanis, midőn egyesek azért fordultak a hivatalhoz, hogy nyomorúságán segítsünk. Ily esetekben Kolozsvár városához fordultunk, mely a városban illetékes szegényeket anyagi erejéhez képest havi 4—6 kor. segélyben részesítette is; oly esetben azonban, ha az illető nem volt kolozsvári illetőségű, bizony tanács-talanul állottunk. Számos esetben vitás az ily nyomorban sinylődők illetősége és az ilyenek illetősége elismerésétől minden község irtózik, mert annak elismerése súlyos terheket ró a községi pénztárra. Az ilyen esetekben munkaalkalom szerzése, vagy a könyöradomány az az eszköz, a mivel a nyomorban sinylődőt támogathatnak. A munkaszerzést mindenkor megkíséreljük, azt azonban, hogy az illetőnek éhségét lecsillapítsuk, vagy neki éjjeli pihenőhelyet biztosíthassunk, minthogy városunkban oly intézmények, melyek a szegénységet rendszeresen leküzdeni igyekeznének, nincsenek, el nem érhetők.

A Néphivatal vezetője Dr. Pavlik Sándor a város polgár-

¹ E jelentést az ügyrend értelmében Dr. Pavlik Sándor tb. főjegyző, a néphivatal vezetője állította össze.

mestere meghívására az év október havában résztvett azon a tanácskozáson, melyen a helybeli jótékony-egyletek működése sikerének emelésére a jótékony-egyletek contactusba hozása proponáltatott. Akkor az ott elnöklő helyettes polgármester úrnak saját személye részéről egy beadványt is nyújtott át, melyben kifejtette a szegény-segélyezésnek az illetőségi törvényi rendelkezések megköti intézkedései folytán napról-napra felmerülő nehézségeit, javaslatot tett arra, hogy a törvény ezen rendelkezései módosítása végett a város éljen felirati jogával, javaslatot tett arra, hogy a városban, annak külterületén egy szegénytelep létesíttessék, amelyben a segélyezés első sorban a foglalkoztatásra lenne alapítva, felemlítette, hogy a jótékony-egyletek működését is hajlandó volna támogatni azzal, hogy a segélyezendőkről információkat szerezne be és adna az egyesületeknek. Ezt a beadványt a helyettes polgármester úr kézhez vette, a fentemlített tanácskozó értekezleten, azonban épen a benyújtó kérelmére nem tárgyalatott, nehogy a jótékony-egyletek kapcsolatba hozásának kérdésére zavarólag hasson.

A Néphivatal ügyforgalma 1913. évben a következő volt:

Közigaztási ügy	--- -- -- -- -- -- -- -- --	105
Jogi ügy	--- -- -- -- -- -- -- -- --	178
Adóügy	--- -- -- -- -- -- -- -- --	60
Administratívó ügy	--- -- -- -- -- -- -- -- --	2

Összesen: 345

Az ügyforgalom terén bár nem jelentékenyen, de mégis visszaesés mutatkozik, a mennyiben 1912. évben 406 ügy nyert a hivatalban elintézését.

Megállapítható azonban az, hogy bár a mióta fenáll a Néphivatal 1913. évet kivéve évről-évre emelkedőben volt az ügyforgalom, mégis ez a forgalom nem látszik kielégítőnek.

Ha azt mondhatnók, hogy a pauperismus városunkban és környékén csökken, ha azt mondhatnók, hogy a nép jogi érzéke oly fejlődött, hogy nem szorul reá intézményünkre, ez esetben az ügyforgalom stagnálásával nem kellene komolyan törődnünk. De mert sajnos, az 1912—13. évek köztudomásulag és 1913. különösen a nyomorúság évei voltak és mert napról-napra látjuk azt a sötétséget, a melyben a mi népünk él, akkor a hivatal ügyforgalmának stagnálásával igenis foglalkoznunk kell. Ezt a stagnálást egyrészt annak tudhatjuk be, hogy a mint fentebb említve volt, segélyt nemcsak a Néphivatal nem nyújthat, de a város is nélkülözi a rendszeres szegényügyi intézményeket, másrészt pedig azért nem nő az ügyforgalom, mert a zugirások még mindig karmaik közt tartják azokat, a kiből egyetlen koronát kizsákmányolhatnak.

Az ügyforgalom ezen stagnálása indította a hivatal vezetőségét arra, hogy röpczedulákat állított elő, s azt a nép között terjeszteni igyekszik. Ezeket a czedulákat meg van írva, hol és mikor vehetik igénybe a hivatalt. Ezeket kitanítjuk arra is a

közönséget, hogy a hivatal kívánatra a hozzáfordulóknak leveleket is felolvas és megír. Persze erről az frástudók szereznek tudomást, de általuk beszivárog a nép közzé is ez a hír és előbb-utóbb a nép ügyes-bajos dolgait a levelezés terén is mi fogjuk lebonyolítani.¹

Kérelemmel éltünk ezenkívül az igazságügyminiszter úrhoz és általa a belügyi- és pénzügyi miniszter urakhoz, hogy oly értelmű rendelkezést bocsátana ki a kormányzata alá tartozó hatóságokhoz, miszerint azok — azért, hogy a Néphivatalról minél szélesebbkörű néprétegek szerezhessenek tudomást — a szegénysorsúnak látszó felek részére kibocsátott kiadványokra nyomassák reá a Néphivatalnak részükre megküldendő bélyegzőjét. E bélyegzős feljegyzés a hivatal hollétéről és hivatalos óráiról, s arról, hogy szegény embereknek ingyen ad jogi tanácsot, igen alkalmas a közönséget fölvilágosítani.

A hivatal tanácsadói ma is azok, kik a hivatal beállításakor erre felkérettek: dr. Pordea Gyula és dr. Török István ügyvédek, dr. Wertheim Mór és dr. Gaál Zsigmond pénzügyi és dr. Marinka Lajos és dr. Pavlik Sándor közigazgatási tisztviselők.²

A néphivatal költségvetési tételei 1914. évre.

Bevételek:

Maradvány	--- --	756 K 97 f.
Államsegély	--- --	3000 K — f.
		<hr/>
		3756 K 97 f.

Kiadások:

Személyi kiadások	--- --	1920 K — f.
Dologi kiadások	--- --	1836 K 97 f.
		<hr/>
		3756 K 97 f.

V. Tüdőbeteg gondozó-intézet.

Az 1913 február 8-án tartott szakosztályi közgyűlés az elnökséget megbizta, hogy az ugyanakkor elfogadott ügyrend értelmében a dispensaire-hölgybizottságot megalakítsa.

Az elnökség e megbízatásnak megfelelően, 1913. február 17-re alakuló gyűlést hívott egybe, a melyen Kolozsvár hölgytársadalmának a jótékonyág terén kiváló sikerrel működő és minden czélért lelkesedni tudó tagjai szép számban jelentek meg. Az alakuló gyűlésen az elnöki tisztet dr. Farkas Lajos szakosztályi elnökünk látta el.

Elnöki megnyitásában meggyőző közvetlenséggel és meleg szívvvel ecsetelte az emberi társadalomnak a tüdőbetegséggel szem-

¹ A röpczedulák hatása az 1914. évben már megnyilvánult, a mennyiben az ügyszámok aránylag magasra szöktek.

² A bánffyhunyadi néphivatal működését még meg sem indította, úgyhogy ezirányú szervező munkálkodásunk teljesen céltalan. A vidéki kisebb központok nem alkalmasok arra, hogy a népjóléti intézmények áldásos működésüket ide kiterjeszthessék.

ben való helyzetét és a tüdőbetegeknek a társadalomban való veszélyes és veszélytelen elhelyezkedését.

Rámutatott arra a jelenségre, hogy minő meggondolás nélkül érintkezünk a tüdőbetegekkel, a míg nem tudjuk, hogy valaki tüdőbetegségben szenved és azután minő borzongás és mindenféle jogosulatlan félelem fogja el a közönség nagyrészét, mihelyt tudja, hogy valaki tüdőbeteg. És itt rátért arra a szent legendára, hogy a midőn az Ur Jézus egy alkalommal útjában egy döglött kutyát talált és az őt kísérő tanítványok orrukát befogva, undorral kerülték ki, az Údvözítő csendesen megállott és elmerülve szemlélte. Azután a tanítványok felé fordulva így szólt: „Miért undorodtok, nézzétek szegénynek milyen *szép fehér* fogai voltak“.

Valóban úgy van — folytatta az elnök — a természetnek nincsen csunya dolga. Ha szeretettel fognak önök is a gondozó szegény betegeinek hajlékában megjelenni, meg fogják ott találni a *szépet* is a szenvedő embertársban: az *embert*, a mint megtalálta a magyar király-leány: Szent Erzsébet is az ő fekélyes betegeiben.

A hölgybizottság nemes idealizmussal és szeretettel meg fogja találhatni a tüdőbetegség elleni küzdelemben azt, a mi ebben a nagy és a nemzeti erő szempontjából kitarásaiban ma meg sem mérhető munkában szép és gyönyörűséges.

Utalt a jelenlevő hölgyek ismert áldozatkészségére, altruisztikus munkálkodására és meleg emberbaráti szeretetére, a melyek a legnagyobb garantiát nyújtják a tekintetben, hogy a hölgybizottság feladatát a legnagyobb sikerrel fogja megoldani.

II. A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után *dr. Filep Gyula* egyetemi magántanár, vármegyei főorvos tartotta meg nagyértékű előadást: a tüdőbeteggondozás fontosságáról.

III. Ezt követőleg elnök fölkerésére titkár ismertette a hölgybizottság megalakítására vonatkozó előzetes értekezletek eredményeit s ezután a választások egyhangúlag a következőleg ejtettek meg:

Díszelnökök: Br. Bánffy Zoltánné, br. Bánffy Ernőné, br. Jósika Samuné, Neuberger Zsigmondné, br. Wesselényi Miklósné (ifj.).

Ügyvezető elnökök: Báró Bornemissza Elemérné, Hirsch Adolfné.

Aelnökök: Dr. Óvári Elemérné, Peielle Róbertné.

Ellenőr: Dr. Csernátony Gyuláné.

Szaktitkár: az intézet orvosa.

Hölgytitkár: Dr. Steiner Pálné.

Ügyvezető-t.: Harmath Győző dr.

Elnök üdvözölte a megválasztott tisztikart és ezzel a dispensaire-hölgybizottságot megalakultnak jelentette ki.

IV. Ügyvezető elnök: Báró Bornemissza Elemérné az elnöki széket elfoglalta.

A hölgybizottság kívánságára jegyzővé választott: dr. Somodi Andor városi fogalmazó.

Ugyancsak a hölgybizottságnak 1913. október 9-én tartott ülésében jegyzővé választott: Pogány Elza úrleány és a pénzfárnokságra megnyertük Ferenczy Gyula bankigazgató urat. Ezzel a tüdőbeteggondozó-intézet szervezete teljessé válván, a jövő fogja megmutatni, hogy társadalmunk ezt az országos actiót mily mérvben tudja helyileg kifejleszteni.

Mi a legnagyobb reménnyel nézzük azt a fenségesen szép társadalmi ténykedést, amely már is jótékonyan érezteti hatását és anyagiakban is nem várt eredményeket ért el.

Szakosztályunk e helyen is a legnagyobb és legőszintébb köszönetnyilvánítást kívánja kifejezésre juttatni a hölgybizottság fáradhatatlan munkássága elnökségének, választmányának és a munkában részt vett minden egyes tagjának a nemescélú munkában kifejtett buzgóságért és ügyszeretetért.¹

A dispensaire működéséről csak örvendetes tényekkel számolhatunk be.

Az 5000 korona évi államsegély felemelése — tekintettel arra, hogy az országban nagy számban állítottak fel tüdőbeteggondozó intézetek — elérhető nem volt.

Kolozsvár sz. kir. város közgyűlése azonban nemes megértéssel a 2000 kor. segélyt 1913. évtől kezdve 3000 koronára emelvén föl, anyagilag passiv helyzetbe nem jutottunk.

Kolozsmegye is évi 200 korona segélyt biztosított a tüdőbeteggondozó intézetnek s a 881/914. B. alispáni utalvány alapján az első 200 koronát már meg is kaptuk.

A hölgybizottság lelkes tevékenysége a legnagyobb biztosítékot nyújtja, hogy fokozatos fejlesztés mellett anyagi zavarokkal nem fogunk küzdeni.

Az intézet vezetését a belügyi kormány 1913. szeptember 26-án br. Müller Kálmán orsz. bizottsági elnök útján fölülvizsgáltatta. A fölülvizsgálatnál a kiküldött kormánybiztos szakosztályi elnökünk kalauzolta. A vizsgálat a legnagyobb megelégedés és elismerés kifejezésre juttatásával végződött. Ezáltal a vezető orvosnak a szakyszerű vezetésért a legnagyobb erkölcsi elismerést juttatta. Ehhez szakosztályunk is a legkézségesebben csatlakozik.

II. Az orvosi titoktartás szempontjából az 1913. év érdekes forduló pontot jelent. A tények kényszerítő hatása minden theoriát megdőnt.

A francia orvosi akadémia öt évi tárgyalás után kimondotta, hogy az orvos, aki betegén tuberkulózist diagnosztizál, nem vét az orvosi titoktartás ellen, amidőn ezt a hatóságnak tudomására hozza.

Az orvosi akadémia kimondotta, hogy:

a) fontos államérdék, hogy a tüdővész minden esete kötelezőleg bejelentessék.

¹ A munkásság részletes ismertetése a hölgybizottság választmányának jelentésébe tartozik s így arra nem terjeszkedhetünk ki.

b) A bejelentés felvételére s a prophylaxis szabályainak végrehajtására külön orvosi hatóságot kell szervezni, amely azonban *hivatali titoktartás kötelezettsége* mellett jár el.

3. A bejelentés után kötelessége a közhatóságnak, hogy a szegénysorsú tüdőbetegekről kellően gondoskodjék és családját segítse.

Magyarországon a 191049/913. VII. b. sz. belügyminiszteri rendelet intézkedik a tüdőbetegek kötelező bejelentéséről és a lakás fertőtlenítéséről.

A dispensaireknek bár kifejezett hatáskör nem jutott, de a működés köre által adva van a tevékenység iránya és köre.

Szakosztályunk hálás köszönetét nyújtja a dispensairebizottság minden egyes tagjának, a dispensaire vezető orvosának és az intézet fáradhatatlan személyzetének azért a szép eredményért, amelyet az intézet rövid fennállása után a múlt évben is elért.

Kimutatás a dispensaire 1913-ik évi összes működéséről. Új jelentkező: 329; helybeli: 278; vidéki: 51; ismét jelentkezett: 4016; összes betegforgalom: 4345; köpetvizsgálat pozitíves: 26; negatíves: 169; kétséges: 7; köpetet nem hozott: 127; tbc nyílt: 166; tbc. zárt: 115; tbc. I. fokú: 178; tbc. II. fokú: 89; tbc. III. fokú: 14; nem tbc.: 32; fizikális vizsgálatra nem jelent meg: 16; családi vizsgálatok száma: 32 (109 taggal); I-ső ancettőri látogatás: 180; ellenőrző látogatás: 75; szociális viszonyok jók: 70; tűrhetőek: 88; rosszak: 97; természetben segítettek száma: 350; tejutalvány száma: 353; rizsliszt utalvány száma: 127; húsutalvány száma: 146; segélyutalvány összes száma: 626. Kiosztatott: 5003 l. tej; 380 kg. rizsliszt; 2103 adag hús; specifikus (oltásos) kezelésben részesült: 41; specifikus oltás eszközöltetett: 191; gyógyszersegélyezésben részesült: 181; gyógyszersegélyezés történt: 277; az eszközölt köpetvizsgálatok száma: 275; az eszközölt vizeletvizsgálatok száma: 287; fertőtlenítő szer adatott: 1729; hatósági fertőtlenítés eszközöltetett: 58; kórházi elhelyezés: 30; az országos betegápolási alap terhére történt rendelések száma: 2813.

II. *A dispensaire* 1914. évi költségvetése:

Bevételek: 1. Államsegély 5000 kor.; 2. Városi segély 3000 kor.; 3. Vármegyei segély: 200 kor.; 4. Hölgybizottsági gyűjtés és egyéb átmeneti bevételek: 3543 kor. 20 fillér; 5. Maradvány circa 1333 kor. 33 fillér. Összesen: 13076 kor. 53 fillér.

Kiadások: 1. Leltári tárgyakra 400 kor.; 2. Adminisztrációra 6750 kor.; 3. Segélyekre 2600 kor. Összesen: 9750.

Szakosztályunk működési köre a tudomány művelése mellett a jelenkor kívánalmainak megfelelő szociális tevékenység terén is megtalálta azt a mezőt, amelyen a magyar kultúra megerősödését sikerrel munkálhatja.

Azt hisszük, hogy az E. M. E. a mi viszonyaink közepette az által támogatja leghelyesebben a magyar kultúra ügyét, ha központosított szervezésében helyet talál mindaz a tevékenység, amely direct, vagy indirect működésével ebben a hazarészben a magyarság eszméjét, megerősödését és a magyar állam kulturális feladatainak megvalósítását van hivatva szolgálni.

Szakosztályunk az E. M. E. kebelében oly intézményeket valósított meg, amelyek a kor kívánalmaiként amugy is létre jöttek volna. De ez intézmények által az E. M. E. — anélkül, hogy

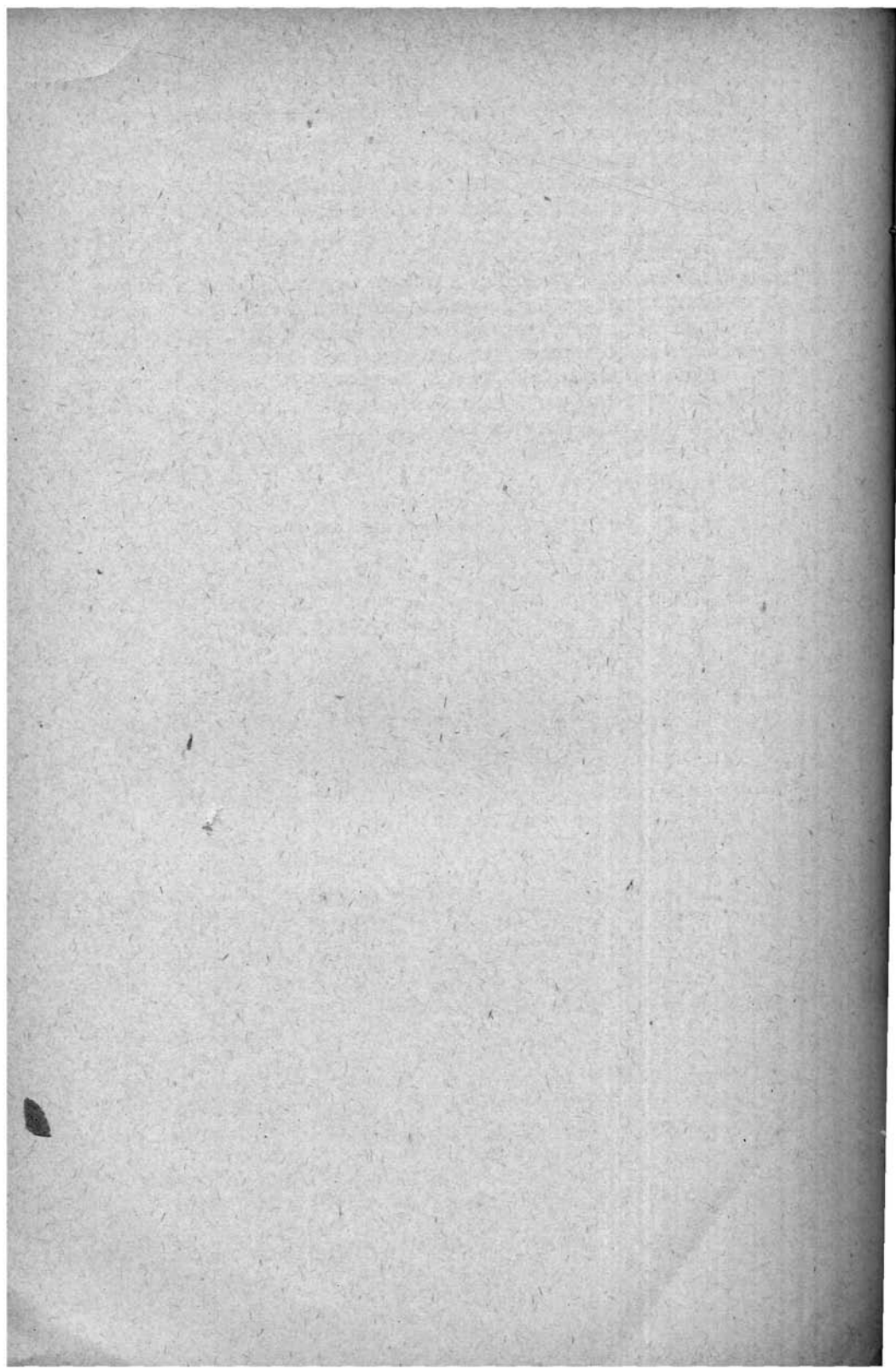
eddiggi céljaiban gátolva volna — kifelé, a nagyközönség előtt megnőtt, vagyis ma sokkal többek előtt ismert tényező, mint volt a szakosztály működésének megkezdése előtt.

Szakosztályunk működése segített fölfokozni azt az érdeklődést, amely az utóbbi években az E. M. E. felé fordult.

Ez az érdeklődés, hogy mit jelent, azt leginkább akkor értékelhetjük, ha figyelembe vesszük, hogy a túlfajlett központtól távol eső erdélyi részekben a magyarság nélkülözte a magyar szociális és tudományos élet irányítására alkalmas decentralizált szervezet.

Az E. M. E.-nek muzeális céljai mellett e hazarészben ez a legtermészetesebb hivatása s ennek keretében szakosztályunk a jog- és társadalomtudományok elméleti és gyakorlati művelésével rövid fennállása óta a magyar kultúra munkálásának hatékony tényezője volt és az kell, hogy legyen a jövőben is.

Dr. Tóth György.

Vagyon-kimutatás és zárszámadás
1913-ról

(1913 januárius hó 1-től 1913 december hó 31-ig)

Költségvetés 1914-re.

Mérleg-számla

	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
Cselekvő vagyon.								
Értékpapír.								
<i>Alaptőke</i>								
4 ^o / _o Magyar korona járadék —			339400	—				
4 ^o / _o Földteherm. kötvény — —			91200	—	430600	—		
<i>Országház-alap</i>								
4 ^o / _o Magyar korona járadék — —			200	—				
4·2 ^o / _o Egyesített járadék — — —			2900	—				
1860-as sorsjegy — — — —			1000	—				
4 ^o / _o Magyar földteherm. kötvény			62000	—	66100	—		
<i>Építési aranyalap</i>								
4 ^o / _o Magyar korona járadék —					18400	—		
<i>Haynald-alap</i>								
4 ^o / _o Erdélyi úrbéri járadék — —					4000	—		
<i>Természethistóriai pályadíj-alap</i>								
4 ^o / _o Magyar korona járadék —					2400	—		
<i>K. Finály Henrik emlékdíj-alap</i>								
4 ^o / _o Magyar korona járadék —					1300	—	522800	—
Takarékbetétek.								
Kovács Sámuel-alap — — — — —					3198	98		
Lendvay Emil-alap — — — — —					8065	—		
Alaptőke — — — — —					36035	94		
Építési aranyalap — — — — —					8576	09		
Természethistóriai pályadíj-alap					11411	01		
Tartalékalap — — — — —					14558	50		
Országház-alap — — — — —					2603	86	84449	38
Követelések.								
<i>Alaptőke</i>								
Szabó Károlyné — — — — —					12000	—		
<i>Építési arany-alap</i>								
Dr. Szádeczky Béla K 853·65	73	65	780	—				
Érem és régiségár K 4265·88	287	40	3978	48				
Növénytár — — — — —			79	84				
Állattár — — — — —	570	53	8444	07	13282	39		
<i>Építési aranyalap kamat</i>	931	58			931	58		
<i>Természethistóriai pályadíj-alap</i>								
Állattár — — — — —					600	—		
<i>Tartalékalap</i>								
Állattár — — — — —					3000	—		
Bölcsészettudományi ————— kosztály					62	30		
Ujfalvy kiadványok — — — — —					1000	—		
Jubileumi album — — — — —					1500	—	32376	27
Áthozat korábbi évekről — — —			7112	21				
Folyó évi elővitel — — — — —			1609	68	8721	89		
Készpénzkészlet — — — — —					7927	25	16649	14
							656274	79

Lendvay Emil s. k.

Dr. Farkas Lajos s. k.

Dr. Szabó Dénes s. k.

1913 december 31-én

	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
Szenvedő vagyon.						
<i>Alaptőke</i>						
Értékpapírok — — — — —	430600	—				
Követelés — — — — —	12000	—				
Takarékbetét — — — — —	36035	94	478635	94		
<i>Országház-alap</i>						
Értékpapírok — — — — —	66100	—				
Takarékbetétek — — — — —	2603	86	68703	86		
<i>Építési aranyalap</i>						
Értékpapírok — — — — —	18400	—				
Takarékbetét — — — — —	8576	09				
Követelések — — — — —	13282	39	40258	48		
<i>Haynald-alap</i>						
Értékpapírok — — — — —			4000	—		
<i>Tartalék-alap</i>						
Takarékbetét — — — — —	14558	50				
Követelések — — — — —	3000	—	17558	50		
<i>Természethistoriai pályadíj-alap</i>						
Értékpapír — — — — —	2400	—				
Takarékbetét — — — — —	11411	01				
Követelés — — — — —	600	—	14411	01		
<i>Lendvay Emil-alap</i>						
Takarékalap — — — — —			8065	—		
<i>Kovács Sámuel-alap</i>						
Takarékbetét — — — — —			3198	98		
<i>K. Finály Henrik pályadíj-alap</i>						
Értékpapír — — — — —			1300	—		
<i>Hitelezők</i>						
Haynald kamat alap — — — — —	193	20				
Építési aranyalap kamat — — — — —	824	81				
Kiadványok — — — — —	236	84				
Br. Sennyei okmánytár — — — — —	1000	—				
K. Finály H. emlékdíj kamat — — — — —	106	—				
Orvostud. szakosztály — — — — —	163	11				
Jubileumi-alap — — — — —	250	—				
Dologi kiadások — — — — —	361	84				
Népszerű előadások — — — — —	170	82				
Néphivatal — — — — —	756	97				
Kereskedők szabad iskolája — — — — —	5	—				
Természettud. szakosztály — — — — —	6558	40				
Jogi szakosztály — — — — —	3369	54				
Tüdőbeteggondozó intézet — — — — —	1207	—				
Jogtud. szakoszt. titkári jut. alap — — — — —	231	—				
Államsegély — — — — —	3708	49				
Milleniumi irodalmi alapítvány — — — — —	1000	—	20143	02	656274	79
					656274	79

Br. Mannsberg Sándor s. k.

Tanács József s. k.

Veszteség- és nyereség-számla

	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
Kiadás.						
<i>Szakosztályi kiadások</i>						
Bölcsészettudományi szakosztály —	2200	—				
Orvostudományi —	2200	—				
Természettudományi —	2200	—				
Jogtudományi —	1500	—	8100	—		
<i>Esterházy-alap kamat</i> — — — — —			400	—		
<i>Dotációk</i>						
Tartalékalap — — — — —	1000	—				
Kiadványok — — — — —	500	—	1500	—		
<i>Kegydíj</i> — — — — —			819	96		
<i>Dologi kiadások</i> — — — — —			8720	—		
<i>Tiszteletdíj</i> — — — — —			2600	—		
<i>Személyi kiadások</i> — — — — —			12707	72		
<i>Költségek</i> — — — — —			2661	21	37508	89
					37508	89

Lendvay Emil s. k.

Dr. Farkas Lajos s. k.

Dr. Szabó Dénes s. k.

1913 december 31-én

	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
Bevétel						
<i>Állami járulék</i> — — — — —			10000	—		
<i>Értékpapír kamat</i> — — — — —			19873	80		
<i>Kamatok</i> — — — — —			2713	41		
<i>Rendes tagdíj</i> — — — — —			2854	—		
<i>Pártoló tagdíj</i> — — — — —			458	—	35899	21
<i>Elővitel 1914. évre</i> — — — — —					1609	68
					37508	89

Br. Mannsberg Sándor s. k.

Tanács József s. k

BEVÉTEL

1913 januárius 1-től

	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
<i>Alaptőke</i>						
K 339400.— 4 ^o / _o Magyar koronajáradék			13576	—		
„ 91200.— 4 ^o / _o Földteherm. kötv.			3648	—		
„ 12000.— Szabó Károlyné — — —			720	—		
„ 36035·94 betét kamatai — — — —			1742	40	19686	40
K 478.635·94						
<i>Országház-alap</i>						
K 200.— 4 ^o / _o Magyar koronajáradék			8	—		
„ 2900.— 4·2 ^o / _o Egyesített járadék —			121	80		
„ 1000.— 1860-as sorsjegy — — —			40	—		
„ 62000.— 4 ^o / _o M. földteherm. kötv.—			2480	—		
„ 2603·86 betét kamatai — — — —			131	86	2781	66
K 68703·86						
<i>Építési aranyalap</i>						
K 18400.— 4 ^o / _o Magyar koronajáradék			736	—		
„ 8576·09 betét kamata — — — —			341	43		
„ 780.— Dr. Szádeczky Béla — — —			55	95		
„ 3978·48 Érem és régiségtár — — —			203	10		
„ 79·84 Növénytár — — — —			—	—		
„ 8444·07 Allattár — — — —			538	33	1874	81
K 40258·48						
<i>Haynald-alap</i>						
K 4000.— 4 ^o / _o Erdélyi úrbéri kötv. —					193	20
<i>Tartalék-alap</i>						
K 13842·11 betét (K 1000.— dotatioval)						
„ 716·39 tőkés kamat — — — —					716	39
„ 3000.— állattár — — — —						
K 17558·50						
<i>Természethistóriai pályadíj-alap</i>						
K 2400.— 4 ^o / _o Magyar koronajáradék			96	—		
„ 600.— Allattár — — — —			—	—		
„ 10774.— betét — — — —			—	—		
„ 636·05 tőkés kamat — — — —			540	05	636	05
K 14411·05						
<i>Kovács Sámuel-alap</i>						
K 3059·78 betét — — — —						
„ 139·20 tőkés kamat — — — —					139	20
K 3198·98						
Átvitel — — —					26027	71

1913 december 31-ig

KIADÁS

	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
<i>Különféle kiadások</i>						
Nyomtatványok, portók stb. — — —					2661	21
<i>Államsegély</i>						
Régiségtár — — — — —			32100	—		
Könyvtár — — — — —			7500	—		
Könyvtár segédőri javad. — — — —			1400	—		
Ásványtár — — — — —			4000	—		
Állattár — — — — —			6000	—		
Növénytár — — — — —			—	—		
már felvéve — — — — —	1291	51	—	—		
1914-re átvitel — — — — —	3708	49	5000	—	56000	—
<i>Tiszteletdíjak</i>						
Titkár — — — — —			1200	—		
Pénztáros (alapítványra befizetve) — —			1000	—		
Ügyész — — — — —			400	—	2600	—
<i>Dologi kiadások</i>						
Állattár — — — — —			1400	—		
Könyvtár — — — — —			3120	—		
Ásványtár — — — — —			1400	—		
Növénytár — — — — —			—	—		
1914-re átvitel — — — — —	361	84	—	—		
már felvéve — — — — —	1038	16	1400	—		
Régiségtár — — — — —			1400	—	8720	—
<i>Szakosztályi kiadások</i>						
Orvostudományi — — — — —			2200	—		
Bölcsészettudományi — — — — —			2200	—		
Természettudományi — — — — —			2200	—		
Jogtudományi — — — — —			1500	—	8100	—
<i>Esterházy-alap kamat</i>						
Régiségtár — — — — —					400	—
<i>Haynald-alap kamat</i>						
Növénytár átvezetése — — — — —					193	20
<i>Tartalékalap</i>						
Tőkésített jövedelem — — — — —					716	39
<i>Természethistóriai pályadíj-alap</i>						
Tőkésített jövedelem — — — — —					636	05
Átvitel — — — — —					80026	85

BEVÉTEL

1913 januárius 1-től

	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
<u>Áthozat — — —</u>					26027	71
<i>Lendvay Emil-alap</i>						
K 6690'83 betét — — — — —						
„ 374'17 tőkés. kamat — — — — —					374	17
„ 1000'— 1913. évi lefizetés — — — — —						
K 8065'—						
<i>Állami járulék</i>					10000	—
<i>Államsegély</i>					56000	—
<i>Rendes tagdíj</i>					2854	—
<i>Pártoló tagdíj</i>					458	—
<i>Folyószámla kamatok</i>					119	15
<i>Elővitel 1914. évre</i>					1609	68
					97442	71

Alapok gyarapodása:

Tartalékalap — — — — —	K 1716'39
Természethistóriai pályadíj-alap — — — — —	„ 636'05
Lendvay Emil-alap — — — — —	„ 1374'17
Kovács Sámuel-alap — — — — —	„ 139'20
	<u>K 3865'81</u>

Lendvay Emil s. k.

Dr. Farkas Lajos s. k.

Dr. Szabó Dénes s. k.

1913 december 31-ig

KIADÁS

	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
<u>Áthozat — — —</u>					80026	85
<i>Kovács Sámuel-alap</i>						
Tőkésített jövedelem — — — — —					139	20
<i>Lendvay Emil-alap</i>						
Tőkésített jövedelem — — — — —					374	17
<i>Dotatiók</i>						
Tartaléktőke — — — — —			1000	—		
Kiadványok — — — — —			500	—	1500	—
<i>Kegydíj</i>						
László József — — — — —					819	96
<i>Építési aranyalap kamat</i>						
Régiségtárnak kifizetve — — — — —			1050	—		
Átvezetve — — — — —			824	81	1874	81
<i>Személyi kiadások</i>						
Könyvtár — — — — —	6898	27				
le államsegélyből — — — — —	1400	—	5498	27		
Ásványtár — — — — —			1770	94		
Régiségtár — — — — —			2133	26		
Növénytár — — — — —			1305	33		
Állattár — — — — —			1999	92	12707	72
					97442	71

Br. Mannsberg Sándor s. k.

Tanács József s. k.

Költségvetés az 1914. évre.

Bevételek:

Pénztári készlet	---	---	---	---	---	---	---	---	---	K 7927 25
Értékpapiros kamatai	---	---	---	---	---	---	---	---	---	K 17224.—
Jelzálog kölcsön kamatai	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 720.—
Tagsági díjakból várható	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 3500.—
Az Országház-alap egy évi jövedelme	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 2761'63
Az alaptőke készpénzének kamata egy évre és dotatió	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 1501'50
Milleniumi irodalmi alapítvány	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 500.—
Állami járulék	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 10000.—
Államsegély	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 55000.—
Összes bevétel:										K 91207'13

Kiadások:

A 4 szakosztálynak, a 3 réginek à 2200.—, a joginak K 1500.—										K 8100.—
A könyvtárnak dologi kiadásokra	K	3120.—								
személyi kiadásokra	„	4180.—								
segédőri javadalmazásra	„	1400.—								
államsegélyből	„	6500.—							„	15200.—
A régiségtárnak dologi kiadásokra	K	1400.—								
személyi kiadásokra	„	2000.—								
rendes államsegély	„	17100.—								
rendkiv. „	„	15000.—							„	35500.—
Az állattárnak dologi kiadásokra	K	1400.—								
személyi kiadásokra	„	2000.—								
államsegély	„	6000.—							„	9400.—
A növénytárnak dologi kiadásokra	K	1400.—								
személyi kiadásokra	„	1500.—								
államsegélyből	„	5000.—							„	7900.—
Az ásványtárnak dologi kiadásokra	K	1400.—								
személyi kiadásokra	„	1500.—								
államsegélyből	„	4000.—							„	6900.—
Esterházy-alap kamatai	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 400.—
Központi igazgatásra										
a pénztárosnak	K	1000.—								
a titkárnak	„	1200.—								
az ügyésznek	„	400.—							„	2600.—
Vegyes kiadásokra	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 1887'11
László József kegydíja	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 820.—
Gróf Mikó Imre műveinek kiadására	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 500.—
Magoss Irén végkielégítésére	---	---	---	---	---	---	---	---	---	„ 2000.—
Összes kiadás:										K 91207'11

Jegyzőkönyv

az E. M. E. 1913. márczius hó 30-án délelőtt 1/2 11 órakor
Kolozsvárt, az egyetem disztermében tartott 55-ik évi
rendes közgyűléséről.

Elnökölt gr. *Esterházy* Kálmán elnök.

Jelen voltak az igazgató tagok közül: gr. *Esterházy* Kálmán
elnök, *Lendvay* Emil pénztárnok; az alapító tagok közül: *Erdélyi*
Pál főtitkár, *Ferenczy* Sándor, dr. *Gyalui* Farkas, dr. *Lechner*
Károly alelnök, dr. *Szabó* Dénes, dr. *Szádeczky* Béla; a rendes
tagok közül: dr. *Apáthy* István, dr. *Balogh* Ernő, dr. *Bartók*
György, dr. *Biró* Balázs, *Boga* Lajos, dr. *Buday* Árpád, dr. *Davidá*
Leó, *Deák* Zsigmond, dr. *Erdélyi* László, dr. *Farkas* Béla, dr.
Farkas Lajos, dr. *Ferenczi* Miklós, dr. *Gál* Kelemen, *Gazelli* Árpád,
Harmath Domokos (Torda), *Hegyesy* Vilmos, dr. *Jakabházy* Zsig-
mond, *Karl* Béla, *Kelemen* Lajos titkár, dr. *Konrádi* Dániel,
Kovács Béla, dr. *Kovács* István, *Kovács* Kálmán tanár, *Léber* Gyula,
dr. *Löte* József, *Magyarósy* Gyula, dr. *Márki* Sándor, dr. *Menyhárt*
Gáspár, *Zs. Nagy* Árpád, dr. *Pataky* Jenő, dr. *Persian* Kálmán,
Péterfi Zsigmond, dr. *Pósta* Béla, dr. *Richtzeit* Albert (Bánffy-
hunjad), dr. *Roska* Márton, dr. *Russel* Károly, dr. *Ruzicska* Béla,
Csikszentmihályi *Sándor* Imre, dr. *Schilling* Gábor, dr. *Schilling*
Lajos, *Simonffy* István, *Szabó* Imre, dr. *Szádeczky* Gyula, dr.
Szentpétery Zsigmond, dr. *Tóth* György, *Valentiny* Antal; a pár-
toló tagok közül: *Incze* Gerő, *Puskás* Endre és több érdeklődő.

1. Gr. *Esterházy* Kálmán elnök a közgyűlést megnyitja.

A közgyűlés a megnyitó beszédet élénk éljenzéssel fogadja.

2. Elnök a közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére a vá-
lasztmányi tagok közül dr. *Márki* Sándort, a rendes tagok közül
dr. *Gál* Kelelent kéri föl.

3. A választmány 1912. évi működéséről az Évkönyvben ki-
nyomatott jelentést a közgyűlés felolvasottnak
tekinti, tudomásul veszi s ezzel kapcsolatosan
a választmánynak dr. *Erdélyi* Pál főtitkár által
tolmácsolt javaslatára *Lendvay* Emil pénztár-
rosnak azon, már több év óta ismételtan ta-
núsított nagylelkű áldozatkészségéért, a mely-
lyel évi 1000 korona tisztetdíját az idén

is az E. M. E. céljaira létesített Lendvay Emil-alap növelésére ajándékozta és ezzel alapítványát 6690 korona 83 fillérré növelte, a közgyűlés általános éljenzés közti hálás köszönetét nyilvánítja.

4. A számadásvizsgáló bizottságnak, a pénztár és a gyűjtemények, valamint a titkár kezéhez apróbb kiadásokra kiutalt összeg elszámolásáról a titkár által felolvasott jelentését a közgyűlés elfogadja s a fölmentvényt a fenntartandók fenntartásával a számadástevőknek megadja; egyszersmind a számadásvizsgáló bizottságnak köszönetét nyilvánítja, s az 1913. évi számadások megvizsgálására ugyanezen bizottságot jövőre is megkéri.

5. A gyűjtemények és a szakosztályok 1912. évi működéséről szóló, az Évkönyvben kiadott jelentéseket a közgyűlés felolvasottnak tekinti és tudomásul veszi.

6. Dr. Gál Kelemennek és dr. Russel Károlynak a Könyvtár, dr. Incze Béninek és dr. Kiss Ernőnek az Érem- és Régiségtár, dr. Imre Józsefnek és dr. Lőte Józsefnek az Állattár és dr. Nyiredy Géának és dr. Ruzitska Bélának az Ásványtár megvizsgálásáról szóló jelentéseit a közgyűlés felolvasás után köszönettel tudomásul veszi s a gyűjtemények igazgatóinak és munkatársaiknak lelkes és odaadó működésükért hálás köszönetét nyilvánítja. Köszönetét fejezi ki a tárvizsgáló bizottságok tagjainak, s őket a vizsgálatokra a jövőre is felkéri.

7. Gr. Esterházy Kálmán elnök bejelenti a közgyűlésnek, hogy a Növénytárról a kiküldött tárvizsgáló bizottság jelentése f. évi januárius hó 13-án beérkezett, de a közben felmerült sajnálatos események miatt a választmány februárius hó 19-én tartott ülése a jelentést a kiegészített vizsgáló bizottságnak visszaadta, hogy a Növénytárat a felmerült körülményekre kiterjeszkedőleg is vizsgálják meg. Az ezzel megindult eljárás jelenleg is folyamatban lévén, a Növénytárról szóló jelentés tárgyalása egy rendkívüli közgyűlés feladata lesz.

Helyeslően szolgál tudomásul.

8. A közgyűlés tudomásul veszi a titkár előterjesztését, mely szerint a Kendi Finály Henrik-emlékdíjat 1912-re a kiküldött bizottság javaslata alapján értékes cikkeiért dr. Roska Márton egyetemi tanársegéd nyerte el.

9. Az 1913. évi költségvetést dr. Tóth György azon felszólalása után, melyben az évi tagdíjakból várható bevételnek jövőre a tagok számához mért nagyobb összegben való előirányzását kérte, a közgyűlés az 1912-ről szóló Évkönyv 104.

lapján lévő alakjában 90207 K 11 fillér bevétellel és ugyanakkora kiadással előirányozva változatlanul elfogadja, jövőre azonban a költségvetésnek a javasolt módon való kiegészítését elhatározza.

10. A titkár felolvassa dr. *Fabinyi* Rudolf természettudományi szakosztályi elnöknek és dr. *Szádeczky* Gyulának, az Ásványtár igazgatójának a választmány által elfogadott és ajánlott indítványát, melyben dr. *Koch* Antal budapesti egyetemi tanárnak 40 éves egyetemi tanári jubileuma alkalmával az E. M. E. igazgató tagjává és az Ásványtár tiszteletbeli igazgatójává való megválasztását ajánlják.

A közgyűlés hálával és szeretettel emlékeztetvén dr. *Koch* Antalnak az E. M. E. érdekeiben teljesített és az Erdélyi Nemzeti Múzeum Ásványtára fejlesztésében 23 évi igazgató őrsege alatt végzett megbecsülhetetlen, önzetlen szolgálataira, Erdély földje geológiai feldolgozásában és szaktudománya egész mezején elért nagyértékű működésére: őt az E. M. E. igazgató tagjává és az Erd. Nemz. Múzeum Ásványtárának tiszteletbeli igazgatójává választja.

11. Dr. *Biró* Balásznak a választmány által tárgyalt indítványát, mely szerint a jog- és társadalomtudományi szakosztály dotációja 1913-tól kezdve a többi szakosztályokéval egyenlőre emeltessék, a választmány azzal a javaslattal terjeszti a közgyűlés elé, hogy mivel az indítvány gyakorlati keresztülvitelére az egyesület fedezetel nem rendelkezik: a választmány megsürgeti a szakosztályi munkásság támogatására az 1912. évi közgyűlésből 10000 korona álltamsegélyért felterjesztett kérés kedvező elintézését. Ha a kért fennebbi segély aztán az év folyamán megérkezik: az E. M. E. a jog- és társadalomtudományi szakosztály javadalmát is a többi szakosztályéval egyenlőre emeli.

A közgyűlés a választmány javaslatát dr. *Buday* Árpád, dr. *Menyhárt* Gáspár, dr. *Pósta* Béla, dr. *Szabó* Dénes, dr. *Farkas* Lajos, dr. *Biró* Balázs és dr. *Erdélyi* Pál felszólalásai után elfogadja s ezzel kapcsolatosan határozattá emeli dr. *Apáthy* István azon javaslatát, hogy „amennyiben az E. M. E. a szakosztályoknak kért 10000 korona állami segélyt megkapja, az E. M. E. az állami segélyeken kívüli saját bevételének felhasználásában első sorban arra fog törekedni, hogy az egyes tárak rendes javadalmát az egyes szakosztályok javadalmaival egyenlővé tegye.”

12. Az új választás alá eső hét választmányi tagsági helyre

az elnök a választást elrendelvén, szavazatszedő bizottsággal *Péterfi Zsigmond* elnöklete alatt *dr. Kovács Istvánt* és *dr. Szentpétery Zsigmondot* küldi ki s az ülést öt perczre felfüggeszti. Az ülés újból megnyitván, a szavazatszedő bizottság elnökének jelentése alapján *gr. Esterházy Kálmán* elnök a beadott 39 szavazat közül *dr. Boros Györgyöt*, *N. Fekete Gábort*, *dr. Rigler Gusztávot*, *dr. Schneller Istvánt* és *dr. Szabó Dénest* 39—39, *gr. Teleki Domokost* 37 és *gr. Wass Bélát* 35 szavazattal 3 évre megválasztott választmányi tagoknak jelenti ki.

13. A közgyűlés tudomásul veszi, hogy az orvostudományi szakosztály tisztikara az 1913. februárius 1-én tartott közgyűlésen a következőleg alakult meg: Elnök: *dr. Davida Leó*. Üléselnökök: *dr. Klumák Adolf*, *dr. Filep Gyula*. Titkár: *dr. Jakabházy Zsigmond*. Jegyző: *dr. Konrádi Dániel*. Választmányi tagok: *dr. Ákontz Károly*, *dr. Borbély Samu*, *dr. Imre József*, *dr. Makara Lajos*, *dr. Papp Ernő*, *dr. Szabó Dénes*, *dr. Tompa János*, *dr. Veszprémy Dezső*.

14. *Gr. Esterházy Kálmán* elnök bejelenti a közgyűlésnek, hogy a közgyűlés utolsó programpontjának fölvetett képtármegnyitásra *dr. Jankovich Béla* vallás- és közoktatásügyi miniszter képviselétével és a Képtár megnyitásával őt bízta meg. Felhívja a tagokat a megnyitó ünnepen való részvételre s a közgyűlést a tagok éljenzése között déli $\frac{1}{4}$ 1 órakor bezárja.

Jegyezte :

Hitelesítik :

Kelemen Lajos
titkár.

Gr. Esterházy Kálmán
elnök.

dr. Márki Sándor,
dr. Gál Kelemen.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület tisztikara és választmánya.

Gr. Esterházy Kálmán
elnök.

Br. Wesselényi Miklós

Dr. Lechner Károly

alelnökök.

Dr. Erdélyi Pál *főtítkár*

Kelemen Lajos *títkár*
Pénztárnokság üresedésben

Tanács József *ellenőr*
Dr. Czikmántory Ottó *ügyész*

dr. Apáthy István az állattár
dr. Erdélyi Pál a könyvtár
dr. Gyalui Farkas a könyvtár
dr. Pósta Béla az érem- és régiségtár
dr. Páter Béla a növénytár h.
dr. Szádeczky Gyula az ásványtár *igazgatója.*

dr. Davida Leó az orvostud.
dr. Fabinyi Rudolf a term.-tud.
dr. Farkas a jog- és társadalomtud.
dr. Schilling Lajos a bölc.-, ny.- és tört.-tud.
szakosztály elnöke.

dr. Bartók György a bölc.-, nyelv- és tört.-tud.,
dr. Tóth György a jogtud., dr. Jakabházy Zsigmond az orvostud.,
Szabó Imre a term. tud. *szakosztály títkára.*

dr. Boros György	dr. Kenessey Béla	dr. Rigler Gusztáv
dr. gr. Bánffy Miklós	dr. Konrádi Dániel	dr. Schneller István
dr. Cholnoky Jenő	dr. Lőte József	dr. Szabó Dénes
Fekete Gábor	dr. Márki Sándor	dr. gr. Teleki Domokos
dr. Gergely Sámuel	br. Mannsberg Sándor	dr. Udránszky László
dr. Gidófalvy István	dr. Menyhárt Gáspár	Váró Béni
dr. Hirschler József	Péterfi Zsigmond	gr. Wass Béla

választott tagok.

Erdélyi Múzeum-Egyesület tagjai.*

A teljes névsort az 1908-ról, az 1909-től 1912-ig belépett új tagok névsorát az 1909-től kiadott Évkönyvek közölték. Itt az igazgató és alapító tagok s az 1913 folyamán belépett új tagok névsorát adjuk.**

Igazgató tagok.

- Orosdi Back Fülöp, Cairó, 1910
Gróf Bánffy György v. b. t. t., Bonczhida (B) 1903
Dr. Békésy Károly egyet. cz. ny. rk. tanár, Kolozsvár (B) 1906
Dés város
- 5 Gróf Esterházy Kálmán v. b. t. t., ny. főispán, Kolozsvár (B)
Herman Ottó, az Állattár tb. igazgatója Budapest (T) 1910
Dr. Koch Antal egyetemi tanár, az Ásványvtár tb. igazgatója,
Budapest (T) 1913
Kolozs vármegye
Kolozsvár sz. kir. város
Kolozsvári Casino
- 10 Kováts Ede kereskedő, Kolozsvár (B) 1906
Lendvay Emil kir. tanácsos, bankigazgató, Kolozsvár (B) 1906
Marosvásárhely sz. kir. város
Nagyági bányamű-társaság, Nagyág
Nagyenyedi Bethlen-kollégium, Nagyenyed (B)
- 15 Nagykőrös város
Szamosújvár város
Szilágysomlyói Casino
Torda város
Veres Zoltán festőművész, Budapest
- 20 Br. Wesselényi Miklós v. b. t. t., koronaőr, Kolozsvár.

Alapító tagok.

Abrudbánya, verespataki, felsőverkesi bányat., Abrudbánya (T)
Ajtay K. Albert nyomdatulajdonos, Kolozsvár (B) 1906

* Kérjük az észrevett hiányok, valamint a lakás- és címváltozások közlését.

** B = bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály.

T = természettudományi szakosztály.

O = orvostudományi szakosztály.

J = jog- és társadalomtudományi szakosztály.

- B. Bak Lajos, Kolozsvár † 1913
Br. Bánffy Albert, Válaszút (B) 1906
- 5 Br. Bánffy Ernő, Kolozsborsa (B) 1906
Gr. Bánffy Miklós dr. orsz. képvis., Kolozsvár (B) 1906
Gr. Bethlen Pál nyug. főispán, Bethlen (T) 1906
Ifj. D. Biás István főlevéltáros, Marosvásárhely (B) 1904
Brassó vármegye (B) 1909
- 10 Czell Vilmos nagybirtokos, Zilah (T) 1907
V. br. id. Daniel Gábor ny. főispán, Budapest, 1859
Endes Ida földbirtokosnő, Csikszentsimon (B) 1910
Gr. Esterházy Anna 1913 †
Dr. Erdélyi Pál egyet. ny. rk. tanár, egyet. és múzeumi könyvtárigazgató, Kolozsvár (B) 1900
- 15 Erdélyi Magyar Jelzőlogbank R. T. Kolozsvár (B) 1906
Felsőbánya r. t. város (B)
Ferenczi Sándor tanárj., Kolozsvár (B) 1913
Dr. Finály Gábor főgimn. tanár, Budapest (B) 1906
Dr. Finály György orvos, Budapest (O) 1906
- 20 Finály István mérnök, Budapest (T) 1911
Finály Lajos mérnök, vasúti és hajózási fel., Bpest (T) 1906
Özv. Gaál Gyuláné, M. Dósa Katalin, Marosvásárhely (B) 1913
Dr. Gergely Sámuel egyet. ny. rk. tanár, Kolozsvár (B) 1906
Gregor Anna háztulajdonosnő, Kolozsvár 1912
- 25 Dr. Gyalui Farkas egyet. m.-tanár, könyvtárigazgató (B) 1909
Háromszék vármegye 1913
Dr. Hirschler József kanonok, pr., főesp., plebános, Kolozsvár (B)
Dr. Illosvay Lajos műegyetemi tanár, Budapest (T) 1909
Jankovich Ivánné, gr. Pejachevich Mikó Mária, Bpest (B) 1910
- 30 Dr. Janovics Jenő színházigazgató, Kolozsvár (B) 1910
Br. Jósika János, Kolozsvár (B) 1909
Br. Jósika Sámuel v. b. t. t., Kolozsvár (B) 1908
Br. Kemény Karolin, Malomfalva (B) 1903
Br. Kemény Katalin, Malomfalva (B) 1903
- 35 Br. Kemény Pál, Czintos (B) 1903
Kiss Elek főgimn. tanár, Sárospatak 1912
Kolozsvári Csizmadia Ipartársulat (B)
Kolozsvári Gazdák Hitelszövetkezete (B) 1909
Kolozsvári Nemzeti Casino (T)
- 40 Gr. Kornis Károly, Szentbenedek (B) 1909
Dr. Lechner Károly, udv. tan., egyet. tanár, Kolozsvár (O) 1909
Székelyi gr. Majláth Gusztáv Károly erd. püspök Gyulafehérvár 1912
Makray László, Budapest (B) 1907
Dr. Malom Dezső kórházi főorvos, Marosvásárhely (O) 1909
- 45 Dr. tatai Molnár József Jenő középisk. tanár, Kolozsvár (B) 1909
Kir. József Műegyetem Állattani intézete, Budapest (T) 1906
Nagybánya r. t. város (B)
Gr. Nemes János, Bánhalom (B) 1906

- Schrantz Lajos körjegyző, Debreczen (B) 1906
- 50 Dr. Szabó Dénes udv. tan., egyet. tanár, Kolozsvár (O) 1906
Dr. Szádeczky Béla múzeumi könyvtárőr (B) 1910
Dr. Szádeczky Lajos egyetemi tanár (B) 1906
Z. br. Szentkereszthy György ny. főispán, Hosszúaszó 1912
Z. br. Szentkereszthy György neje, gr. Kornis Klementina 1912
- 55 Dr. Sztripszky Híador nemzeti múzeumi segédőr, Bpest (B) 1904
Széki gr. Teleki Artur, Tancs (B) 1906
Széki gr. Teleki Domokos dr., Gernyeszeg (B) 1906
Széki gr. Teleki László Gyula (kendilónai) Kolozsvár (B)
Thorotzkay Sándor nagybirtokos, Kolozsvár (B)
- 60 Tordai Casino, Torda (B)
Ujfalvy Károly takarékpénztári igazgató, Nagyilonda (B) 1910
Dr. Vályi Gábor nyug. egyetemi tanár, Kolozsvár (O) 1909
Dr. Veress Elemér egyetemi ny. r. tanár, Kolozsvár (O) 1906
Dr. Veress Endre középiskolai tanár, Kolozsvár (B) 1910
- 65 Gr. Vigyázó Ferencz dr., Budapest (B)
Gr. Wass Béla nyug. főispán, Szentgothárd (B) 1909
Br. Wildburg Aladár (B)

Rendes tagok:

- Dr. Albert Sándor ügyvéd, Kolozsvár (J)
Balázs András unitárius lelkész, Sinfalva (B)
Dr. Balázs Endre ügyvédj., Bánffyhunjad (J)
Dr. Barabás Béla, kir. közjegyzőhelyettes, Kolozsvár (J)
5. Dr. Baróthy István ügyvédj., Torda (J)
Dr. Bedő Béla ügyvédj., Kolozsvár (J)
Dr. Bernáth Arvéd ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Bocsánczi András kir. közjegyző, Torda (J)
Dr. Borbély Ferencz unitár. koll. tanár, Kolozsvár (B)
- 10 Dr. Csengeri István ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Csiky Jenő ügyvédj., Kolozsvár (J)
Csüri Bálint ref. koll. tanár, Kolozsvár (B)
Dr. Deák Gyula ügyvéd, Kolozsvár (J)
Deák Zsigmond ny. honvédezredes, Kolozsvár (B)
- 15 Dorgó Albert kir. közjegyző, Kolozsvár (J)
Dr. Fischer Tivadar ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Fried Farkas ügyvéd, Torda (J)
Gáspár Ármin kir. s.-tanfelügyelő, Torda (J)
Dr. Geréb Izsák ügyvéd, Kolozsvár (J)
- 20 Dr. Gogomán Antal ügyvéd, Dés (J)
Gulyás János segédarchaeologus, Kolozsvár (B)
Dr. Gyergyay Árpád orvos, Kolozsvár (O)
Dr. Győrfly Gyula ügyvéd, Kolozsvár (J)
Heppes Béla kir. közjegyzőhelyettes, Kolozsvár (J)
- 25 Hercz Nándor ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Hornyánszky Gyula egyetemi tanár, Kolozsvár (B)

- Dr. Horváth Miklós alispán, Torda (J)
Huszár György tanár, Nagykőrös (B)
Dr. Jacobi Emil ügyvéd, Kolozsvár (J)
- 30 Joó József ref. koll. tanár, Kolozsvár (B)
Dr. Karpf Vilmos ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Kelemen Rezső ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Kőrösy Bertalan kir. közjegyző, Besztercze (J)
Kürtös János gépészmérnök, iparisk. tanár, Kolozsvár (B)
- 35 László Gyula az Osztrák-Magyar Bank fiókjának főnöke, Kolozsvár (J)
Dr. Lászlóffy István ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Makkay Sándor hitoktató s.-lelkész, Kolozsvár (B)
Mársits Rozina áll. felsőbb leányisk. és gimn. igazgató, Kolozsvár (B)
- Mayerffy György m. kir. gazdasági tanár, Torda (T)
- 40 Dr. Mihály György ügyvéd, Kolozsvár (J)
Zs. Nagy Árpád tanár, Békésgyula (B)
Nagyvárad sz. kir. város nyilvános könyvtára (B)
Dr. Negrea S. Camillus ügyvéd, Fogaras (J)
Dr. Nemes Simon ügyvéd, Kolozsvár (J)
- 45 Dr. Óvári Elemér ügyvéd, Kolozsvár (J)
Pál Ferencz kir. s.-tanfelügyelő, Kolozsvár (B)
Dr. Pálffy József ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Papp Sándor ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Papp Viktor kir. táblai tanácsjegyző, Kolozsvár (J)
- 50 Dr. Parádi László kir. táblai tanácsjegyző, Kolozsvár (J)
Dr. Pártos Ervin egyet. tanársegéd, Kolozsvár (O)
Dr. Pauler Ákos egyetemi tanár, Kolozsvár (B)
Péter Antal polg. isk. igazgató, Torda (T)
Dr. Petersberger Frigyes ügyvéd, Kolozsvár (J)
- 55 Dr. Petrán Tibor ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Pollák Sándor ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Porutiu Bálint ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Rajka Géza tanár, Temesvár (B)
Dr. Ravasz László ref. theol. tanár, Kolozsvár (B)
- 60 A ref. theol. fakultás könyvtára (B)
Ribiczey Gyula titkár, Déva (B)
Dr. Salamon Ignác ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Sasvári Józsefné, Budapest (B)
Dr. Schwimmer Jenő ügyvéd, Kolozsvár (J)
- 65 Zilahy Sebess Andor polgármester, Torda (J)
Segesvár város tanácsa (J)
Dr. Seszták Lajos kir. törvényszéki bírósági elnök, Déva (J)
Dr. Silay István ügyvéd, Bánffyhunad (J)
Dr. Székely Géza ügyvéd, Kolozsvár (J)
- 70 Dr. Széll Kálmán ref. koll. tanár, Kolozsvár (T)
Dr. Sztás Jenő kir. táblai tanácsjegyző, Kolozsvár (J)
Dr. Thiering Oszkár müegyet. m. tanár, iparisk. igazgató, Kolozsvár (T)

- Dr. Tompa Camil ügyvéd, Kolozsvár (J)
Dr. Tóth Kálmán bizt. int. titkár, Kolozsvár (B)
75 Dr. Tóth Károly egyetemi tanár, Kolozsvár (J)
Dr. Trandafir Béla kincstári alügyész, Kolozsvár (J)
Dr. Újhelyi Miklós egyet. tanársegéd, Kolozsvár (O)
Dr. Újvárosi Miklós táblabíró, Kolozsvár (J)
Dr. Várady Aurél ügyvéd, Kolozsvár (J)
80 Dr. Vékás Lajos kir. táblai tanácsjegyző, Kolozsvár (J)
Dr. Veress Jenő joghallgató, Kolozsvár (J)
Dr. Visky László ügyvéd, Kolozsvár (J)
Weisz Jenő kir. adóírszt, Kolozsvár (J)
Zágoni Gábor kir. közjegyző, Nagyszeben (B).

Pártoló tagok :

- Dr. Abrudbányay Géza ügyvéd, Kolozsvár (J)
Albini Gyula községi jegyző, Zalatna (T)
Antalfalvi Takarékpénztár Részvénytársaság (B)
Bacsilla Lajos m. kir. főerdész, Zalatna (T)
5 Dr. Balázs András főesperes, Torda (J)
Bors Mihály földbirtokos, Torda (T)
Bungardean János körjegyző, Zalatna (B)
Csegezy Mihály nyug. törvényszéki elnök, Torda (J)
Csia Ignác m. kir. bányatanácsos, Zalatna (T)
10 Csura-Irimia Szilárd nyug. aljegyző, Zalatna (J)
Czerminger Alfréd m. kir. bányakapitány, Zalatna (T)
Dr. Duducz Jenő kir. s.-tanfelügyelő, Kolozsvár (J)
Egerházy Lajos ref. lelkész, Torda (B)
Ercsényi Béla főerdőtanácsos, Torda (T)
15 Fancsali Sándor egy. könyvtári gyakornok, Kolozsvár (B)
Dr. Gergely Albert ügyvéd, Kolozsvár (J)
Gréb Géza ipari szakiskolai igazgató, Zalatna (B)
Dr. Hirsch Dezső ügyvéd, Kolozsvár (J)
Kézdivásárhelyi róm. kath. főgimnázium (B)
20 Knop Venczel ipari szakiskolai tanár, Zalatna (B)
Mészáros László m. kir. bányaesküdt. Zalatna (T)
Dr. Papp Romulusz törvényszéki bíró, Kolozsvár (J)
Somogyi Ágoston rajztanár, Zalatna (T)
Dr. Székely Endre kir. aljárásbíró Kolozsvár (J)
25 Dr. Ternovszky Béla kir. törvényszéki bíró, Kolozsvár (J)
Váné Ferencz bányamérnök, Zalatna (T)
Vass János m. kir. bányaesküdt, Zalatna (T)
Dr. Végh Ferencz kir. törvényszéki bíró, Kolozsvár (J)
Zilah város tanácsa (J)

Pártoló tagok kedvezményével:

- Borbély György egyet. könyvtári gyakornok, Kolozsvár (B)
Némedi Gábor tanárj., Kolozsvár (B)
Simándy Tamás joghallgató, Kolozsvár (J)
Szabó György egyet. könyvtári gyakornok, Kolozsvár (B)
5 Vályi János tanárj., Kolozsvár (B)
Újlaki Miklós jogszigorló, Kolozsvár (J).
-

TARTALOM.

A választmány jelentése az Egyesület működéséről	3 lap
A gyűjtemények állapota, gyarapodása és munkája	14 „
A könyvtár jelentése	22 „
Az érem- és régiségtár jelentése	32 „
A növénytár jelentése	42 „
Az ásványtár jelentése	46 „
Az állattár jelentése	53 „
A szakosztályos működése	
A bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály jelentése	54 „
A természettudományi szakosztály jelentése	55 „
Az orvostudományi szakosztály jelentése	57 „
A jog- és társadalomtudományi szakosztály jelentése	67 „
Vagyon-kimutatás és zárszámadás 1913-ról	79 „
Költségvetés 1914-re	88 „
Az 1913 évi közgyűlés jegyzőkönyve	89 „
Az Erdélyi Múzeum-Egyesület tisztikara, választmánya és az Egyesületnek 1913 folyamán belépett új tagjai	93 „

- d) díjtalanul kapják az egyesületnek általános természetű és népszerű kiadványait;
- e) díjtalanul látogathatják az Erdélyi Múzeum tárait, valamint az egyesülettől rendezett időszakos kiállításokat ;
- f) díjtalanul vehetnek részt az egyesület vándorgyűlésein és minden általa rendezett népszerű és tudományos előadáson.
- g) díjtalanul vehetnek részt a szakosztályok felolvasó ülésein;
- h) résztvehetnek ama szakosztály működésében, a melybe a 16. §. szerint beléptek s annak kiadványait díjtalanul, a többi szakosztály kiadványait pedig kedvezményes áron kapják.

56. §. A pártoló tagok jogai a következők :

- a) díjtalanul látogatják az Erdélyi Múzeum tárait, valamint az egyesülettől rendezett időszakos kiállításokat ;
- b) díjtalanul kapják az egyesület évkönyveit és a népszerű előadások füzeteit ;¹
- c) díjtalanul vehetnek részt az egyesület vándorgyűlésein, valamint minden általa rendezett népszerű tudományos előadáson ;
- d) évi 2 koronával előfizethetnek egy-egy szakosztály kiadványaira.

57. §. megszűnnek tagjai lenni az egyesületnek :

- a) a ki kilépését, ha rendes tag, a következő öt éves időszak, ha pártoló tag, a következő három éves időszak letelte előtt bejelenteni elmulasztja ;
- b) a kit tagjai közül az egyesület kizár ;
- c) a ki meghal.

¹ Választmányi határozat értelmében azok az egyetemi és más főiskolai hallgatók, a kik 4 korona pártoló tagdíjjal lépnek be az egyesületbe, megkapják az egyik szakosztály kiadványait is.

A JUBILEUMI PLAQUETTE, a mely ifj. *Vastagh György* művészi alkotása, még kapható, tagok részére 8, másoknak 10 koronáért, az egyesület pénztárnokánál az *Erdélyi Bankban*

A jubileumi EMLÉKALBUM, a mely az egyesület és az Erdélyi Nemzeti Múzeum történetét, a jubileum lefolyását fogja tartalmazni, cikkeket ad az egyesület régi és jelen munkásaitól s munkásairól, dr. *Erdélyi Pál* egyetemi és múzeumi könyvtárigazgató szerkesztésében, szép kiállításban és képekkel díszítve fog közelebbről megjelenni, *egyesületi tagok részére mérsékelt árral.*